

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI
ANDIJON FILIALI**

«TASDIQLAYMAN»

Respublika o'rta tibbiyot va
farmatsevtika xodimlari malakasini
oshirish va ularni ixtisoslashtirish
markazi Andijon filiali direktori

G.A Turaxodjaeva

« 7 » yanvar 2024
y.

Bilimlar sohasi: Sog'liqni saqlash

”HAVFSIZ IMMUNIZATSIYA”

MALAKA OSHIRISH

ISHCHI O'QUV DASTURI

(o'qishhajmi – 144 kredit)

Andijon – 2026 yil.

TUZUVChILAR:	
Isaqova G.Q.	Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevt xodimlar malakasini oshirish va ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali o'qituvchisi
Nurmatova M.	Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevt xodimlar malakasini oshirish va ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali uslubchisi.
TAQRIZChILAR:	
A.Yulbarsov	Sanitariya osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi Andijon viloyat boshqarmasi immunoprofilaktika bo'limi mudiri.
B.B.Inaqova	Neonotologiya va pediatriya kafedrasi dosenti.

Ishchi o'quv dasturi Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filialining Uslubiy kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi

« 6 » 01 2026.y. bayonnoma № 1

Uslubiy bo'lim boshligi: G.I. Sodiqova

Ishchi o'quv dasturi Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filialining Pedagogik kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlandi

« 4 » 01 2026.y. bayonnoma № 1

Pedagogik kengash raisi: G.A.Turaxodjaeva Arif -

1. Kirish

Mamlakatimizda o`rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish, tibbiyot muassasalarida hamshiralik ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o`quv dasturi O`zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentyabrdagi O`RQ-637-son bilan tasdiqlangan “Ta’lim to`g`risida”gi Qonuni, O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmatsevtika ta’limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to`g`risida”gi PQ- 4310-son va 2020 yil

7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to`g`risida”gi PQ 4666-sonli qarorlari, O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 19 may 2021 yildagi “O`zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o`rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari”

PQ-5117 sonli qarori, O`zbekiston Respublikasi Sog`liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo`yicha me`yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to`g`risida”gi buyrug`i, O`zbekiston Respublikasi Sog`liqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktyabrdagi 333-sonli “O`rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlarining malaksini oshirish va qayta tayyorlashga qo`yiladigan Davlat talablarini ijrosini ta`minlash to`g`risida”gi buyrug`i ijrosini ta`minlash doirasida yaratilgan.

Dasturda o`quv modulining mazmuni, uni o`zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko`nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e`tiborga olingan. O`quv dasturi “Xavfsiz immunizatsiya” yo`nalishining namunaviy o`quv reja asosida tayyorlangan bo`lib, hamshiralarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo`ljallangan. Dastur modullarga ajratilgan bo`lib: kasbiy rivojlantirish moduli hamda mutaxassislik modullari bo`yicha ta`lim olayotganlarning har tomonlama kasbiy, ma`naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog`liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendentsiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to`g`risida ma`lumotlar kiritilib, tibbiy talimda uzluksizligi va uzviyligini, modullar va bo`limlarni ketma-ketligini ta`minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o`quv materiallarini qamrab olgan.

1.1. Maqsad:

Sog`liqni saqlashning birlamchi bo`g`inida faoliyat yurituvchi emlash hamshiralarni bilimlarini zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyot tamoyillariga asoslangan xalqaro ilmiy-amaliy ma`lumotlar bilan ularning malakaviy xarakteristikasiga mos holda oshirish. O`qish natijasida hamshiralarning mavjud kompetentsiyalarini takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko`nikmalarni egallash.

1.2. Vazifalar:

- Umumiy malaka oshirish o`quv jarayonini modulli tibbiy ta`lim tamoyili bo`yicha, zamonaviy, innovatsion, dalillarga asoslangan tibbiyotga asoslangan xalqaro ilmiy-amaliy ma`lumotlarni davlat talablariga mos holda tuzilgan o`quv dasturi bo`yicha tizimli tashkillashtirish va tibbiy davolash muassasalarida ko`rsatiladigan profilaktik, tashhishlash va davolash uchun kerakli amaliy ko`nikmalarni mustaqil qo`llashga tayyorgarlikni shakllantirish;
- sog`liqni saqlash tizimidagi islohotlar va me`yeriy hujjatlarni ish faoliyatida qo`llay olishga o`rgatish;
- zamonaviy klinik protokollar va standartlar bilan tanishtirib, ular asosida ishlash ko`nikmalarini yangilash va mukammallashtirish;
- etika va deontologiyani zamonaviy jihatlar bilan tanishtirish;
- aholi o`rtasida to`g`ri, ratsional ovqatlanish, zararli odatlarga qarshi kurashish, sog`lom turmush tarzini qo`llab-quvvatlash, o`sib kelayotgan avlodni sog`lomlashtirish tadbirlarini yangilash;
- aholi o`rtasida tibbiy madaniyatni oshirish, profilaktik chora tadbirlarni amalga oshirish orqali ko`p tarqalgan kasalliklarni oldini olishga o`rgatish;
- emlash xonasi hamshiralarni ish amaliyotida Prezident farmonlarini, sog`liqni saqlash bo`yicha asosiy qonunlarni, amaldagi direktiv hujjatlarni qo`llay bilishni o`rgatish;
- tibbiyot sohasidagi yangiliklar bilan tanishtirib borish;
- tirik zaiflashtirilgan va o`ldirilgan vaksinalarni saqlash, tarqatish va hisobdan chiqarishni bilish, nazariy va amaliy mashg`ulotlarda kasbiy mahoratni oshirish;
- immunizatsiya xavfsizligi tamoyillari va sovuqlik zanjirining havfsiz amaliyotiga rioya etishni o`rgatish;
- o`tkazilgan emlashdan so`ng kuzatilishi mumkin bo`lgan nojo`ya reaksiya va asoratlarni bartaraf etishni o`rgatish;
- bemorlar hayotiga havf soluvchi holatlarda shoshilinch tez tibbiy yordam ko`rsatish bo`yicha nazariy bilim va amaliy ko`nikmalarini mukammallashtirish.

1.3. Ta`lim oluvchilar toifasi (kontingenti):

O`quv dastur bo`yicha davolash profilaktika muassasalari emlash hamshiralari malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo`riqnomalariga muvofiq, ya`ni mutaxassisligini *tasdiqlovchi hujjati* bo`lgan hamshiralar uchun mo`ljallangan.

1.4. O`quv dasturni o`zlashtira olish uchun zarur bo`lgan tinglovchi kompetentsiyasi:

- tibbiy etika va deontologiyani amalda qo`llay oladigan, notiqlik san`atining asoslarini tushungan yetuk mutaxassis bo`lishi;
- hamshiraning huquqiy me`yorlarini, bemor huquqlari, roziligi, rad etishi, bemorlarning yoshiga nisbatan xususiyatlarini bilishi;
- tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot ko`nikmalarini amalga oshirish;
- hamshiraning huquqiy ma`suliyatlari, bemor huquqlari, roziligi, rad etishini bilishi;
- aholiga tibbiy yordamni tashkil etishdagi direktiv xujjatlarni o`rganish va me`yoriy hujjatlarni yuritishni bilishi;

- vaktsinalar to'g'risida umumiy tushunchaga ega bo'lishi;
- emlash jarayonida ishlatiladigan sanitariya qoidalarini va me'yorlarini bilishi;
- immunizatsiya va uning monitoringini aholi bilan hamkorlikda amalga oshirish ko'nikmalariga ega bo'lishi.

1.5. Dasturning dolzarbligi:

O'quv dasturining dolzarbligi amaliy tibbiy yordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standart va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillarida kasalliklar diagnostikasi, zamonaviy davolash va profilaktika choralarini qo'llash, shuningdek tibbiyot huquqi bo'yicha amaldagi qonunchiligi, hamda zamonaviy ilm-fan yutuqlariga muvofiqligi, tibbiyot fani va amaliyotidagi mavjud vaziyat o'zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

Sog'liqni saqlash tizimining butun dunyo bo'yicha rivojlanish tajribasi shuni ko'rsatadiki, tibbiy kadrlarni tayyorlashda talablarni ishlab chiqishning vazifasi shakl va mazmunan bir xil ko'rinishda mutaxassislarni malaka oshirish tizimini yaratish, bunda tayyorlangan kadrlar sog'liqni saqlash muassasalarida to'liq mustaqil ishlay olishi va kasbiy faoliyat davomida malakasining oshirib borishi, bemorlarga ish joyi va egallagan lavozimiga mos bo'lgan kerakli malakali yordamni ko'rsata oladigan imkoniyatda bo'lishi lozim. Hozirgi vaqtda aksariyat yuqumli kasalliklarga qarshi kurashish borasida erishilgan yutuqlar zamidida immunoprofilaktika tadbiri salmoqli o'rin tutadi. JSSTning yuqumli kasalliklarga qarshi kurashish, ularni eliminatsiya qilish va ayrim infeksiyalarni likvidatsiya dasturi aynan immunoprofilaktikaga asoslanadi. Emlash xonasi hamshiralarini malakasi oshirish aholiga hozirgi davr talablariga mos ravishda zamonaviy, malakali sifatli tibbiy xizmat ko'rsatishni ta'minlaydi. Dastur asosiy va eng yangi adabiyotlardan, chet el olimlarining tarjima qilingan adabiyotlaridan, milliy va jahon standartlari asosida tuzilgan me'yoriy hujjatlardan, shu bilan bir qatorda, immunizatsiya doirasidagi me'yoriy hujjatlar asosida tuzildi.

1.6. Dastur hajmi: 144 kredit (kuniga 6 soat, haftada 36 kredit).

1.7. O'qish shakli:

- kunduzgi - o'qish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy – an'anaviy o'qish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda.

1.8. Mashg'ulotlarni o'tish tartibi: Mashg'ulotlar O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish to'g'risidagi" 160-sonli buyrug'i va markazning ichki tartib-qoidalarini asosida rejalashtiriladi hamda amalga oshiriladi. Mashg'ulotlar 9⁰⁰ da boshlanib, 13⁴⁰ da tamom bo'ladi. Tushlik - 30 daqiqa.

1.9. O'qish tugagandan so'ng beriladigan xujjat: Malaka oshirish kursi dasturini to'liq o'zlashtirgan va yakuniy attestatsiyadan muvaffaqiyatli o'tgan tinglovchilarga "Xavfsiz immunizatsiya" bo'yicha umumiy malaka oshirganligi haqida Davlat talablari namunasidagi sertifikat taqdim etiladi.

2. REJALASHTIRILAYOTGAN TA'LIM NATIJALARI.

2.1. Rejalashtirilayotgan ta'lim (natijalari)dan so'ng tinglovchi kompetentsiyasi:

- hamkasblar, hamshiralar va kichik tibbiy xodimlar, bemorlar va qarindoshlar bilan muloqotda tibbiy faoliyatning ahloqiy va deontologik jihatlarini amalga oshirishga tayyorligi va amalga oshirishi;
- aholi sog'lig'ini saqlash va mustahkamlash doirasida aholi orasida tibbiy madaniyat, sog'lom turmush tarzi, kasallik rivojlanishining oldini olish borasida profilaktik sanitariya targ'ibot tadbirlarni olib borish;
- to'g'ri ovqatlanishni targ'ib qilish, zararli odatlarga qarshi kurashish, sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirish;
- intizomiy, ma'muriy, fuqarolik, jinoiy javobgarlikni amalga oshirayotganda tibbiy xatolarning oldini olish bo'yicha o'z faoliyati natijalarini tahlil qilish tayyorligi va amalga oshirishi;
- bemorlar bilan ishlashda foydalaniladigan tibbiy va texnik jihozlar bilan ishlash, shaxsiy kompyuter texnologiyalari, turli manbalardan ma'lumot olish, global kompyuter tarmoqlarida ma'lumotlar bilan ishlash imkoniyati va istagi;
- kasbiy muammolarni hal qilishda zamonaviy axborot texnologiyalarining imkoniyatlaridan foydalanish;
- tibbiy-ijtimoiy va hamkorlik faoliyatini olib borish, kelishmovchiliklarni hal etish, hamkasabalar, patsiyentlar va ularning yaqinlari bilan to'g'ri muloqot qilish;
- boshqariladigan yuqumli (maqsadli) kasalliklar va immunizatsiya dasturi haqida to'liq ma'lumotlarga ega bo'lish;
- emlash jarayonida ishlatiladigan sanitariya qoidalari va me'yorlari qoidalariga to'liq amal qilish;
- immunizatsiya va uning monitoringini aholi bilan hamkorlikda amalga oshirish;
- epidemiologik nazoratni qo'llash;
- “Har bir xududni qamrab olish” strategiyasi asosida immunizatsiya xizmatini tadbiq etish;
- emlashdan keyin emlanganlarni holatini baholash;
- emlash xonasiga tegishli me'yoriy hujjatlarni yuritish;
- hamshiralik parvarishini olib borish;
- o'z faoliyatini jamiyatda qabul qilingan ma'naviy-xuquqiy me'yorlarga ko'ra yuritish, konfidentsial ma'lumotlar bilan ishlashda tibbiyot etikasi, qonunlar, me'yoriy-xuquqiy talablarga rioya qilish, tibbiyot sirini saqlash;
- hamshiralik ishini amalga oshirish va tashkil etishning ilg'or shakllari va usullarini ishlab chiqish, ommalashtirish, tajriba almashish hamda boshqa kasbiy faoliyat turlariga moslashtirish qobiliyatiga ega bo'ladi.

3.Dastur mazmuni.

3.1 "Havfsiz immunizatsiya" 144 kredit malaka oshirish kursi o`quv rejasi.

№	Modul va mavzular nomi	Kredit	Auditoriya mashg`ulotlari		Seminar	Attestatsiya
			Nazariy mashg`ulot	Amaliy mashg`ulot		
1.0	Kasbiy rivojlantirish moduli	32	16	16		
1.1	Modul. O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati.	4	4	-		
1.1.1	Sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirishning asosiy ustuvor yo'nalishlari.	2	2	-		
1.1.2	Tibbiyot sohasida korrupsiyaviy jinoyatlarning yuzaga kelish omillari va javobgarlik masalalari. Korrupsiyaga qarshi kurashishga oid milliy qonunchilik tahlili va davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari, oldini olishga doir amalga oshirilayotgan ishlar	2	2	-		
1.2	Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar	6	2	4		
1.2.1	Zamonaviy axborot texnologiyalari va ularning hamshiralik amaliyotidagi o'rni	2	2	-		
1.2.2	Raqamli hamshiralik amaliyoti - elektron tibbiy yozuvlar, bemor ma'lumotlarini kiritish va tahlil qilish	2	-	2		
1.2.3	Ma'lumotlar xavfsizligi, sun'iy intellekt va yangi tibbiyot platformalari	2	-	2		
1.3	Modul. Infekcion nazorat.	6	4	2		
1.3.1	Infekcion nazorat va sanitariya epedimiologiya sohasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar.	2	2	-		

1.3.2	Karantin va o'ta havfli yuqumli kasalliklar profilaktikasi.OIV /OITS haqida tushuncha.	2	2	-		
1.3.3	DPM larda shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi.	2	-	2		
1.4	Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi	6	2	4		
1.4.1	Aseptika va antiseptika haqida tushuncha. Sterilizatsiya jarayoni.Tibbiy asboblarni sterilizatsiyadan oldingi tozalash qoidalari va usullari.	2	2	-		
1.4.2	Sterilizatsiya turlari,zamonaviy usullari. Gazli, plazmali va ozonli sterilizatsiya usullari.	2	-	2		
1.4.3	Sterilizatsiya xonasida texnika xavfsizligi qoidalari.	2	-	2		
1.5	Modul. Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik	10	4	6		
1.5.1	Salomatlik tushunchasi. Salomatlik darajasi ko'rsatkichlari	2	2	-		
1.5.2	Salomatlik indeksini baholash.	2	-	2		
1.5.3	Sog'lom turmush tarzi yo'nalishlari.To'g'ri ovqatlanish mezonlari.	2	2	-		
1.5.4	Jismoniy faollik.Asosiy sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar.	2	-	2		
1.5.5	Jismoniy mashqlarni turli yoshdagi sog'lom odamlarda, hamda bemorlarda qo'llash metodikasi.	2	-	2		
2.0	Mutaxassislik fanlari moduli	104	44	60		
2.1	Modul: Immunizatsiya xavfsizligi. Emlash orqali, bartaraf etiladigan kasalliklarga qarshi immunizatsiya dasturi.	18	8	10		
1	Immunizatsiyaga oid SSVning qaror va buyruqlari.	2	2	-		

2	“Xavfsiz immunizatsiya”ga kirish. Yuqumli kasalliklar manbai, ularni tarqalish yoʻllari va sabablari.	2	-	2		
3	Koʻkrak yoshidagi bolalarni immunizatsiya bilan qamrab olish tadbirlarini oʻtkazish.	2	-	2		
4	Xavfli guruhlariga mansub kontingentlarni immunizatsiya bilan qamrab olish tadbirlarini oʻtkazish.	2	2	-		
5	Epidemiyaga qarshi tadbirlar oʻtkazish, aholi oʻrtasida immunizatsiya ishlarini tashkil etish.	2	-	2		
6	Emlashdan keyingi asorat va nojoʻya taʼsirlarini aniqlash maqsadida patronajning ahamiyati.	2	-	2		
7	Vaktsinalarni va xavfsiz inʼyektsiyani taʼminlash uchun materiallarni saqlash qoidalari.	2	2	-		
8	(063/u va 064/u shakllarini taqqoslash) Emlashdan keyingi asorat va nojoʻya taʼsirlarini aniqlash maqsadida patronajning ahamiyati.	2	-	2		
9	Emlash jarayonida toʻgʻri muloqotni amalga oshirish.	2	2	-		
2.2	Modul: Aholi bilan toʻgʻri va ishonchli aloqalarni oʻrnatish.	14	6	8		
2.2.1	SanQvaMN [№] 0239-07/4 ning mazmun-mohiyatini oʻrganish.	2	2	-		
2.2.2	Oʻzbekiston Respublikasida emlash jarayonida ishlatiladigan sanitariya meʼyorlari, qoidalari va gigienik normativlarini amalda qoʻllash.	2	-	2		
2.2.3	Aholi bilan hamkorlik masalalari boʻyicha axborot - tashviqot kompaniyalarini tashkillashtirish.	2	-	2		
2.2.4	Oʻzbekiston Respublikasi SSVning 37sonli buyrugʻining mazmun-mohiyati.	2	2	-		
2.2.5	Aholining immunizatsiyaga boʻlgan ehtiyojlarini aniqlash.	2	-	2		
2.2.6	Aholi oʻrtasida zooantroponoz yuqumli kasalliklarga qarshi olib borilayotgan chora-tadbirlar.	2	-	2		
2.2.7	Vaktsinalarni emlashga tayyorlash, saqlash. Emlash muddatlari. Profilaktik emlash jadvali.	2	2	-		

2.3	Modul: Vaksinalarni saqlash yoki yuborish, qo'llash, qo'llashga tayorlash jarayonida yuzaga keladigan xatoliklar. Vaksinalarni tarqatish va hisobdan chiqarish.	22	8	14		
2.3.1	Immunizatsiya xavfsizligi. Vaksinalar xavfsizligi va sifati.	2	2	-		
2.3.2	O'zbekiston Respublikasi SSVning 2015 yil 26 yanvardagi 36 sonli buyrug'ining mazmun-mohiyati.	2	-	2		
2.3.3	Immunizatsiya xavfsizligi tamoyillariga amal qilish. Vaksina qilinadigan vaqtni belgilash.	2	-	2		
2.3.4	Tirik va yarim tirik vaksinalarni saqlash tartiblari va qilingan vaksinalarni hisobdan chiqarish. O'zbekiston Respublikasi SSVning 148-sonli 2006 yil 11 apreldagi buyrug'ining mazmun-mohiyati.	2	2	-		
2.3.5	Emlashga ko'rsatma va mone'liklar(haqiqiy va soxta)ni aniqlash.	2	-	2		
2.3.6	Chiqindilarni to'plash va tashishni tashkillashtirish.	2	-	2		
2.3.7	Postvaksinal noxush ko'rinishlar va ularning turlari.	2	2	-		
2.3.8	Immunizatsiyadan keyingi jiddiy noxush ko'rinishlar paydo bo'lishiga o'z vaqtida va malakali yondoshuvni ta'minlash.	2	2	-		
2.3.9	Immunizatsiyadan keyingi noxush ko'rinishlar ustidan epedemiologik nazorat.	2	-	2		
2.3.10	Ko'p dozada vaksinalarni saqlovchi flakonlarni saqlash qoidalari.	2	-	2		
2.3.11	Flakon termindikatorlarining (FTI) holatini tekshirish va ularga rangi o'zgarishi jadalligining turli darajasini tahlil etish.	2	-	2		
2.4	Modul: Immunizatsiya jarayonini tahlil qilish va kuzatish.	14	6	8		
2.4.1	Immunizatsiya tizimi va ko'rsatkichlari. Ma'lumotlarni yig'ish tamoyillari.	2	2	-		
2.4.2	Ma'lumotlarni to'plash va ishlov berish. Immunizatsiya dasturining monitoringi.	2	-	2		
2.4.3	Tibbiy muassasalar bosqichida tibbiy xujjatlar asosida ma'lumotlarni to'plash.	2	--	2		
2.4.4	Ma'lumotlarni tahlil etish va aks ettirish, choralar ko'rish.	2	2	-		
2.4.5	Teskari aloqa va bosqichlar uchun hisobotlar.	2	2	-		

2.4.6	Ma'lumotlarga ishlov berish. Immunizatsiya bilan qamrab olish monitoringi. Choraklik ish ko'rsatkichlarini taqqoslash.	2	-	2		
2.4.7	Choralar ko'rilgunicha qadar muammolarni o'rganish. Xatti -xarakatlar rejasini tuzish. Yuqori bosqich uchun hisobotlar tayyorlash.	2	-	2		
2.5	Modul: Epidemiologik nazoratni tashkillashtirish va monitoringi. Epidemiologik nazorat turlari.	18	8	10		
2.5.1	Epidemiologik nazorat. Nazorat, eliminatsiya va likvidatsiya. Epidemiologik nazoratning poydevor kontseptsionalari.	2	2	-		
2.5.2	Epidemiologik nazorat turlari va ularni qo'llash.	2	2	-		
2.5.3	Emlash yo'li bilan boshqariladigan kasalliklar ustidan epidemiologik nazorat tizimini yaratish.	2	-	2		
2.5.4	Epidemiologi nazoratni tashkillashtirish va monitoringi.	2	2	-		
2.5.5	Passiv, dozor, faol, epidemiologik nazoratni tashkillashtirish.	2	-	2		
2.5.6	O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining "O'zbekiston Respublikasida OIV infeksiyasini oldini olish chora- tadbirlari va tibbiy yordamni tashkil etishni yanada takomillashtirish to'g'risida" gi № 111 sonli 19-may 2023 yil chikarilgan buyrug'i mazmun mohiyati.	2	-	2		
2.5.7	OITS etiologiyasi, klinikasi, profilaktikasi. O'zbekiston Respublikasi SSVning soxaga oid amaldagi buyruqlari.	2	2	-		
2.5.8	OITS aniqlangan o'choq manbalarida olib boriladigan ishlar va kasallik yuqishini oldini olishga qaratilgan chora- tadbirlar.	2	-	2		
2.5.9	DPMLarda OIVni shifoxona ichki infeksiyasi tarzida tarqalishini oldini olish bo'yicha olib boriladigan chora- tadbirlar.	2	-	2		
2.6	Modul: Har bir xududni qamrab olish va Etkazib olish strategiyalari asosida immunizatsiya xizmatini tadbqiq etish.	12	6	6		
2.6.1	"Har bir xududni qamrab olish" strategiyasining mohiyati.	2	2	-		
2.6.2	"Har bir xududni qamrab olish" strategiyasining 6 ta instrumentidan foydalanish.	2	-	2		

2.6.3	Davolash profilaktika muassasalari uchun va tuman bo'yicha rejalarni ishlab chiqish.	2	-	2		
2.6.4	Tibbiyot muassasasi uchun immunizatsiya rejasini tuzish.	2	2	-		
2.6.5	Miqdoriy tahlil.Xaritalarni tayyorlash, taftish qilish.	2	-	2		
2.6.6	Etib borish murakkab va muammoli hududlar uchun o'ziga xos/ maxsus tadbirlarni belgilash.	2	2	-		
2.7	Modul: Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda bfiirinchi yordam ko'rsatish.	6	2	4		
2.7.1	Favqulotda vaziyatlar. Tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, Tibbiy saralash bosqichlari.	2	2	-		
2.7.2	Ommaviy talofat o'chog'ida jabrlanuvchilarni evakuatsiya qilish va birinchi tez tibbiy yordam ko'rsatish tamoyillari.	2	-	2		
2.7.3	Terminal holatlarda birinchi yordam ko'rsatish.Yurak-o'pka reanimatsiyasi va uni bajarish algoritmi .	2	-	2		
3.0	Tanlov fanlar moduli	4	-	-	4	
	Attestatsiya	4				4
	Jami:	144	60	76	4	4

3.2.O'quv modullar tasnifi

1.0.Kasbiy rivojlantirish moduli.

1.1Modul: O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati 4 kredit

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	4 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	PF-158- "O'zbekiston 2030" strategiyasi mazmun mohiyati haqida Tibbiyotdagi islohotlar va korrupsiya nima? Tibbiyotdagi islohotlar – bu sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, moliyaviy va tashkiliy samaradorlikni yaxshilash bo'yicha amalga oshiriladigan o'zgarishlar. Misol: elektron sog'liqni saqlash tizimlari, poliklinika va

	dorixonalarni raqamlashtirish, diagnostika va davolash standartlarini takomillashtirish. Korrupsiya – bu tibbiyot tizimida qonunga xilof ravishda shaxsiy foyda olish uchun amalga oshiriladigan harakatlar. Misol: noto‘g‘ri retsept yozish, tibbiy xizmat uchun ortiqcha to‘lov, shifokor tomonidan bemorning manfaatlarini e‘tiborsiz qoldirish. Tibbiyot mutaxassisi uchun bu ikki jihatni tushunish va ularga qarshi samarali kurashish kompetensiya talab qiladi. 2. Kompetensiya tushunchasi Kompetensiya – bu muayyan faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan bilim, ko‘nikma va malaka majmui. Tibbiyotdagi islohotlar va korrupsiya bo‘yicha zarur kompetensiyalar A) Bilim kompetensiyalari Tibbiyot tizimidagi islohotlar, ularning maqsad va prinsiplarini bilish Sog‘liqni saqlash qonunchiligi va etika normalarini tushunish Korrupsiyaning turlari va oqibatlarini bilish B) Amaliy ko‘nikmalar Sog‘liqni saqlash jarayonlarini samarali va shaffof boshqarish Resurslardan tejamkor va qonuniy foydalanish Korrupsiya holatlarini aniqlash va ularga munosabat bildirish C) Analitik va qaror qabul qilish kompetensiyalari Tibbiyot jarayonlarida islohotlarni baholash
--	---

	Korrupsiya xavfini aniqlash va oldini olish strategiyasini ishlab chiqish Qaror qabul qilishda axloqiy va qonuniy asoslarni hisobga olish D) Kommunikativ kompetensiyalar Bemorlar, jamoa va rahbariyat bilan shaffof va samarali muloqot qilish Korrupsiyaga qarshi tashabbuslarni targ'ib qilish Axborot va trening orqali xodimlarni islohotlar va etikaga o'rgatish E) Shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalar Axloqiy prinsiplarni saqlash Javobgarlik va fidoyilik Sog'liqni saqlash tizimini shaffof va adolatli qilishga intilish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	1. Sovg'alar va ishbilarmonlik mehmondo'stligi bilan bog'liq korrupsiyaviy xavf-xatarlar: ▪ Qachon sovg'a berish yoki qabul qilish qonunga zid va korrupsiya sifatida baholanishi mumkinligini; ▪ Qonuniy ishbilarmonlik munosabatlari bilan shaxsiy manfaat o'rtasidagi farqni; ▪ Qonun va ichki hujjatlarda belgilangan sovg'alarni qabul qilish/bosh tortish qoidalarini; ▪ Sovg'a yoki mehmondo'stlik orqali ta'sir o'tkazish holatlari bilan bog'liq jiddiy xavf-xatarlarni. ▪ Uchinchi shaxslar orqali pul yoki sovg'a qabul qilish kabi yashirin xavflarni aniqlashni. 2. Korrupsiyaviy harakatlar tushunchasi va ularning turlari: ▪ Korrupsiyaviy xatti-harakatlar (pora berish/olish, suiste'mol qilish, manfaatlar to'qnashuvi, soxta hujjat tayyorlash va h.k.) nima ekanini; ▪ Davlat xizmatchilari, tibbiyot xodimlari va boshqa mansabdor shaxslar tomonidan amalga oshirilishi mumkin bo'lgan korrupsiyaviy harakatlar turlari.

	3. Korrupsiyaviy harakatlar uchun intizomiy javobgarlik: ▪ Qonun va ichki meyoriy hujjatlarga ko‘ra xodimlar tomonidan sodir etilgan intizomiy buzilishlarni; ▪ Intizomiy choralar (hayfsan, lavozimdan ozod etish, tanbeh va h.k.) qanday holatlarda qo‘llanilishini; ▪ Xizmat tekshiruvi, intizomiy ish yuritish va qaror qabul qilish tartibini. 4. Korrupsiyaviy harakatlar uchun jinoiy javobgarlik: ▪ O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksida belgilangan korrupsiya bilan bog‘liq moddalar (210-modda – pora berish, 211-modda – pora olish, 205-modda – hokimiyat yoki mansab vakolatini suiste’mol qilish va b.); ▪ Jinoyat tarkibi, javobgarlik turlari va jazo choralari (jarima, ozodlikdan mahrum etish va h.k.); ▪ Aybdor shaxslarga nisbatan amaliyotda qanday jazo qo‘llanilishi mumkinligi.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	1.Sovg‘alar va mehmondo‘stlik bilan bog‘liq xatarlarni baholash va to‘g‘ri munosabatda bo‘lish ko‘nikmasi ▪ Qonuniy va noqonuniy sovg‘a/mehmondo‘stlik o‘rtasidagi farqni anglash; ▪ Sovg‘a yoki xizmat qabul qilishdan bosh tortish yuzasidan to‘g‘ri qaror qabul qilish; ▪ Ishbilarmonlik munosabatlarida xolislik va kasb etikasiga amal qilish. 2. Fuqarolar bilan tozalik va shaffoflikka asoslangan munosabat o‘rnatish ko‘nikmasi ▪ O‘zaro munosabatlarda xizmat vazifalariga tayanish, shaxsiy manfaatlardan qochish; ▪ Kontragentlar bilan kelishuvlarda korrupsiya xavfini oldindan ko‘ra bilish; ▪ Tashqi ta’sirlarga moyillikdan saqlanish va qarorlarni mustaqil qabul qilish. 3. Hujjatlar ekspertizasi va ijrosini xolis va shaffof amalga oshirish ko‘nikmasi ▪ Hujjatlar bilan ishlashda faktlar va dalillarga tayanish; ▪ Ijro nazorati jarayonida “shaxsiy munosabatlar” emas, qonun va reglamentlarga asoslanish;

	▪ Hujjatlar orqali manfaatli tarafni qo'llab-quvvatlash xavfini aniqlash va undan saqlanish. 4. Korrupsiyaviy harakatlar to'g'risida xabardor qilish ko'nikmasi ▪ Korrupsiya holatlarini qanday va qayerga xabar qilishni aniq bilish; ▪ Xabar berishdagi anonimlik, himoya va huquqiy kafolatlardan xabardor bo'lish; ▪ Xabar mazmunini aniq, asosli va ishonchli tarzda shakllantirish. 5. Qonunga muvofiq murojaat qilish va xabar berish ko'nikmasi Korrupsiya holatlari yuzaga kelganda qanday organlarga, qanday tartibda murojaat qilishni bilish;
O'quv mazmuni:	moduli Korrupsiya tushunchasi va uning turlari haqida bilim berish; Milliy va xalqaro qonunchilikni tahlil qilish; Korrupsiyaga qarshi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlarini o'rganish; Talabalarda huquqiy madaniyatni shakllantirish; Amaliy holatlar tahlili asosida huquqiy fikrlashni rivojlantirish. 1. Korrupsiya tushunchasi – Korrupsiya nima ekanligi, uning ta'rifi, mohiyati va kelib chiqish sabablari; – Korrupsiyaning asosiy turlari: pora olish va berish, xizmat mavqeidan suiiste'mol qilish, manfaatlar to'qnashuvi va h.k. 2. Milliy qonunchilik asoslari – "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonunning asosiy normalari; – O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi va Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksdagi korrupsiyaga oid moddalar; – Korrupsiyaga qarshi Milliy strategiya va dasturlar mazmuni.

3. Davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlari

- Korrupsiyaga qarshi davlat siyosatining maqsadlari va vazifalari;
- Hukumat organlari va jamoatchilikning bu sohadagi o‘rni;
- Ochiqlik va shaffoflikni ta‘minlash orqali korrupsiyani kamaytirish usullari.

4. Huquqiy madaniyat va ong

- Korrupsiyaning jamiyatga va davlatga keltiruvchi zararlari haqida tushuncha;
- Fuqarolarning huquqiy bilimi va mas‘uliyatining ahamiyati;
- Etik meyorlarga amal qilish va halollikning ahamiyati.

5. Amaliy misollar tahlili orqali bilimlarni mustahkamlash

- Real hayotdagi korrupsiya holatlarini tahlil qilish;
- Ularni huquqiy nuqtai nazardan baholash;
- Qonuniy va samarali yechimlar taklif qilish qobiliyatini rivojlantirish.

Tibbiyot sohasida korrupsiyaviy jinoyatlar tushunchasi

- Pora olish va berish, xizmat mavqeidan suiiste‘mol qilish, dori vositalari bilan bog‘liq jinoyatlar.

2. Korrupsiyaviy jinoyatlarning asosiy sabablari

- Nazoratning sustligi, tizimdagi shaffoflik yetishmasligi, huquqiy madaniyat pastligi, jamiyatda jazosizlik hissi.

3. Ichki va tashqi omillar

- Tibbiyot muassasalaridagi tashkiliy kamchiliklar;
- Aholining korrupsiyaga nisbatan murosali munosabati.

4. Korrupsiya uchun javobgarlik turlari

	– Jinoiy javobgarlik: Jinoyat kodeksining 210, 211, 212-moddalari; – Ma'muriy va intizomiy javobgarlik: jarima, ishdan bo'shatish, ogohlantirish.
Adabiyotlar: 1. PF-158-son 11.09.2023y. .”O‘zbekiston-2030”strategiyasi 2. O‘zbekiston Respublikasining 03.01.2017 yildagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi O‘RQ-419-sonli Qonuni // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/3088008. 3. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/111453. 4. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://www.lex.uz/acts/111460. 5. O‘zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/97664. 6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.02.2017 yildagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonunining qoidalarini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2752-sonli Qarori [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/3105125. Elektron ta'lim resurslari: -www.minzdrav.uz- www.gov.uz www.press-service.uz www.parlament.gov.uz – www.uza.uz – www.cbu.uz- – www.lex.uz – www.ziynet.uz	

1.2. Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Tibbiyotda raqamli texnologiyalar bo'yicha zarur kompetensiyalar A) Bilim kompetensiyalari Raqamli texnologiyalar va ularning tibbiyotdagi qo'llanilishini bilish Elektron sog'liqni saqlash tizimi (EHR/EMR) va telemeditsina printsiplarini tushunish

	Ma'lumot xavfsizligi va bemor maxfiyligini himoya qilish qonunchiligini bilish AI va diagnostika dasturlarining asosiy ishlash printsiplari B) Amaliy ko'nikmalar Elektron sog'liqni saqlash tizimidan samarali foydalanish Telemeditsina orqali bemorlar bilan masofaviy konsultatsiya o'tkazish Raqamli diagnostika vositalarini ishlatish (masalan, laboratoriya natijalarini tahlil qilish) Ma'lumotlarni xavfsiz saqlash va uzatish C) Analitik va qaror qabul qilish kompetensiyalari Raqamli ma'lumotlardan tahlil qilish va xulosalar chiqarish Diagnostika va davolash bo'yicha qarorlarni AI va boshqa raqamli vositalardan foydalangan holda qabul qilish Ma'lumotlar xavfsizligi va etik cheklovlarni hisobga olish D) Kommunikativ kompetensiyalar Bemorlar va hamkasblarga raqamli texnologiyalarni tushuntirish Telemeditsina konsultatsiyalarida aniq va samarali muloqot qilish Raqamli tizimlar bo'yicha jamoa bilan hamkorlik qilish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	▪ Kompyuterga axborot kiritish va axborot olish qoidalarini; ▪ kompyuterni tuzilishi to'g'risida qisqacha ma'lumotni, kompyuterning foydali va zararli tomonlarini, kompyuterda ishlash jarayonida sanitariya qoidalariga rioya qilishni; ▪ tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari bilan ishlashni; ▪ sog'lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o'rnini; ▪ sog'liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalarini; ▪ axborotlarga ishlov berish, kiritish va chiqarish qurilmalari va ularning tavsifini; ▪ tibbiyotda aloqa va kommunikatsiya vositalarini; ▪ ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish;

	▪ xozirgi kunda tibbiyotda informatsion texnologiyalari sohasi rivojlanib kelmoqda-tibbiyot xodimlari uchun planshetlardan foydalanib, <i>online</i>- registratsiya qilish va ulardan foydalana olishi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	▪ kompyuter texnikasi bilan ishlashda texnika havfsizligini; ▪ dasturlar bilan ishlashni; ▪ ma'lumotlar bazasi yaratish, ular ustida ishlashni va dasturlash asoslarini; ▪ kompyuter grafik usullaridan foydalana olishni; ▪ tibbiy axborotlar almashinuvi va uni izlashda internet tarmog'ida ishlashni; ▪ elektron pochta dasturi bilan ishlashni; ▪ AKT sog'liqni saqlash tizimida qo'llashni.
O'quv moduli mazmuni:	Tibbiyot sohasida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish. Tibbiyotda qo'llanilayotgan zamonaviy axborot texnologiyasi qurilmalarining dasturiy va texnik ta'minoti to'g'risida nazariy va amaliy bilimlar Tibbiy statistik ma'lumotlarni to'g'ri tahlil qilish va ulardan kasallikning oldini olish yoki davolashda qo'llash. Axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish, internet tarmog'ida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, ma'lumotlar bazasini tashkil etish, ekspert tizimlari va axborot xavfsizligi asoslarini bilish.
Adabiyotlar: 1. A.A.Abduqodirov, A.G.Xayitov «Axborot texnologiyalari», Toshkent "O'qituvchi ta'minoti", Toshkent Mehnat -2000 yil. 2. A.Axmedov, N.Taylaqov "Informatika", Toshkent, O'zbekiston -2002y. 3. A.Sattorov "Informatika va axborot texnologiyalari" Toshkent, O'qituvchi-2003 4.T.Xolmatov, N. Taylaqov "Amaliy matematika, dasturlash va kompyuterning dasturiy5. Sheraliev F.A. "Informatika va axborot texnologiyalari" Termiz-2010. 6. Informatika asoslari Mualliflar: M. Aripov, A. Haydarov Yuklab olish: Informatika asoslari PDF 7. Informatika va axborot texnologiyalari Muallif: Z.S. Abdullayev 8. Kompyuter savodxonligi kitobchasi	

Yuklab olish:

Kompyuter savodxonligi PDF (https://pdfbox.uz/books/uzbek/11329-kompyuter-savodxonligi-kitobchasi?utm_source=chatgpt.com)

9. Kompyuterli va raqamli texnologiyalar

Mualliflar: Hoshimov, Tulyaganov

10. Informatika (klassik darslik)

Muallif: N.V. Makarova

Elektron ta'lim resurslari

<http://www.edu.uz>

<http://www.pedagog.uz>

www.tma.uz,

www.lex.uz

<https://ru.pinterest.com/vkhamidov/>

1. DMED haqida asosiy tushuncha (Kapital.uz)

2. O'zbekcha tayyor adabiyotlar (PDF / DOC) (soff.uz)

3. DMED bo'yicha test savollar (Hujjat24)

4. Oson qilib aytganda (dars uchun qisqa konspekt)

1.3.Modul: Infekcion nazorat

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyani shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Infekcion nazoratda kompetensiya Bu — tibbiyot xodimi yoki mutaxassisning bilim, ko'nikma va mas'uliyatli yondashuvi majmui. Kompetensiya quyidagilarni o'z ichiga oladi: ☐ Bilimlar: • Infekcion kasalliklar yuqish yo'llari • Sanitariya-epidemiologik me'yorlar • Dezinfeksiya va sterilizatsiya turlari ☐ Amaliy ko'nikmalar: • To'g'ri qo'l yuvish texnikasi • Himoya vositalarini to'g'ri kiyish va yechish • Asboblarni xavfsiz qayta ishlash ☐ Mas'uliyat va xulq-atvor: • Qoidalarga qat'iy rioya qilish • Infeksiya xavfini baholay olish • Favqulodda holatlarda tezkor choralar ko'rish
O'quv moduli yakunida	▪ sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlarini (SanQvaN);

tinglovchi bilishi lozim:	▪ davolash-profilaktika muassasalariga qo'yiladigan sanitar talablarni va "infeksion nazorat komissiyasi" ish faoliyatini; ▪ sanitar me'yor va qoidalar bo'yicha amaldagi hujjatlarni; ▪ OIV/OITSGa oid normativ hujjatlarni; ▪ OIV etiologiya va patogenezini, epidemiologiyasini; ▪ OIV yuqish yo'llari, tekshirish usullari, klinikasi va bemorlar parvarishini; ▪ kasalliklardan (COVID -19) himoyalash tamoyillarini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	▪ shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda SanQvaMlarga rioya qilishni; ▪ muolajalar vaqtida avariya holatlari yuzaga kelishini oldini olishni; ▪ avariya holatlari yuzaga kelganda o'tkaziladigan chora-tadbirlar yig'indisini; ▪ o'ta xavfli va karantin infeksiyalarda epidemiyaga qarshi o'tkaziladigan chora-tadbirlarni; ▪ himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibini. ▪ qo'llarga gigienik ishlov berish usullari, texnikasi va qo'llarni yuvish tartibini;
O'quv moduli mazmuni:	Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish borasida qabul qilingan normativ hujjatlar. Shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda akusherkalarning vazifalari. Tibbiy muolajalar orqali yuqadigan kasalliklarni oldini olish. Yuqumli kasalliklar (o'ta xavfli va karantin infeksiyalar, OITS)ni tarqalishini oldini olish. OIV/OITSGa oid normativ hujjatlar. OIV etiologiya va patogenezini, epidemiologiyasi. OIV/OITS infeksiyasi. Kasalliklardan (COVID19) himoyalash tamoyillari. Himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibi.
Tavsiya etiladigan adabiyotlar 1. San. Q va M. № 0342/17 " DPMLarda shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi" 10 yanvar 2017 y. 2. San. Q va M. № 03-17-15."O'zbek. Res. davolash- profilaktika muassasalarida chiqindilarni yig'ish, saqlash va yo'q qilish sanitariya qoidalar va meyorlari" 3. V.N. Turaqulov, X.A. Raxmatova, N.A. Avezova. "Yuqumli kasalliklarda xamshiralik parvarishi" O'quv qo'llanma. Navoi nashriyot. 2019 yil. 4. F.I Salomova, Sh.T Iskandarova "Gigiyena. Tibbiy ekologiya" Toshkent-2020 5. S.B. Israilova "Sanitariya epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati" o'quv qo'llanma. Turon nashr. Samarqand-2026 https://e-	

library.sammu.uz/uz/book/5400

6.COVID-19 bo'yicha milliy qo'llanma JSST. O'zbekiston Sog'liqni saqlash vazirligi. 2020 yil 26 mart.

7.O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi sayti

→ rasmiy sanitariya me'yorlari va hujjatlar

8.ZiyoNET

→ bepul darsliklar va o'quv qo'llanmalar

Elektron ta'lim resurslari:

<http://www.edu.uz>

<http://www.pedagog.uz>

www.tma.uz,

www.lex.uz

<https://ru.pinterest.com/vkhamidov/>

1.4.Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Sterilizatsiya jarayonida texnika xavfsizligi — xodimlar salomatligi va atrof-muhitni himoyalashning asosiy omili. Kompetensiya quyidagilarni o'z ichiga oladi: • Nazariy bilimlar: sterilizatsiya usullarining fizik-kimyoviy asoslarini bilish • Amaliy ko'nikmalar: uskunalarni to'g'ri ishlatish va nazorat qilish • Xavf-xatarni baholash: issiqlik, bosim, kimyoviy va biologik xavflarni aniqlash • Me'yoriy hujjatlarga rioya qilish: sanitariya qoidalari va xalqaro standartlar • Favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik: nosozlik yoki avariya holatida to'g'ri harakat qilish 3. Zamonaviy yondashuvning ahamiyati Zamonaviy sterilizatsiya texnologiyalarini joriy etish: • infeksiya xavfini kamaytiradi, • ish unumdorligini oshiradi, • xodimlar va bemorlar xavfsizligini ta'minlaydi, • sifat menejmenti tizimlarini mustahkamlaydi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi	• Sterilizatsiya sohasi bo'yicha mavjud bo'lgan fizikaviy, kimyoviy, mexanik, biologik, aralash va yangi zamonaviy usullar to'g'risida to'liq ma'lumotlarga ega

bilishi lozim:	bo‘lish Sterilizatsiya va uning turlarini. ▪ Gazli sterilizatsiya usullarini ▪ Plazmali va ozonli sterilizatsiya usullarini ▪ Sterilizatorlar va avtoklavlar bilan ishlash davridagi texnika xavfsizligi qoidalarini haqida tushunchaga ega bo‘lishi
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	▪ tibbiy asboblarni quruq issiqlik shkafida sterillashni, ▪ tibbiy vositalarning sterillanganlik sifatini tekshirish usullarini, ▪ texnika xavfsizligini, ▪ tibbiy vositalarning sterilizatsiya sifatini tekshirish usullarini bajara olishi.
O‘quv moduli mazmuni:	Sterilizatsiyani olib borish xonalaridagi aseptika va antiseptika tadbirlari. Sterilizatsiya va avtoklavlash tadbirlariga tinglovchilarni amaliy tomondan o‘qitish va o‘rgatish. Mashg‘ulotlar davomida markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan sterilizatsiya bo‘limlari turlari haqida tushuncha berish, zamonaviy sterilizatsiya apparatlari bilan tanishtirish, texnika xavfsizligi masalalari bo‘yicha ma’lumotlar berib borish. Asosiy diqqat va e’tiborni sterilizatsiya ishlarini to‘g‘ri olib borish, sterilizatsiyaning sifatli bo‘lishini ta’minlovchi tadbirlar va uni tekshirish uchun zarur indikatorlardan to‘g‘ri foydalanish va ishlatish qoidalariga to‘la amal qilish.
Tavsiya etiladigan adabiyotlar: 1.K.F.Melibayeva,G.F.Ergasheva. "Aseptika, antiseptika va dezinfeksiya" Uslubiy qo‘llanma.Qo‘qon.2025yil. 2.V.N.Turaqulov,F.A.Qurbonov."Xirurgiyada xamshiralik parvarishi"O‘quv qo‘llanma.Navoi nashriyot.2019 yil. 3. G.T Dxritiman,G.T.Iskandarova "Uskunaning hayotiy siklini boshqarish bo‘yicha qo‘llanma-Bug‘li sterilizator(Avtoklav)"Tibbiyot xodimlari uchun uslubiy tavsiyanomalar.Toshkent.2024 yil. 4.G.T Dxritiman,G.T.Iskandarova "Uskunaning hayotiy siklini boshqarish bo‘yicha qo‘llanma-Plazmali sterilizator" Tibbiyot xodimlari uchun uslubiy tavsiyanomalar.Toshkent 2024 yil. 5.Elektron ta’lim resurslari: 1. Zamonaviy sterilizatsiya usullari ▪ Sterilizatsiya usullari. Sterilizatsiya xususiyatlari Muallif: Arzimatova Ra’no Pardaboy qizi (JournalSS) 2. Aseptika va antiseptika asoslari ▪ Tibbiyot xodimlarining aseptika va antiseptik sterilizatsiya usullarini	

qo'llanishi

Mualliflar:

- o **Sh.Ya. Radjabov**
- o **G.R. Kadamova**
- o **M.M. Olimova** (pedagogs.uz)

3. Mikrobiologiya va sterilizatsiya

- **Mikrobiologiya va virusologiya**

- Mualliflar: OTM professor-o'qituvchilari (NamDU) (www.namdu.uz)

4. Umumiy tibbiyot va dezinfeksiya

- **Tibbiyotda dezinfeksiya va sterilizatsiya asoslari** (book.bsmi.uz)

5. Sterilizatsiya usullari va qo'llanilishi, Stomatologiyada sterilizatsiya

- **Sterilizatsiya usullari va ularning qo'llanilishi**

- Muallif: **Shoda Team** (Hujjat24)

1.5. Modul: Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	10 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Jismoniy faollik va sog'lom turmushda kompetensiyalar Bu sohadagi kompetensiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi: • Sog'lom turmush qoidalari bo'yicha bilimga ega bo'lish • Shaxsiy sog'liqni baholay olish va nazorat qilish • To'g'ri ovqatlanish rejasini tuzish ko'nikmasi • Jismoniy mashqlarni xavfsiz va samarali bajarish • Sog'lom hayot tarzini boshqalarga targ'ib qila olish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	▪ Salomatlik tushunchasi, salomatlik darajasi ko'rsatkichlarini; ▪ sog'lom turmush tarzini shakllantirish tamoyillarini; ▪ salomatlikka ta'sir etuvchi omillar: ▪ irsiy, ekologik tibbiy va hayot tarzi va salomatlik mexanizmlarini bilishi, tahlil qila olishni; ▪ atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta'sirini; ▪ salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan standart va algoritmlarni;

	▪ to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplarini; ▪ kun tartibini to‘g‘ri tashkil etishni; ▪ jismoniy faollik va chiniqishning ▪ salomatlikka ta‘sirini; ▪ zararli odatlarning organizmga ta‘sirini; ▪ tibbiy ko‘riklarni tashkil etish va aholini ▪ jalb etishni; ▪ sog‘lom turmush tarzini maqsadli guruhlar o‘rtasida shakllantirish va targ‘ib etishni;
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	▪ Aholining turli guruhlarida (yoshiga, mehnat turiga, jinsiga qarab) psixosotsial holatni aniqlashni; ▪ sog‘lom turmush tarzini qo‘llab quvvatlashda maqsadli guruhlarini shakllantirish va ular o‘rtasida suhbatlar olib borishni; ▪ individual salomatlik va uni asrash yo‘llarini; ▪ jismoniy faollik, to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplari, zararli odatlarning salomatlikka ta‘siri mavzularida aholi o‘rtasida tadbirlar tashkil etishni; ▪ maqsadli guruhlar o‘rtasida targ‘ibot ishlarini olib borishni; ▪ inson salomatligini saqlash va tiklashda jismoniy tarbiya mashqlari kompleksini; ▪ jismoniy mashqlarni har xil yoshdagi sog‘lom odamlarda va bemorlarda qo‘llash uslublarini; ▪ Skandinaviya yurish usullarini.
O‘quv moduli mazmuni:	Sog‘lom turmush tarzini tashkil etish asoslari. Sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta‘siri, to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini to‘g‘ri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga ta‘siri, tibbiy ko‘riklarni tashkil etish va aholini jalb etish.
Tinglovchilarni mustaqil o‘zlashtirishi uchun adabiyotlar ro‘yxati: 1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10 noyabrda “Aholining sog‘lom ovqatlanishini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ 4887-sonli qarori. 2. VMQ 2025 y. 6-may № 297 “ Sog‘liqni saqlash va ta‘lim tashkilotlarida ichimlik suvi hamda sanitariya-gigiyena infratuzilmasini kengaytirishga qaratilgan “ Toza qo‘llar” dasturi. 3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dekabrda “Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab –	

quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi **PQ 4063-sonli qarori**.

4. **SSV buyrug'i № 97, 2024 y, 27 mart.** "Axoli orasida kasalliklarni erta aniqlash, skrining dasturlarni samarali o'tkazish, aniqlangan kasalliklar bo'yicha manzilli sog'lomlashtirish ishlarini tashkil etish" to'g'risida.

5. **SSV ning № 175-buyrug'i, 2025 yil, 20-iyun.** "Aholiga birlamchi tibbiy-sanitariya yordami ko'rsatish tizimini takomillashtirish to'g'risida"

6. Sh. Zokirxo'jayev, A. Gadoyev, M. Turimbetova "Dietologiya" 2023 yil

7. A. Gadayev, L. Musadjanova, N. Pirmatova, N. Mo'minova "Shifobaxsh taomlar" 2017 yil.

8. Sh. Qurbonov, A. Qurbonov "To'g'ri ovqatlanish qoidalari" 2014 yil

9. Elektron ta'lim resurslar:

1. inlibrary.uz – sog'lom turmush maqolalari
2. globalsciences.uz – ilmiy tadqiqotlar
3. avitsenna.uz – ovqatlanish bo'yicha tavsiyalar
4. yuz.uz – sog'lom turmush dasturlari
5. hujjat24.uz – o'quv materiallar

2.1. Modul: Immunizatsiya xavfsizligi. Emlash orqali, bartaraf etiladigan kasalliklarga qarshi immunizatsiya dasturi.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	18 kredit.
O'quv moduli mazmuni:	"Xavfsiz immunizatsiya"ga kirish. Yuqumli kasalliklar manbai, ularni tarqalish yo'llari va sabablari. Sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar. Yuqumli kasalliklarni oldini olishda Respublikada olib borilayotgan ishlar. Ko'krak yoshidagi bolalarni immunizatsiya bilan qamrab olish tadbirlarini o'tkazish. Xavfli guruhlariga mansub kontingentlarni immunizatsiya bilan qamrab olish tadbirlarini o'tkazish.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Epidemiyaga qarshi tadbirlar o'tkazish, aholi o'rtasida immunizatsiya ishlarini tashkil etish. Emlash jadvaliga asosan yangi tug'ilgan chaqaloqlarni patronaji. Emlash jadvaliga asosan yangi tug'ilgan chaqaloqlarni o'z vaqtida patronaj qilish va emlash jadvaliga amal qilishning ahamiyati. Emlash ishlari yuzasidan hisobotni olib borish. (063/u va 064/u shakllarini taqqoslash) Emlashdan keyingi asorat va nojo'ya ta'sirlarini aniqlash maqsadida patronajning ahamiyati.

O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	▪ “Xavfsiz immunizatsiya” tushunchasini; ▪ yuqumli kasalliklar manbai, ularni tarqalish yo‘llari va sabablarini; ▪ sog‘liqni saqlash tizimidagi islohotlarni; ▪ yuqumli kasalliklarni oldini olishda respublikada olib borilayotgan ishlarni; ▪ ko‘krak yoshidagi bolalarni immunizatsiya bilan qamrab olish tadbirlarini o‘tkazish tartibini; ▪ havfli guruhlariga mansub kontingentlarni immunizatsiya bilan qamrab olish tadbirlarini o‘tkazish tartibini; ▪ boshqariluvchi yuqumli kasalliklar va immunizatsiya dasturini; ▪ epidemiyaga qarshi tadbirlar o‘tkazish, aholi o‘rtasida immunizatsiya ishlarini tashkil etishni; ▪ emlash jadvaliga asosan yangi tug‘ilgan chaqaloqlarni o‘z vaqtida patronaj qilish va emlash jadvaliga amal qilishning ahamiyatini; ▪ emlash ishlari yuzasidan hisobotni olib borish tartibini; ▪ vaksinalarni va xavfsiz in‘eksiyani ta‘minlash uchun materiallarni saqlash qoidalarini; ▪ immunizatsiya dasturi ehtiyojlari uchun vaksinalar va in‘eksiyalar xavfsizligi uchun uskunalarning kerakli miqdorini aniqlash usullarini; vaksinalar, in‘eksiyalar miqdorini aniqlash, almashtirish, boshqarish va monitoring tizimini amalga oshirish tartibini.
--	---

2.2.Modul: Aholi bilan to‘g‘ri va ishonchli aloqalarni o‘rnatish.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	14kredit.
O‘quv moduli mazmuni:	Aholi orasida emlash masalalarini joriy etishda shaxslararo muloqotning ahamiyati. O‘zbekiston Respublikasida emlash jarayonida ishlatiladigan sanitariya me‘yorlari, koidalari va gigiyenik normativlari. San Q va M №0239-07/4 ning mazmun-mohiyatini o‘rganish. Aholi bilan hamkorlik masalalari bo‘yicha axborot - tashviqot kompaniyalarini tashkillashtirish. Vaktsina profilaktika ishiga mahalliy aholini jalb etish ustidan monitoring kontseptsiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 37-sonli buyrug‘ining mazmun-mohiyati.

O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Aholining immunizatsiyaga bo'lgan ehtiyojlarini aniqlash. Aholi o'rtasida zooantroponoz yuqumli kasalliklarga qarshi olib borilayotgan chora-tadbirlar. Hayvonlardan jarohat olgan fuqarolarga antirobik yordam ko'rsatish. Immunizatsiya va uning monitoringini aholi bilan hamkorlikda amalga oshirish. Vaktsinalar to'g'risida umumiy tushuncha. Rejali ravishda emlash va uning ahamiyati.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	▪ Vaktsinalarni emlashga tayyorlash, saqlash. Emlash muddatlarini. ▪ Profilaktik emlash jadvali. Majburiy, epidemiyaga qarshi shoshilinch emlashga mone'liklarni. ▪ Emlash jarayonida ishlatiladigan sanitariya qoidalari va me'yorlarni. ▪ Yuqumli kasalliklarda immunoprofilaktika o'tkazish va amaliyotda qo'llashni.

2.3.Modul: Vaktsinalarni saqlash yoki yuborish, qo'llash, qo'llashga tayorlash jarayonida yuzaga keladigan xatoliklar. Vaktsinalarni tarqatish va hisobdan chiqarish.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	22 kredit.
O'quv moduli mazmuni:	Immunizatsiya xavfsizligi. Vaktsinalar xavfsizligi va sifati. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2015 yil 26 yanvardagi 36-sonli "Respublikada yuqumli kasalliklarning immunoprofilaktikasini tashkil qilib o'tkazish to'g'risidagi" buyrug'ining mazmun-mohiyati. Vaktsinalar sifati va xavfsizligiga doir masalalar mohiyati. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 148-sonli 2006 yil 11 apreldagi "O'zbekiston Respublikasida vaktsinalarni saqlovchi omborxonalarda JSST va YuNISEFning standart ishchi muolajalarini tadbiq etish va vaktsinalarni samarali boshqaruvi haqida" buyrug'ining mazmun-mohiyati. Immunizatsiya xavfsizligi tamoyillariga amal qilish. Tirik zaiflashtirilgan va o'ldirilgan vaktsinalarni saqlash, tarqatish va hisobdan chiqarish. Sovuqlik zanjirining xavfsiz amaliyotiga rioya etishning ahamiyati. Erituvchilarni xavfsiz tamoyillarini qo'llash. Ko'p dozada vaktsinalarni saqlovchi flakonlarni saqlash qoidalari.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Flakon termoinikatorlarining (FTI) holatini tekshirish va ularga rangi o'zgarishi jadalligining turli darajasini tahlil etish. Emlashga ko'rsatma va mone'liklar(haqiqiy va soxta). In'yektsiya xavfsizligi va chiqindilarni zararsizlantirish. Xavfsiz in'yektsiya

	uchun uskunalarni tanlashning muhimligi. Chiqindilarni to'plash va tashishni tashkillashtirish. Chiqindilarni xavfsiz to'plash va olib chiqib ketish.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	- Xavfsiz in'yektsiya va chiqindilarni xavfsiz bartaraf etish uchun zarur uskunalarga bo'lgan talabni hisobotini Postvaktsinal noxush ko'rinishlar. - Immunizatsiyadan keyingi jiddiy noxush ko'rinishlar paydo bo'lishiga o'z vaqtida va malakali yondoshuvni ta'minlashni. - Anafilaktik shokda birinchi yordam ko'rsatish. - Immunizatsiyadan keyingi noxush ko'rinishlar ustidan epidemiologik nazorat.

2.4.Modul: Immunizatsiya jarayonini tahlil qilish va kuzatish.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	22 kredit.
O'quv moduli mazmuni:	Immunizatsiya tizimi va ko'rsatkichlari. Ma'lumotlarni yig'ish tamoyillari. Ma'lumotlarni to'plash va ishlov berish. Immunizatsiya dasturining monitoringi. Tibbiy muassasalar bosqichida tibbiy xujjatlar asosida ma'lumotlarni to'plash. (Emlashni qayd etish jurnali, emlash kartalari/emlash pasportlari, emlash kartotekasi, vaktsinalar va xavfsiz emlash uchun materiallar mavjudligining hisobini yuritish jurnali, bemorlarni qayt etish jurnali.)
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Ma'lumotlarni tahlil etish va aks ettirish, choralar ko'rish.Teskari aloqa va bosqichlar uchun hisobotlar. Ma'lumotlarga ishlov berish. Immunizatsiya bilan qamrab olish monitoringining/immunizatsiya tugallanmaganligi grafigi. Gistogrammalar. Choraklik ish ko'rsatkichlarini taqqoslash, muammolarni o'rganish. Choralar ko'rilgunicha qadar muammolarni o'rganish. Xatti xarakatlar rejasini tuzish.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	- Choraklik ish ko'rsatkichlarini taqqoslash, muammolarni o'rganishni - Choralar ko'rilgunicha qadar muammolarni o'rganish. - Xatti xarakatlar rejasini tuzishni - Quyi bosqichdagi tibbiyot xodimi bilan teskari aloqa. Teskari aloqani usullari va davriyligini - Aholi bilan teskari aloqani - Yuqori bosqich uchun hisobot. Tuman yoki viloyat bosqichida ma'lumotlarni to'plashni (oylik hisobot, kuratorlik tashriflari, boshqa hisobotlar, hisobotlarni o'z vaqtidaligi va to'liqligi ustidan

	monitoringini.
--	----------------

2.5.Modul: Epidemiologik nazoratni tashkillashtirish va monitoringi. Epidemiologik nazorat turlari.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	18 kredit.
O‘quv moduli mazmuni:	Epidemiologik nazorat. Nazorat, eliminatsiya va likvidatsiya. Epidemiologik nazoratning poydevor kontseptsionalari. Epidemiologik nazorat turlari va ularni qo‘llash. Rejali(passiv), dozor, faol epidemiologik nazorat. Emlash yo‘li bilan boshqariladigan kasalliklar ustidan epidemiologik nazorat tizimini yaratish. Epidemiologi nazoratni tashkillashtirish va monitoringi. Passiv, dozor, faol epidemiologik nazoratni tashkillashtirish.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Epidemiologi nazoratni tashkillashtirish va monitoringi. Passiv, dozor, faol epidemiologik nazoratni tashkillashtirish. Epidemiologik nazorat tizimi uchun axborot to‘plash. Epidemiologik nazorat sifatini monitoringi. Epidemiologik nazorat bo‘yicha hisobotni shakllantirish bosqichlari, tahlil o‘tkazish va teskari aloqani ta‘minlash. Epidemiologik nazorat tizimini tashkillashtirish jarayonida muammolarni hal etish. Muammolarga tashxis qo‘yish, ularni hal etishning muqobil yo‘llarini taklif etish. OITS etiologiyasi, klinikasi, profilaktikasi.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	▪ O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining “O‘zbekiston Respublikasida OIV infeksiyasini oldini olish chora- tadbirlari va tibbiy yordamni tashkil etishni yanada takomillashtirish to‘g‘risida” gi № 111 sonli 19-may 2023 yil chikarilgan buyrug‘i mazmun mohiyatini. ▪ OITS aniqlangan o‘choq manbalarida olib boriladigan ishlar va kasallik yuqishini oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlar. ▪ DPMLarda OIVni shifoxona ichki infeksiyasi tarzida tarqalishini oldini olish bo‘yicha olib boriladigan chora-tadbirlar.

2.6. Modul: Har bir xududni qamrab olish va Etkazib olish strategiyalari asosida immunizatsiya xizmatini tadbiq etish.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit.
O'quv moduli mazmuni:	Tuman va davolash profilaktika muassasasi miqyosida imkoniyatlarni kuchaytirish vazifasi maqsadlari. "Har bir xududni qamrab olish" strategiyasining mohiyati. Har bir xududni qamrab olish strategiyasining "Beshta ishchi komponenti bayoni". Har bir xududni qamrab olish" strategiyasining 6 ta instrumentidan foydalanish. "Etkazib olish" strategiyasining mohiyati.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Tibbiyot muassasasi uchun immunizatsiya rejasini tuzish. Miqdoriy tahlil. Xaritalarni tayyorlash. taftish qilish. Yetib borish murakkab va muammoli hududlar uchun o'ziga xos/ maxsus tadbirlarni belgilash. Emlash strategiyasini o'tkazish (tibbiy muassasaga qabul) rejasini tuzish.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	▪ Tibbiyot muassasasi uchun immunizatsiya rejasini tuzish. ▪ Xaritalarni tayyorlash. taftish qilish Emlash strategiyasini o'tkazish (tibbiy muassasaga qabul) rejasini tuzish. ▪

2.7.Modul: Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda birinchi yordam ko'rsatish.

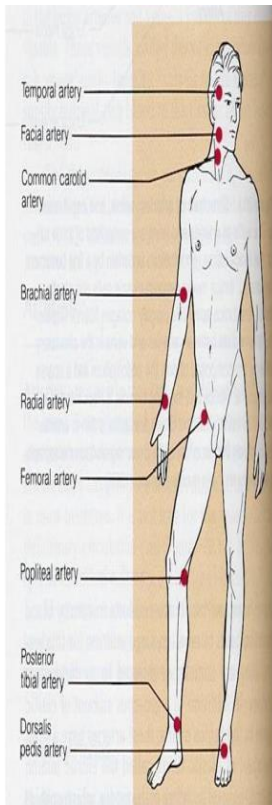
O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit.
O'quv moduli mazmuni:	Favqulodda vaziyatlar haqida asosiy tushuncha.Favqulodda vaziyatlar,ularning sabablari, turlali.Tibbiy saralash va triaj asoslari.Shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish bosqichlari va qoidalari. Ommaviy talofatlar holatida evakuatsiya va birinchi yordam ko'rsatish tamoyillari.Qon ketishni to'xtatish usullari.Yengil va og'ir kuyishlarda tibbiy yordam ko'rsatish.Elektr jarohatlari, ochiq va yopiq jarohatlar, sinishlar,uzoq muddat ezilishda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish.Hushdan ketish, kollaps, shok, koma haqida umumiy ma'lumot.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	Tibbiyot muassasasi uchun immunizatsiya rejasini tuzish. Miqdoriy tahlil. Xaritalarni tayyorlash. taftish qilish. Yetib borish murakkab va muammoli hududlar uchun o'ziga xos/ maxsus tadbirlarni belgilash. Emlash strategiyasini o'tkazish (tibbiy muassasaga qabul) rejasini tuzish. Hushdan ketish, kollaps holatlarida bemorga yordam ko'rsatish.Shok holatlarida yordam ko'rsatish algoritmi

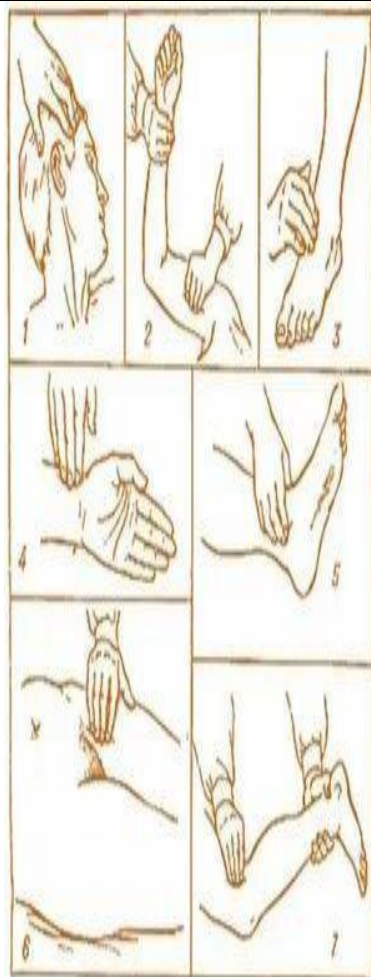
	(gipovolemik, anafilaktik, travmatik). Komatoz holatda bemorni baholash va dastlabki yordam ko'rsatish.
Adabiyotlar:	1.D.Turaqulov,L.X.Musajonova."Shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatishda xamshiralik ishi"O'quv qo'llanma.A.Navoi nashriyot.2019 yil. 2. Y.Allayorov Y.Tojiboev "Favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari."2017 y.Toshkent. 3.Elektron ta'lim resurslari: 1. Free online First Aid, CPR & AED kurslari • FirstAidForFree.com — asosiy birinchi yordam, CPR (CPR), AED (avtomatik tashqi defibrillyator) va boshqa ko'plab mavzularni o'z ichiga olgan bepul onlayn kurslar. 2. First Aid Online Classes — American Red Cross • American Red Cross (Amerika Qizil Xoch) tomonidan taklif etilgan onlayn birinchi yordam kurslari. Interaktiv modul orqali CPR, yaralanishlarni boshqarish va boshqa birinchi yordam ko'nikmalari. 2. CPR, AED va First Aid kursi — Alison Free Course: CPR, AED and First Aid Alison platformasidagi bepul kurs. Bu kursda CPR, AED ishlatish va favqulodda vaziyatlarda tez yordam asoslarini mustaqil o'rganish mumkin.

3.2.2 Simulyatsion kurs (tibbiy trening) mazmuni

№	Bajariladi gan ishlar mazmuni	Eskizlar, chizmalar rasmlar,	Kerakli bo'lgan jixozlar.	Bajarilish tartibi
---	-------------------------------------	---------------------------------	------------------------------	--------------------

1	Qo‘llarni yuvish	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION  VectorStock VectorStock.com/6372085  	suyuk sovun, bir martalik qog‘oz salfetka.	Ho‘llash va sovunlash: Qo‘llarni toza suv bilan ho‘llang va yetarli miqdorda sovun surting. Kaftlarni ishqalash: Kaftlarni bir-biriga qaratib, aylanma harakatlar bilan ishqalang. Barmoqlar orasini tozalash: O‘ng kaftni chap qo‘l orqasiga qo‘yib, barmoqlarni bir-birining orasiga kimgazing va ishqalang. So‘ngra qo‘llarni almashtiring. Barmoqlarni qulflash: Barmoqlarni bir-biriga ilashtirib (qulflab), barmoqlar orqa yuzasini qarama-qarshi kaft bilan ishqalang. Bosh barmoqlarni yuvish: Chap qo‘l bosh barmog‘ini o‘ng kaft bilan qisib ushlab, aylanma harakatlar bilan tozalang. Keyin o‘ng bosh barmoqni ham shunday yuving. Tirnoqlar va barmoq uchlari: O‘ng qo‘l barmoq uchlarini chap kaftga qo‘yib, aylanma harakatlar bilan ishqalang. Bu tirnoq ostidagi mikroblarni ketkazadi. Keyin qo‘llarni
---	--------------------------------	---	---	--

				almashtiring.
2.	Radial pulsni aniqlash. Bemorni qulay xolatda o'tkazish yoki yotqizish.	  	Suyuq sovun, bir martalik qog'oz salfetka. Sekundomer, harorat varaqasi, ruchka. Qizil ruchka.	Radial pulsni aniqlash. 1.Qo'llar yuviladi va quritiladi. 2.Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi 3.Bemor qulay xolatda o'tkaziladi yoki yotqi ziladi. 4.Bemorning qo'li bo'sh egilgan holatda bo'lishi kerak. 5.Radial pulsni aniqlashda tekshiruvchi bilakning ichki yuzasi, 1/3 pastki qismi, 1 – barmoq asosi bo'ylab bilak arteriyasi tomini shunday ushlashi kerakki II, III, IV barmoqlari tomir ustida bo'lishi kerak. 6.Pulsni tekshirayotgan vaqtda tekshiruvchi IV barmog'i bemorning I - barmog'i ro'parasida bo'lishi kerak. 7.Pulsasiya qilayotgan arteriyani uchchala barmoq bilan paypaslab, asta bilak suyagining ichki tomoniga bosiladi 8. Pulsni aniqlayotganda uni maromiga, to'liqligiga - ESLATMA: ahamiyat beriladi. 9. Bilak



arteriyasida pulsni sanash mumkin bo'lmaganda uyqu va chakka sanaladi. 10. sohalarida Natijasi harorat varaqasiga qizil ruchka belgilanadi. ESLATMA: 1. Puls urishini bun dan tashqari quyi dagi sohalarda aniqlash mumkin: a) Karotid puls – uyqu arteriyasida, ya'ni kekirdakning yon tomonidagi anatomik chuqurchada aniqlanib, kattalarda o'pka – yurak reani matisiyasini o'tkaz ganda foydalaniladi. b) Braxial puls - elka arteriyasida, ya'ni tirsak chuqurchasi markazining kichik barmoq aniqlanadi, tomonida asosan arterial qon bosimini o'lchashda foydalani ladi. v) Femoral puls – son arteriyasida, ya'ni tos suyagining yuqori oldingi qismi va chov birlashmasi o'rtasida aniqlanadi, asosan oyoqlarning qon bilan ta'minlanishi yoki o'pka – yurak reanimasiyasi

				o'tkazilganda ko'krak qafasining kompressiyalarini baholashda foydalaniladi. g) Pedal puls – oyoq kaftining dorzal yuzasida va to'piqning ichki (medial) o'simtasini orqa pastroq qismida aniqlanadi, asosan oyoqlarning qon bilan ta'minlanishini baholashda foydalaniladi d) Apikal puls – yurak cho'qqisi turtkisida, ya'ni chap o'mrov o'rta chizig'i bo'ylab, 4 – 5 qovurg'alararo sohada stetoskop yordamida eshitiladi. e) Apikal va radial pulsni aniqlash orqali puls defisitini (tanqisligi) aniqlash:
3	Arterial bosim (a.b.)ni o'lchash.		Tonometr, fonendoskop	Arterial bosim (a.b.)ni o'lchash. 1. Qo'llar yuviladi va quritiladi. 2. Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi 3. Arterial bosimni o'lchash uchun bemor qulay o'tkaziladi yoki yotqiziladi. Bemorning o'ng yoki chap bilagini yelkasigacha yalang'ochlanadi. 5. Bemor qo'li krovat

HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION

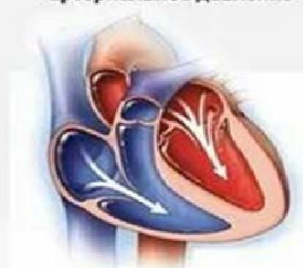


VectorStock

VectorStock.com/6372081



Диастолическое (нижнее)
артериальное давление



Уровень давления в момент
максимального расслабления
сердца

Систолическое (верхнее)
артериальное давление



Уровень давления в момент
максимального сокращения
сердца

ga yoki stulga kafti bilan yuqoriga qaratib qo'yiladi

6. Tonometr vintelni burab manjetni havo si chiqariladi.

7. Bemorni tirsagidan 2-3 sm yuqoriga manjetni 2 barmoq

sig'adigan qilib o'rab olinadi.

8. Bemorning tirsak bo'g'imida yelka arte riyasi tomir urishini 2,3,4 barmoqlar yorda mida topiladi.

9. Tomir urgan joyga fonendoskop membra nasini

qo'yiladi, eshituv nayi quloqqa ulanadi.

10. Vintelni berkitib rezina

ballon yordamida manjetkaga havo yuboriladi.

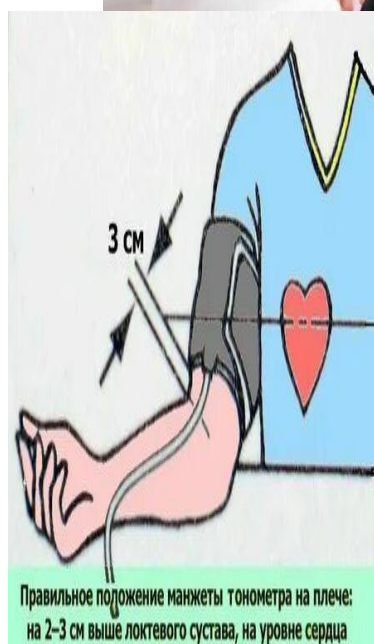
11. Vintelni ochib, havo asta-sekin chiqariladi.

12. Havo chiqish vaqtida fonendoskopda tomir urishi eshitiladi. Bu sistolik

bosim ko'rsatgichidir.

13. Havo chiqishi davomida tovushlar eshitilmay qoladi. Bu diastolik

bosim ko'rsatgichini



bildiradi.
14. Tovushlarnin g eshitilgan va eshitilmagan joylardagi natijani monometrdan yozib olinadi.
15. Vintelni to'liq ochib, manjetkani ichidagi xavo to'liq chiqariladi.
16. Manjetka bemor bilagidan olinadi.
17. Natija xarorat varaqasiga belgilanadi.
ESLATMA: Normada sistolik bosim kattalarda 100-130 mm.simob ustuniga, diastolik bosim 60-90mm. simob ustuniga teng bo'ladi.

4	Nafas olish sonini sanash	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION  VectorStock VectorStock.com/6372085  	Sekundomer-1 ta, lotok – 1ta, gemodi namika varaqlari-1 ta suyuq sovun -1 ml, qog‘oz sochiq-20sm, steril qo‘lqop -1 juft, 70% li etil spirti – 5 ml, paxta sharcha-10 gr, 0,5% gipoxlorid natriy eritmasi -500 ml	1. Qo‘llar yuviladi va quritiladi. 2. Bemor bilan ishonchli munosabat o‘rnatiladi. 3. Muolaja mohiyati va ketma-ketligi tushuntiriladi. Bemordan muolajaga roziligi olinadi. 5. Kerakli jihozlar tayyorlanadi. 6. Hamshira qo‘llari yuviladi va quritiladi. 7. Nafasni sanash uchun bemor karovatga o‘tirgan yoki yotgan bo‘lishi kerak. Bemor oldida joylashib o‘tiriladi va bemorni chalg‘itish uchun uning qo‘lini pulsni aniqlash maqsadida ushlagandek ushlanadi. 9. Hamshira qo‘lini bemorning bilagidan ushlab, agar ko‘krak tipidagi nafasni aniqlash kerak bo‘lsa bemorning ko‘krak sohasiga, qorin tipini aniqlashda epigastral sohasiga pulsni aniqlash maqsadida qo‘ygandek qo‘yadi. 10. Nafas olish sekundomerdan foydalangan holda sanaladi. 11. Nafas olish sanalganda uning
---	---------------------------	---	--	---

				maromini, sonini, chuqurligini va tipini baholanadi. 12.Nafas harakatlari 1 daqiqa davomida sanaladi.
5	Hushdan ketganda birinchi yordam ko'rsatish.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION  VectorStock VectorStock.com/6372086  	Yostiq yoki katlanadigan adyol ,Nam sochiq yoki salqin suv, Nashatir spirti (ammiak) ,Paxta ,Bir martalik qo'لقoplar ,Qaychi yoki tugmani ochish uchun vosita ,O'ralgan qulay mato (matrascha yoki polietilen) , Zaruratda	1. Avvalo xavfsizlikni ta'minlang: O'zingiz va jabrlanuvchi uchun xavfsiz joyda ekaningizga ishonch hosil qiling (masalan, yo'l o'rtasida bo'lsa, uni chetga olib chiqing 2.BIRINCHI YORDAM QADAMLARI: Jabrlanuvchini tekshiring Odamga ohang bilan murojaat qiling : "Yaxshimisiz?",

		Побрызгать лицо холодной водой, дать понюхать ватку с нашатырным спиртом 1 Приподнимает ноги для улучшения притока крови к сердцу. Восстанавливает силы и готовится сменить уставшего участника. Координирует действия. 2 Проводит непрямой массаж сердца. Отдает команду «Вдох!» после каждого пятого надавливания (в момент вдоха следует сделать паузу на 3-4 секунды). Контролирует адекватность вдоха ИВЛ. 3 Проводит вентиляцию ИВЛ. Контролирует реакцию зрачков и пульс на сонной артерии.	yonboshlatis h uchun orqa yostiq (kichik) , Og‘ir holatlar uchun telefon yoki aloqa vositasi "Meni eshityapsizmi?" Javob bermasa, yengil silkitib ko‘ring. 3. Burun tagiga paxtaga shimdirilgan nashatir spirti tutqazish mumkin – bu odamning o‘ziga kelishiga yordam beradi. Ammo nashatirli paxtani burunga tiqmaslik, uni ichkariga quyib yubormaslik va hushsiz holatda odamni ichimlik bilan sug‘ormaslik kerak – bu xatoliklar odamga zarar yetkazishi mumkin. 4. Nafas olishni va yurak urishini tekshiring. Nafas chiqishini og‘iz yoki burundan eshiting yuzingiz bilan sezishga harakat qiling. 5. Ko‘krakning ko‘tarilishini kuzating. Nafas va urishni aniqlash 10 soniyadan oshmasligi kerak. 6. Agar nafas olmasa yoki yurak urishi to‘xtagan bo‘lsa: Zudlik bilan tez yordam chaqiring (103). Yurak urishini sun‘iy yo‘l bilan tiklash (KPR) boshlang:
--	--	---	--

				Ko'krakning markaziga ikki qo'lni qo'yib, har bir bosish 5–6 sm chuqurlikda va daqiqasiga ~100–120 marta bo'lishi kerak. 7. Agar nafas olayotgan bo'lsa, ammo hushsiz bo'lsa: Uni yonbosh holatga o'tkazing (stabil yon holat): Nafas yo'llari ochiq bo'lishi uchun tilni orqaga tushib qolishining oldini oladi. Nafasini va holatini doimiy kuzatib boring. Kiyimlarini bo'shating Yoqa, belbog', sutyen yoki boshqa qisuvchi kiyimlarni yeching.
6	Antropometriya o'tkazish	Ulchov tasmasi 	santimetrli o'lchov tasmasi; ruchka; suyuq sovun	Mijozdan issiq yoki qalin kiyimlarini yechishini iltimos qiling; O'lchashni yupqa kiyim ustidan amalga oshiring; Mijozdan o'lchash tasmasini gavda atrofidan (pastki qovurg'a va tos suyagining yuqori nuqtasi orasida joylashgan markaziy nuqtada) o'tkazishni iltimos qiling; O'lchash tasmasi bir

			xil sathda turganligiga ishonch hosil qiling; Mijozdan gavdasining og'irligini bir tekisda taqsimlagan holda, oyoqlarini birga qo'yishini iltimos qiling; Qo'llarini bo'shashgan holatda tutishi; Me'yoriy nafas olib so'ngra nafas chiqarishini iltimos qiling; Bel aylanasi uzunligini o'lchang; O'lchash tasmasi qattiq siqmagan holda, teriga yopishib turishi lozim (rasmlarga qarang). Mijozdan santimetrli tasmani qaytarab oling; Qo'llarni sovun bilan yuving. Me'yorida bel aylanasi erkaklarda 100 sm , ayollarda 90 sm bo'lishi kerak
7	Tana haroratini o'lchash.		tibbiy termometr, sochiq, harorat daftari, zararsizlantiruvchi eritma solingan idish (1% li xloramin eritmasi) Qo'l yuviladi va quritiladi. Bemorga muolaja haqida ma'lumot beriladi. Bemor qulay vaziyatda yotqiziladi. Termometr olinadi va simob ustuni silkitib

				tushiriladi. Termometr qo'yiladigan soha ko'zdan kechiriladi va sochiq bilan quruq qilib artiladi. Termometr teri burmasiga qo'yiladi. Bunda termometrdagi simob rezervuari badanga tegib turishi kerak. 10 daqiqadan so'ng termometr olinadi. Termometrdagi ko'rsatgich aniqlanadi. Termometr ko'rsatgichi harorat daftariga qayt qilinadi. Termometr simob ustuni pastga tushguncha silkitiladi. Termometr zararsizlantiriladi. Harorat varaqasiga qayd qilinadi. Termometrni zararsizlantirish: termometr zararsizlantiruvchi eritmalaridan biriga solib qo'yiladi (2% li xloramin eritmasiga 30 daqiqaga, 3% perikis vodorodli eritmasiga 80 daqiqaga, 0,5% li dizoksan eritmasiga 20 daqiqaga) oqar suvda chayiladi va quruq qilib artiladi. Termometr quruq joyda, tagiga paxta solingan idishda saqlanadi.
--	--	--	--	--

8	Kollaps , Shokda birinchi yordam.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION  VectorStock VectorStock.com/6372085    	Yostiq yoki katlanadigan adyol ,Nam sochiq yoki salqin suv, Nashatir spirti (ammiak) ,Paxta , bir martalik qo‘lqoplar ,Qaychi yoki tugmani ochish uchun vosita ,O‘ralgan qulay mato (matrascha yoki polietilen) , Zaruratda yonboshlatish uchun orqa yostiq (kichik) , Og‘ir holatlar uchun telefon yoki aloqa vositasi	1. Holatni baholash va yordam chaqirish Jabrlanuvchining holatini tezda baholang: hushida yoki yo‘qmi, nafas olyaptimi. Tez yordam 103 chaqiring. 2. Jabrlanuvchini yotqizing, iloji bo‘lsa beliga orqa bilan, tekis joyga. Oyoqlarini biroz ko‘tarib qo‘ying – bu miya va yurakka qon oqimini yaxshilaydi. 3. Agar voqea yopiq joyda bo‘lsa, derazani oching, shamollatish yarating.Kiyimlarning yoqasini, belbog‘ini, tugmalarini yeching, siqib turgan qismlarni bo‘shating. 4. Boshni yon tomon ga buring, bu tilning orqaga tushib nafas yo‘llarini to‘siq qo‘y masligi uchun zarur. Agar qayt qilish ehtimoli bo‘lsa, yonbosh yotqizing. 5. Terisi sovuq, oqarib ketgan bo‘lsa – tanani iliqlashtirish choralara rini ko‘ring. Sovuq ter chiqishi – bu qon
---	--	--	--	--



aylanishining
buzilganidan darak
beradi.

Nashatir spirtiga
shimdirilgan paxtani
burun tagiga olib
boring (1–2
soniyaga). Agar
nashatir bo‘lmasa,
odekolon bilan artish
mumkin.

7. Og‘ir
holatlarda nafas
va yurakni
tekshirish

Nafas yoki yurak
urishi yo‘q bo‘lsa:
Sun‘iy nafas
(masalan, “og‘izdan
og‘izga”) Yurakni
bilvosita massaji
(ko‘krakni 100–120
marta daqiqasiga
bosish)

8. Agar bemor
hushiga kelsa: Sokin
yotishini ta‘minlang.
Suyuqlik bering
(masalan, iliq shirin
choy), agar
qusmayotgan bo‘lsa
Avval ichib yurgan
dori vositalarini o‘zi
istasa, faqat o‘zi qabul
qilgan dorilarni bering

9	Yurakni bilvosita massaj qilish texnikasi.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION  VectorStock VectorStock.com/6372065      	Sun'iy nafas berish uchun niqob yoki plyonka, avtomatlashtirilgan tashqi defibrillyator, gigiyenik qo'lqoplar, se kundomer, yassi va qattiq sirt, antiseptik vositalar.	1. Bemor holatini tayyorlash: Bemor qattiq va tekis sirt ustiga yotqiziladi. Ko'krak va qorin qismini siqib turgan kiyimlardan butunlay ozod qilinadi. 2. Qutqaruvchi bemorning chap tomonida joylashadi. Chap qo'l kafti ko'krak suyagining pastki uchdan bir qismiga, ya'ni hanjarsimono'simtada n 2–3 sm yuqoriga vertikal holatda qo'yiladi. 3 Qo'llarning joylashuvi: O'ng qo'l chap qo'lning ustiga qo'yiladi. Bunda bilaklar tekis, kaftlar yumshoq bukilgan, barmoqlar esa na chap kaftga, na bemorning ko'kragiga tegmasligi kerak. 4. Ikkala qo'l to'g'ri va bukilmagan holatda bo'lishi kerak. Qutqaruvchi o'z vaznidan foydalangan holda ko'krak suyagini umurtqa tomon 4–5 sm bosadi. Har bir bosish taxminan 0.5 soniya davom etadi, urishsiz, tiniq ritmda bajariladi. Tezlik:
---	---	---	--	---



daqiqasiga 60–80 marta.

5. Yurak massaji + sun'iy nafas:

Yurak massaji sun'iy nafas bilan birga olib boriladi.

Qutqaruvchilar sonidan qat'i nazar, nafas va bosish nisbati 2:15 bo'lishi kerak (2 marta nafas, 15 marta ko'krak bosilishi)

6 Yurak massajining samaradorlik belgilari:

a) Massaj vaqtida bo'yin arteriyasida puls sezilishi

Ko'z qorachig'ining torayishi, yorug'likka reaksiya paydo bo'lishi

c) Teri rangi pushti rangga kirishi

d) O'z-o'zidan nafas olish va hushning tiklanishi

10	O'pka sun'iy ventilyatsiyasini o'tkazish	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION  VectorStock VectorStock.com/6372085    	4 qavat qilib buklangan steril salftkalar, og'iz-halqum naychasi (havo yo'li), AMBU □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□	1. Nafas yo'llarini ochish: Bemorni qattiq va tekis yuzaga yotqiziladi, boshi yon tomonga buriladi. Ko'rsatkich barmoq steril salftka yoki ro'molcha bilan o'ralgan holda, bemorning og'zi va halqumi begona narsalardan tozalanadi. 2."Og'izdan og'izga" usulida sun'iy nafas berish:Yordam ko'rsa tuvchi bemor yoniga joylashadi.Bir qo'l ostidan bemor ning bo'ynini ushlab, ikkinchi qo'l bilan pesho nasini bosadi va boshini maksimal orqa ga egadi. Ikki barmoq bilan burunni bekitadi, ikkinchi qo'li bilan og'izni biroz ochadi. Og'iz orqali mahkam yopib , kuchli va tez nafas (0.8–1.0litr) yuboradi.Bemor passiv ravishda nafas chiqaradi Sanitar-gigiyena uchun nafas berishda steril salftka yoki bintdan foydalaniladi, ammo qalinmato qo'llanilmaydi. Kattalarda nafas chastotasi: daqiqasiga 14–16 marta. To'g'ri bajarilayotganini ko'krak qafasi
----	--	--	--	--



ning harakati bilan aniqlanadi: nafas olayotganda ko'tarilishi, chiqarayotganda tushishi.

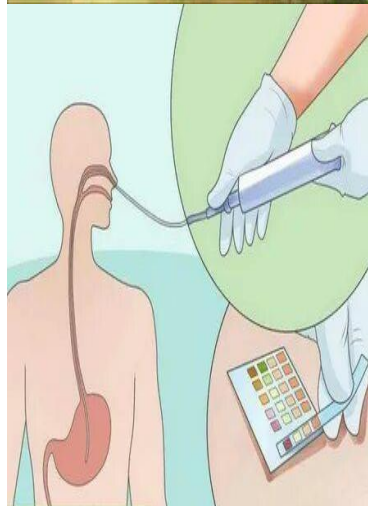
3 Og'izdan burunga" usulida sun'iy nafas berish: Pastki jag' shikastlanganda yoki og'iz ochilmasa qo'llaniladi. Bosh orqaga egiladi, bir qo'l peshonada, ikkinchisi bilan pastki jag' yuqo riga ko'tariladi va og'iz yopiladi. Burun ni lablari bilan qamrab, nafas yuboriladi.

4. AMBU moslamasi bilan sun'iy nafas: Niqob bemorning yuziga qo'yiladi, og'iz va burunni to'liq yopadi.

pastki qismi esa III, IV va V barmoqlar yordamida jag'ni yuqoriga ko'tarib mahkamlanadi.

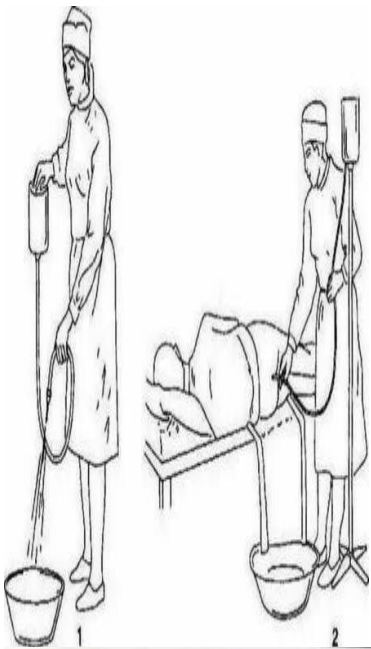
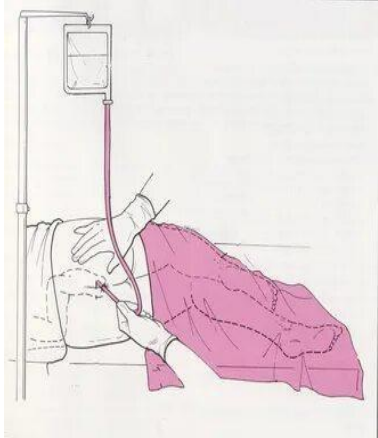
II barmoq niqobning pastki qismini mahkam ushlab turadi. Bosh orqaga egilgan holatda bo'lishi lozim. Bo'sh qo'l bilan Ambu xaltachasi ritmik tarzda siqiladi —

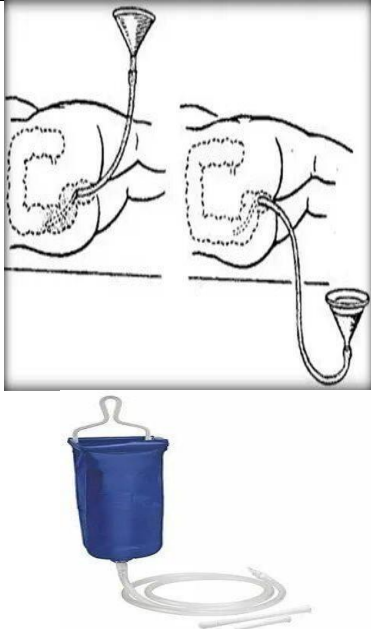
				□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
12	Oshqozonni yuvish ketma ketligi.	 HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372095    Оборудование для экстренного промывания желудка довольно простое, однако необходимо помнить, что трубка, введенная в желудок, должна быть стерильной.	Steril, yo‘gon me’da zondi, voronka, 1 chelak yuvish uchun eritma (4,2% li □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □	1 .Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi; 2.Qo‘l yuviladi va quritiladi; 3.Fartuk va qo‘lqop kiyiladi; 4.Bemordan ko‘ylak tugmachalarini yechish so‘raladi; 5.Bemor to‘g‘ri o‘tqaziladi: stulga suyangan holda boshi oldinga engashgan, oyoqlari bir oz ochilgan holda o‘tqaziladi; 6.Bemorning bo‘yin va ko‘kragiga klyonka fartuk tutiladi; 7.Pinset yordamida steril, nam zond olinadi. O‘ng qo‘l bilan yopiq uchidan 10-15 sm oraliqda ushlanadi, chap qo‘l bilan ikkinchi uchi ushlanadi; 8.Me’daga qancha santimetrda zond kiritilishi aniqlanadi; 9.Bemordan og‘iz



ochish va burun
 orqali chuqur nafas
 olish
 soʻraladi.
 Zondningyopiq uchi
 til ustiga qoʻyiladi;
 10.Bemordan
 yutinishi soʻraladi.
 Har bir yutinganda
 zond asta-sekin
 yuboriladi. Zond
 belgilangan
 qismigacha kiritiladi;
 11.Zondning ikkinchi
 uchiga voronka
 kiygiziladi;
 12.Oʻrnatilgan
 voronka bemorning
 tizzasigacha
 tushuriladi va
 yuvush uchun
 tayyorlangan eritma
 bilan toʻldiriladi;
 13.Eritma solingan
 voronka asta-
 sekinlik bilan
 koʻtariladi.
 14. Voronka yana
 asta-sekin tizzagacha
 tushiriladi va ichidagi
 suyuqlik togʻoraga
 tushuriladi;
 15. Muolaja meʼdan
 toza suv tushguncha
 15 -16 marta
 qaytariladi;
 16.Salfetka bilan
 zond uchi oʻraladi;
 17.Asta-sekinlik
 bilan zond meʼdan
 chiqariladi va
 salfetka bilan
 artiladi;
 18.Bemor oldidan

				klyonka olinadi va ishlatilgan asboblar zararsizlantiriladi; □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□
13.	Sifonli huqna o'tkazish ketma ketligi.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION  VectorStock VectorStock.com/6372089  	Suyuq sovun, bir martalik qog'oz salfetka, vazelin, bir martalik qo'lqop, kleyonka fartuk. Steril yo'g'on naycha, lotok, kleyonka, katta taglik, shpatel. Hajmi 1 litrli voronka, 10-12 litr qaynatilgan, harorati 37C li suv solingan idish, 1litr hajmdagi krujka. Voronka, yuvindi suvlar uchun idish.	1 .Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi; - Qo'l yuviladi va quritiladi; - Fartuk va qo'lqop kiyiladi; - Bemordan ko'ylak tugmachalarini yechish so'raladi; - Bemor to'g'ri o'tqaziladi: stulga suyangan holda boshi oldinga engashgan, oyoqlari bir oz ochilgan holda o'tqaziladi; 6.Bemorning bo'yin va ko'kragiga klyonka fartuk tutiladi; 7.Pinset yordamida steril, nam zond olinadi. O'ng qo'l bilan yopiq uchidan 10-15 sm oraliqda ushlanadi, chap qo'l bilan ikkinchi uchi ushlanadi; - Me'daga qancha santimetrda zond

		  	0,5% gipoxlorid natriy eritmasi	kiritilishi aniqlanadi; . Bemordan og‘iz ochish va burun orqali chuqur nafas olish so‘raladi. Zondning yopiq uchi til ustiga qo‘yiladi; 10. Bemordan yutinishi so‘raladi. Har bir yutinganda zond asta-sekin yuboriladi. Zond belgilangan qismigacha kiritiladi; 11. Zondning ikkinchi uchiga voronka kiygiziladi; . O‘rnatilgan voronka bemor tizzasigatushuriladi va yuvush uchun tayyorlangan eritma bilan to‘ldiriladi; . Eritma solingan voronka asta- sekinlik bilan ko‘tariladi. . Voronka asta- sekin tizzagacha tushiriladi va ichidagi suyuqlik tog‘oraga tushuriladi; . Muolaja me‘dadan toza suv tushguncha 15 -16 marta qaytariladi; 16. Salfetka bilan zond uchi o‘raladi; . Asta-sekinlik bilan zond me‘dadan chiqariladi va salfetka bilan artiladi; . Bemor oldidan
--	--	--	--	---

				klyonka olinadi va asboblarni zararsizlantiriladi; .Qo‘lqop va fartuk yechiladi va zararsizlantiriladi; 20.Me‘da yuvilgandan so‘ng bemor ahvoli kuzatiladi.
--	--	---	--	--

4.DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK TA'MINOTI.

4.1. O`quv bazalari:

Respublika o`rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali Buvasa'din ko'chasi ,18-uy.Davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o`quv bazalari.

Amaliyot bazasi: davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o`quv bazalari..

4.2. Mashg`ulotlarni o`tkazish uchun zarur jixozlar ruyxati:

Modul bo'yicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o'tiladigan o`quv auditoriyalari.

Multimediali jamlanma: slaydlar to'plami bo'lgan rrt ko'rinishli ma'ruzalar, ekran, videofilmlar.

Klinik amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash trening o`quv xonasi mulyaj, fantom v.b jihozlar.

Mavzular bo'yicha turli jadvallar, tasviriy ko'rgazma va qo'llanmalar.

4.3. ADABIYOTLAR RO`YXATI:

4.3.1. Qonunchilik va me'yoriy-huquqiy xujjatlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2024-yil 5-sentyabrdagi "Davlat tibbiy sug'urta mexanizmlarini joriy etishga oid chora-tadbirlar to'g'risida"gi 311-sonli Qarori.

2. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining "Davolash profilaktika muassasalari uchun milliy klinik protokollarni tasdiqlash va tibbiyot amaliyotiga joriy etish to'g'risida" 2024-yil 14-iyundagi 195-son buyrug'i.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 18.12.2018 yil PQ 4063-sonli "Yuqumli bo'lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora- tadbirlari to'g'risida" gi Qarori

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 11noyabr PF 4887-sonli "Aholining sog'lom ovqatlanishi va jismoniy faolligini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi" farmoni
5. № 111 sonli 19-may 2023 yil O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining "O'zbekiston Respublikasida OIV infeksiyasini oldini olish chora-tadbirlari va tibbiy yordamni tashkil etishni yanada takomillashtirish to'g'risida"
6. № 37 - 23.01.2015 Respublikada aholi o'rtasida o'ta xavfli zooantroponoz yuqumli kasalliklarga qarshi olib borilayotgan chora-tadbirlarni takomillashtirish to'g'risida.
7. № 542 -27.08.2018. Respublikada virusli gepatitlar tashhisoti, davosi va profilaktikasi bo'yicha chora- tadbirlarni yanada takomillashtirish to'g'risida.
8. SanQvaM № 0342/17 - 10 yanvar 2017 yil

4.3.2.Asosiy adabiyotlar:

- 1.Jahon Sog'liqni saqlash Tashkilotining " Xavfsiz immunizatsiya" bo'yicha dasturi.
- 2.Gadayev A. Alimova M.X. Salixadjayeva Umumiy amaliyot hamshiralari uchun amaliy ko'nikmalar to'plami, Toshkent, 2011.
- 3.Umirov S.E. "IMMUNIZATSIYA" JSSTning "Vaktsinalar yordamida boshqariluvchi yuqumli kasalliklar va immunizatsiya" dasturi bo'yicha tibbiyot xodimlari va pedagoglar uchun qo'llanma, Toshkent – 2014
4. "Yuqumli kasalliklarda hamshiralik ishi" – 2016 y. (YuNISEF)
5. "Havfsiz immunizatsiya" dasturi bo'yicha pedagoglar va tibbiyot xodimlari uchun qo'llanma-2014y. (YuNISEF)
- 8.«O'zbekiston Respublikasida yuqumli kasalliklarning immunoprofilaktikasini tashkil etish va o'tkazish to'g'risida»gi 0239-07 -4- sonli SanQvaM.
12. "Aholi orasida emlash masalalarini joriy etishda shaxslararo muloqotning ahamiyati" tibbiyot xodimlari va tibbiy ta'lim muassasalari uchun qo'llanma-2022y. (YuNISEF)
13. "Bexatar immunizatsiya" dasturi buyicha pedagoglar uchun qo'llanma. (YuNISEF) electron.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Yu.Allayorov Yu.Tojiboyev "Favqulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari." Tashkent-2012

4.3.3 Internet resurslari:

www.edu.uz
www.minzdrav.uz
<http://www.ziyonet.uz/>
<http://www.pedagog.uz>
<http://www.tma.uz>
[http:// www.lex.uz](http://www.lex.uz)

4.0.DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIIY-PEDAGOGIK TA'MINOTI

4.1. O'quv bazalari:

Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali Bobosadin ko'chasi 18 uy,

Amaliyot bazasi: davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o'quv bazalari.

4.2. Mashg'ulotlarni o'tkazish uchun zarur jixozlar ruyxati:

Modul buyicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o'tiladigan o'quv auditoriyalari. Multimediali jamlanma: slaydlar to'plami bo'lgan rrt ko'rinishli ma'ruzalar, SD diskda ko'rgazma materiallar, ekran, videofilmlar. Klinik amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash trening o'quv xonasi mulyaj, fantom, jihozlar, tarqatma materiallar, oraliq nazorat savollarining elektron ko'rinishi – 75 ta, yakuniy attestatsiya uchun vaziyatli masalalar- 20 ta va test savollari 500 ta, amaliy ko'nikmalar ro'yxati 26 ta. Mavzular bo'yicha turli jadvallar, tasviriy ko'rgazma va qo'llanmalar.

4.3. ADABIYOTLAR RO'YXATI:

4.3.1. Qonunchilik va meyoriy-huquqiy xujjatlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi "Tibbiyot va farmasevtika ta'limi va ilm-fani tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ- 4310-son qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va yanada uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4666-sonli qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 18.12.2018 yil PQ 4063-sonli "Yuqumli bo'lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 11 noyabr PF 4887-sonli "Aholining sog'lom ovqatlanishi va jismoniy faolligini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi" farmoni
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli "Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish buyicha me'yoriy xujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risidagi" buyrug'i.
6. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining me'yoriy hujjatlari.
7. Yuqumli kasalliklarda hamshiralik parvarishi. O'quv qo'llanma.

4.3.2. Tavsiya etilgan adabiyotlar:

1. U.Y.Ergashev. "Xirurgik kasalliklar" Toshkent 2021 y
2. A.J.Hamrayev, A.V/Alimov, T.S.A'zamxo'jayeva "Xirurgiya va reanimatsiya asoslari" Toshkent 2017y
3. V.YE.Avakov, O.V. Churilova, A.M.Sharipov: "Rukovodstvo po okazaniyu pervoy neotlojnoj dovrachebnoy pomoshi." 2010y.
4. Y.Allayorov, Y.Tojiboyev: "Favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari". 2007 y. Toshkent.
5. Avtoklavlash va sterilizatsiyalash texnika xavfsizligi bo'yicha o'rta tibbiyot xodimlari uchun o'quv uslubiy qo'llanma. Tashkent. 2009.y
6. G.M.Semenov: "Sovremenniy xirurgiyechskiye instrumenti". 2013 g.
7. N.V.Barikina, V.G.Zaryanskaya: "Sestrinskoye delo v xirurgii". 2008 g

8. Bekmurodova M.: “Jarrohlik va reanimatsiya asoslarida hamshiralik ishi”. Toshkent . “Abu Ali ibn Sino” nashriyoti, 2003 yil.
9. “Ko‘z kasalliklari “. M.Xamidova, Z.Boltayeva. Toshkent 2016 yil.
10. M.S.Yusupova, G.Y.Nazarova, S.S. Shaimova: “Quloq, tomoq va burun kasalliklari”. Toshkent. “Talqin” nashriyoti. 2009 yil.
11. F.S.Yuldasheva, S.M.Aripova: “Ko‘z kasalliklari”. CHO‘lpon nomidagi nashriyot matbaa ijodiy uyi, Toshkent 2007 yil.

4.3.3. Elektron ta’lim resurslari:

1. O‘zR Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi – www.edu.uz
2. O‘zR Sog‘liqni saqlash vazirligi - www.minzdrav.uz
3. Medpoisk<http://www.medpoisk.ru/>
4. Russkiy meditsinskiy server <http://www.rusmedserv.com/>
- 5 Meditsinskiy katalog ROS-MEDIC <http://ros-medic.ru>
- 6 www.adti.uz
7. <http://www.medlinks.ru>

5.0. Oraliq nazorat.

Oraliq nazorat – sikl davomida o‘quv dasturining (bir necha mavzularni o‘z ichiga olgan) moduli tugallangandan keyin tinglovchilarining bilim va amaliy ko‘nikma darajasini aniqlash va baxolash usuli. Oraliq nazorat test, suxbat, vaziyatli masala yechish, yozma ish, amaliy ko‘nikmalarni baxolash yoki ularni kombinatsiyalangan shakllarida o‘tkaziladi, aniq ishlab chiqilgan baholash mezonlari bo‘yicha baxolanadi va natijalari gurux jurnalida qayd etiladi.

Andijon filialida malaka oshirish kurslaridagi oraliq nazoratlar bir marotaba og‘zaki so‘rov shaklida o‘tilgan mavzular asosida nazariy amaliy savollarni o‘z ichiga olgan xolda 5 ta savoldan iborat biletlar yordamida amalga oshiriladi. Har bir to‘g‘ri javobga maksimal 20 balldan (%) beriladi, o‘tish balli 60 ball (%) .Oraliq nazoratdan o‘tgan tinglovchilar nazoratning keyingi bosqichi Yakuniy attestatsiyaga qo‘yiladi.

ORALIQ NAZORAT UCHUN BILETLAR.

1-BILET.

1. Immunizatsiya tizimidagi SSVning amaldagi me‘yoriy xujjatlari.
2. Milliy emlash kalendari bo‘yicha 26 yoshlilar boshqariladigan yuqumli kasallikka qarshi qaysi vaksina bilan emlanadi.

3. Respublika Milliy emlash kalendari bo'yicha bola 2 oylikka to'lganda qaysi vaksinalar bilan emlanadi.
4. KPK vaksinasi bilan emlash qaysi kasalliklarni oldini olishga qaratilgan.
5. Bola 1 yoshlikka to'lganda ya'ni 12 oylikda Milliy emlash kalendari bo'yicha qaysi vaksinalar bilan emlanishi belgilangan.

2-BILET.

1. **Qon ko'p yo'qotish natijasida qaysi shok kelib chiqadi?**
2. Axolini koronavirusga qarshi ZF-UZ-VAC-2001 vaksinasi bilan emlash tartibi qanday?
3. Axolini koronavirusga qarshi emlash uchun xozirda Respublikamizda qaysi vaksina turlaridan foydalanilmoqda.
4. SanQ vaM 0239-07/4 talabi bo'yicha qaysi vaksinalarga 15%gacha to'kilishga ruxsat berilgan.
5. DPMLar emlash xonasidagi sovutkichda vaksinalarni saqla-nish tartibi qanday?

3-BILET.

1. Tug'ruq kompleksida chaqaloqlar dastlab qaysi infeksiyalarga qarshi emlanadi?
2. SanQvaM 0239-07/4da ko'rsatib o'tilgan Milliy emlash kalendari bo'yicha VPCh vaksinasi bilan qaysi yoshda va kimlar emlanadi?
3. Epidemiologik ko'rsatma asosida qo'llaniladigan vaksina-larni sanab o'ting.
4. San QvaM talabi bo'yicha xar yili axolini yoshma-yosh tarkibi necha marta va qachon olinishi kerak?
5. Vaksinalar eritilgandan so'ng qancha soat davomida ishlatilishi lozim yoki eritilib ishlatilmay qolgan vaksinalarni yo'q qilinishi?

4-BILET.

1. Muzlatish mumkin bo'lmagan vaksinalarni ayting.
2. SanQvaM 0239—07/4 talabi bo'yicha DPM emlash xonalariga vaksinalar nechchi oyga yetadigan miqdorda olinishi lozim va ularni saqlash muddati qancha?

3. Emlatki olgan bolani emlatki olganligi xaqidagi ma'lumotlar qaysi tibbiy shakl yoki xujjatilarga qayd etilgandan so'ng bola to'liq emlangan deb xisoblanadi.
4. Qaysi vaksinani eritilgandan so'ng belgilangan sovuqlik zanjiriga amal qilinib to'g'ri saqlansa 5 kun davomida ishlatishga ruxsat berilgan.
5. Teri ichiga qilinadigan vaksinani ko'rsating?

5-BILET.

1. Sovuqlik zanjiri deganda nimani tushunasiz?
2. Og'iz orqali yuboriladigan(ichiriladigan) vaksinalar?
3. Farzandim 2 oylikka to'ldi, sog'lom lekin vazni xali xam 1.700 grammdan oshgani yo'q. Bolamni silga qarshi emlatsam bo'ladimi yo'qmi?
4. 3 oylikdagi emlatkilarini olishga kelgan bolada tana xarorati yuqori ekanligi aniqlandi. Sizning taktikangiz.
5. Sholga qarshi OPV vaksinasiga qarshi ko'rsatmalar?

6-BILET.

1. Vaksinalar bilan emlash o'tkazish oralig'idagi muddat (Bir vaksina bilan emlangan bolaga 2 kun o'tkazib boshqa vaksinani qilish mumkinmi).
2. Muzlashga gumon qilingan AKDSvaksinasi aniqlansa nima qilinadi?
3. O'BShga gumon qilinganlardan laboratoriya tekshiruvi uchun olinadigan namuna.
4. Axolini koronavirusga qarshi emlashni tashkil etish SSVning qaysi buyrug'i asosida amalga oshirilmoqda?
5. 12-18 yoshli bolalar xozirda koronavirus infeksiyasiga qarshi qaysi turdagi vaksina bilan emlanmoqda?

7-BILET.

1. Muskul orasiga qaysi vaksinalar qilinadi?
2. OPV vaksinasi qaysi kasallikga qarshi vaksina?
3. Teri orasiga qaysi vaksinalar qilinadi?
4. Sovuqlik zanjiri nima?

5. 12 oylikda bola qaysi vaksina oladi?

8-BILET.

1. Axolini koronavirusga qarshi emlashni tashkil etish SSVning qaysi buyrug'i asosida amalga oshirilmoqda?
2. Vaksinalar bilan emlash o'tkazish oralig'idagi muddat (Bir vaksina bilan emlangan bolaga 2 kun o'tkazib boshqa vaksinani qilish mumkinmi).
3. Sholga qarshi OPV vaksinasiga qarshi ko'rsatmalar?
4. 3 oylikdagi emlatkilarini olishga kelgan bolada tana xarorati yuqori ekanligi aniqlandi. Sizning taktikangiz.
5. Farzandim 2 oylikka to'ldi, sog'lom lekin vazni xali xam 1.700 grammdan oshgani yo'q. Bolamni silga qarshi emlatsam bo'ladimi yo'qmi.

9-BILET.

1. Og'iz orqali yuboriladigan(ichiriladigan) vaksinalar?
2. Teri ichiga qilinadigan vaksinani ko'rsating.
3. Qaysi vaksinani eritilgandan so'ng belgilangan sovuqlik zanjiriga amal qilinib to'g'ri saqlansa 5 kun davomida ishlatishga ruxsat berilgan?
4. Qaysi vaksinani eritilgandan so'ng belgilangan sovuqlik zanjiriga amal qilinib to'g'ri saqlansa 5 kun davomida ishlatishga ruxsat berilgan.
5. Emlatki olgan bolani emlatki olganligi xaqidagi ma'lumotlar qaysi tibbiy shakl yoki xujjatilarga qayd etilgandan so'ng bola to'liq emlangan deb xisoblanadi.

10-BILET.

1. Qaysi vaksinani eritilgandan so'ng belgilangan sovuqlik zanjiriga amal qilinib to'g'ri saqlansa 5 kun davomida ishlatishga ruxsat berilgan.

2. Teri ichiga qilinadigan vaksinani ko'rsating?
3. Emlatki olgan bolani emlatki olganligi xaqidagi ma'lumotlar qaysi tibbiy shakl yoki xujjatilarga qayd etilgandan so'ng bola to'liq emlangan deb xisoblanadi.
4. SanQvaM 0239—07/4 talabi bo'yicha DPM emlash xonalariga vaksinalar nechchi oyga yetadigan miqdorda olinishi lozim va ularni saqlash muddati.
5. Muzlatish mumkin bo'lgan vatsinalarni ko'rsating?

11-BILET.

1. Muzlatish mumkin bo'lmagan vaksinalarini ko'rsating.
2. Vaksinalar eritilgandan so'ng qancha soat davomida ishlatilishi lozim yoki eritilib ishlatilmay qolgan vaksinalarini yo'q qilinishi?
3. San QvaM talabi bo'yicha xar yili axolini yoshma-yosh tarkibi necha marta va qachon olinishi kerak?
4. Epidemiologik ko'rsatma asosida qo'llaniladigan vaksinalarini sanab o'ting.
5. SanQvaM 0239-07/4da ko'rsatib o'tilgan Milliy emlash kalendari bo'yicha VPCh vaksinasi bilan qaysi yoshda va kimlar emlanadi.

12-BILET.

1. Muskul orasiga qaysi vaksinalar qilinadi?
2. OPV vaksinasi qaysi kasallikga qarshi vaksina?
3. Teri orasiga qaysi vaksinalar qilinadi?
4. Sovuqlik zanjiri nima?
5. 12 oylikda bola qaysi vaksina oladi?

13-BILET.

1. Tug'ruq kompleksida chaqaloqlar dastlab qaysi infeksiyalarga qarshi emlanadi?

2. DPMLar emlash xonasidagi sovutkichda vaksinalarni saqlanish tartibi qanday?
3. SanQ vaM 0239-07/4 talabi bo'yicha qaysi vaksinalarga 15%gacha to'kilishga ruxsat berilgan.
4. Axolini koronavirusga qarshi emlash uchun hozirda Respublikamizda qaysi vaksina turlaridan foydalanilmoqda?
5. Axolini koronavirusga qarshi ZF-UZ-VAC-2001 vaksinasi bilan emlash tartibi qanday?

14-BILET.

1. Bola 1 yoshlikka to'lganda ya'ni 12 oylikda Milliy emlash kalendari bo'yicha qaysi vaksinalar bilan emlanishi belgilangan.
2. KPK vaksinasi bilan emlash qaysi kasalliklarni oldini olishga qaratilgan?
3. Milliy emlash kalendari bo'yicha 26 yoshlilar boshqariladigan yuqumli kasallikka qarshi qaysi vaksina bilan emlanadi?
4. Immunizatsiya tizimidagi SSVning amaldagi me'yoriy xujjatlari?
5. Sovuqlik zanjiri nima?

15-BILET.

1. AKDS qaysi kasallikka qarshi vaksina?
2. 6 oylikda qaysi vaksina oladi?
3. Muzlatilmaydigan vaksinalar qaysi?
4. SanQvaM 0239-07/4da ko'rsatib o'tilgan Milliy emlash kalendari bo'yicha VPCh vaksinasi bilan qaysi yoshda va kimlar emlanadi?
5. San QvaM talabi bo'yicha xar yili axolini yoshma-yosh tarkibi necha marta va qachon olinishi kerak?

6. YAKUNIY ATTESTATSIYA

6.1. Yakuniy attestatsiyaga qo'yiladigan talablar Yakuniy attestatsiya O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash Vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli buyruq 3-ilovasidagi «Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta'lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini baholash to'g'risidagi Nizom» asosida o'tkaziladi. Umumiy malaka oshirish kurslarida Yakuniy attestatsiyaga Oraliq nazoratdan o'tgan tinglovchilar kiritiladi.

Nazoratning ushbu turi quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

-Test sinovi;

-Amaliy ko'nikmani baxolash bosqichlarida amalga oshiriladi

-Yakuniy suhbat (Imtixon)

Test sinovi – malaka oshirish o‘quv dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan test banki asosida o‘tkaziladi. Test sinovi natijalari quyidagicha baxolanadi: to‘plangan to‘g‘ri javoblar xajmi umumiy test topshirig‘ining 60 % va undan ortiqni tashkil etganda “O‘tdi”, 59% va undan kam natijaga erishilganda — “O‘tmadi” deb baxolanadi. Tinglovchining tayanch bilimlarini aniqlash va yakuniy test sinovini o‘tkazish uchun mazkur malaka oshirish kursi dasturi doirasida tuzilgan bir xil test topshiriqlari bankidan foydalaniladi. Tinglovchiga test topshiriqlari bankidan 50 tadan kam bo‘lmagan xajmda test topshiriqlari beriladi. Har bir to‘g‘ri javob 2 balldan baholanadi.

Yakuniy attestatsiyaning amaliy ko‘nikmani baxolash bosqichiga test sinovidan o‘tgan tinglovchilar qo‘yiladi. Amaliy ko‘nikmani baxolashda o‘rta tibbiyot va farmasevtika kadrlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirishga qo‘yilgan amaldagi Davlat talablari va malaka talablari doirasida tinglovchi tomonidan amalga oshirilishi lozim ko‘nikmalar sinovdan o‘tkaziladi. Baxolash natijalari “O‘tdi” va “O‘tmadi” deb belgilanadi.

Yakuniy suxbat shaklida tinglovchilarga xar biri 5 ta savoldan iborat 2 ta vaziyatli masaladan iborat bilet beriladi. Vaziyatli masalalarni yechish natijasi mazkur vaziyatli masalada belgilangan savollarga berilgan to‘g‘ri javoblar soni asosida shakllantiriladi . Har bir savolga berilgan to‘g‘ri javoblar maksimal 10 balldan baholanadi. Nazoratning ushbu to‘g‘ri berilgan umumiy to‘g‘ri javoblar soni 7 ta (70%) va undan ortiq bo‘lganda –“ o‘tdi”, 6 ta va undan kam bo‘lgan xollarda – “o‘tmadi “ sifatida baxolanadi.

Tinglovchining bilim va ko‘nikmalari quyidagi mezonlar bo‘yicha baxolanadi:

O‘zlashtirish	Baho	Tinglovchining bilim darajasi
87-100	5	Tinglovchi o‘quv dasturining barcha bo‘limlari bo‘yicha tizimli, chuqur va to‘liq bilimga ega; Savollarga mantiqiy to‘liq va izchil javob beradi; Javoblarida nazariyani amaliyot bilan chambarchas bog‘laydi; Amaliy masalalarni xal etishda olgan bilimlarini fikrini xatosiz, to‘g‘ri asoslaydi; Amaliy ko‘nikmalarni algoritm bo‘yicha izchil va to‘g‘ri bajaradi;

		Amaliy topshiriqlarni bajarishda kasbiy bilimni mukammal ko'rsata oladi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, javoblarni asoslaydi; Noan'anaviy xolatlarda muammoni mustaqil va ijodiy yechadi.
76-86	4	Tinglovchi dastur doirasida to'liq bilimlarga ega, javobini xatosiz bayon etadi, savollarga mantiqiy to'g'ri javob beradi; Amaliy masalalarni xal yetishda olgan bilimlarini, xatosini o'z vatida to'g'rileydi; Amaliy ko'nikmalarni algoritm bo'yicha izchil va to'g'ri bajaradi; Amaliy topshiriqlarni bajarishda yetarli kasbiy bilimga egaligini ko'rsata oladi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, javoblarni asoslaydi.
60-75	3	Tinglovchi dastur doirasida bilimga ega, savollarga to'g'ri javob beradi, lekin ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yadi; olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay oladi; Amaliy ko'nikmalarni algoritm bo'yicha izchil va to'g'ri bajaradi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, biroq yoasoslashda qiynaladi.
60 dan kam	2	Tinglovchi dastur doirasidagi materialning asosiy qismini bilmaydi, savollar javob berishda qo'pol xatolarga yo'l qo'yadi; Javobini mantiqiy bayon etmaydi; olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay olmaydi;

		Amaliy ko'nikmalarni bajarishda xatoliklarga yo'l qo'yadi; Vaziyatli masalalarni yechishda qo'pol xatoliklarga yo'l qo'yadi.
--	--	--

6.2 Nazorat savollari

1. **"Sovuqlik zanjiri" (Cold Chain)** nima va uning necha bosqichi bor?
2. Aksariyat vaksinalarni saqlash uchun standart harorat rejimi qanday bo'lishi kerak?
3. Muzlatish mutlaqo mumkin bo'lmagan vaksinalarni (masalan, AKDS, ADM, HepB) ayting.
4. Vaksina flakonining indikatori (**VVM - Vaccine Vial Monitor**) nima va u qanday o'qiladi?
5. Muzlatish mumkin bo'lgan va past haroratlarga chidamli vaksinalarga misollar keltiring.
6. **"Silkitish testi" (Shake test)** nima uchun o'tkaziladi va u qanday bajariladi?
7. Muzlatgichning ichida vaksinalar qanday tartibda va qaysi javonlarda joylashtirilishi kerak?
8. Muzlatgich ichidagi harorat kuniga necha marta va qaysi vaqtlarda o'lchanib, jurnalga qayd etiladi?
9. Muzlatgich eshigida vaksinalarni saqlash nega qat'iyan man etiladi?
10. Elektr energiyasi uzoq vaqtga o'chganda tibbiyot xodimining birinchi galdagi harakatlari nimalardan iborat?
11. Vaksina tashish qutlari (termokonteynerlar) va muz elementlari (xladoelement) bilan ishlash qoidalari.
12. Muz elementlarini vaksina qutisiga joylashdan oldin **"konditsiyalash" (tayyorlash)** jarayoni qanday bajariladi?
13. Muzlatgich ichida muz qavati (shuba) qalinligi necha mm dan oshganda eritish va yuvish ishlari olib borilishi kerak?
14. Ko'p dozali vaksina flakonlari ochilgandan keyin (agar tarkibida konservant bo'lsa) necha kun davomida saqlanishi mumkin?
15. Vaksinalarni qabul qilish va tarqatish jurnallarida qaysi ma'lumotlar (seriya, muddat va h.k.) majburiy ko'rsatiladi?
16. Emlash xonasiga qo'yiladigan asosiy sanitariya-gigiyena talablari nimalardan iborat?
17. Emlash muolajasini boshlashdan oldin bemor (bola) va uning ota-onasidan qanday ruxsatnoma olinishi shart?
18. Emlashdan oldin shifokor (pediatr/terapevt) ko'rigining majburiy bosqichlari qaysilar?
19. Immunizatsiyada xavfsiz inyeksiya tushunchasi nimani anglatadi?
20. **O'z-o'zidan bloklanuvchi (samoblokiruyushisya) shprislar** nima va ularning afzalligi nimada?
21. Vaksina yuboriladigan asosiy anatomik sohalarni ayting (chaqaloqlarda va kattalarda).
22. Nima uchun go'daklarda mushak ichiga inyeksiya dumgaza (yodgari) sohasiga emas, balki sonning oldingi-tashqi qismiga qilinadi?
23. Gepatit B va AKDS vaksinalari qaysi usulda (mushak ichiga, teri ostiga yoki teri orasiga) yuboriladi?
24. BCG (BSJ) vaksinasini yuborish texnikasi va dozasi o'ziga xosligi nimada?
25. Rotavirus va tirik poliomielit (OPV) vaksinalarini yuborish usuli qanday?
26. Bir nechta vaksinani bir kunda yuborish zarur bo'lsa, qanday qoidalarga amal qilinadi?

27. Vaksina erituvchisi (rastvoritel) bilan ishlash qoidalari: erituvchini boshqa vaksina bilan adashtirmaslik uchun nima qilinadi?
28. Liyofillizatsiyalangan (quruq) vaksinalar eritilgandan so'ng eng ko'pi bilan necha soat ichida ishlatilishi kerak?
29. Inyeksiya joyiga spirt yoki antiseptik surtilgandan keyin vaksina yuborishdan oldin nega biroz kutiladi?
30. Emlash xonasida hujjatlar (emlash kartalari, formalar) qanday to'ldiriladi?
31. **Emlashdan keyingi oddiy (kutilgan) reaksiyalar va asoratlar (nojo'ya ta'sirlar)** o'rtasidagi farq nimada?
32. Emlash joyidagi mahalliy reaksiyalarga (shish, qizarish, og'riq) xodimning taktikasi qanday bo'ladi?
33. Emlashdan keyingi umumiy reaksiyalarga nimalar kiradi va tana harorati ko'tarilganda qanday tavsiyalar beriladi?
34. **Anafilaktik shok** nima va uning dastlabki belgilari qanday namoyon bo'ladi?
35. Emlash xonasidagi shoshilinch yordam (shokga qarshi) aptechkasida qaysi dori vositalari majburiy bo'lishi shart?
36. Anafilaktik shokda birinchi tanlov dori vositasi qaysi va u qanday dozada yuboriladi?
37. Emlashdan keyin bola shifoxona (poliklinika) hududida necha daqiqa davomida majburiy kuzatuvda bo'lishi kerak?
38. Emlashdan keyingi jiddiy asoratlar (masalan, konvulsiyalar, ensefalit belgilari) kuzatilganda qayerga va qancha vaqt ichida xabar beriladi?
39. Sinkopal holat (emlash paytida qo'rquvdan hushdan ketish) va anafilaktik shokni qanday farqlash mumkin?
40. BCG (BSJ) vaksinatasiyasidan keyin limfadenit yoki sovuq abscess rivojlanishining asosiy sabablari nimalar bo'lishi mumkin?
41. Vaksina tarkibiy qismlariga (masalan, tuxum oqsiliga yoki ma'lum antibiotikka) og'ir allergiyasi bor shaxslarga emlash qanday amalga oshiriladi?
42. Emlashga qo'yiladigan mutloq va vaqtinchalik qarshi ko'rsatmalar (medotvod) nimalardan iborat?
43. Ishlatilgan shprislar va vaksina flakonlari tibbiy chiqindilarning qaysi klassiga (A, B, C yoki D) kiradi?
44. **Xavfsiz utilizatsiya qutilari (KBU - Korobka bezopasnogo utilizatsii)** nima va ular qanday to'ldiriladi?
45. Chiqindi qutilarini (KBU) hajmining necha qismi to'lganda yopish va almashtirish kerak?
46. Ishlatilgan shpris ignasiga qaytadan qopqoq (kolpachok) kiygizish nega qat'iyan man etiladi?
47. Chiqindilarni yig'ish va utilizatsiya qilish jarayonida tasodifan igna sanchilganda tibbiyot xodimi qanday birinchi yordam choralarini ko'rishi kerak?
48. Emlash xonasida ishlatilmay qolgan, muddati o'tgan yoki sovuqlik zanjiri buzilgan vaksinalarni hisobdan chiqarish va yo'q qilish tartibi.
49. Ishlatilgan vaksina ampulalari va flakonlarini zararsizlantirish (dezinfeksiya yoki avtoklavlash) qoidalari.
50. Immunizatsiya xavfsizligi yuzasidan tibbiyot xodimlarining bilimi va malakasini oshirish davriyligi (monitoring va attestatsiya) qanday tashkil etiladi?

6.3 .Test

1.Immunizatsiya tizimidagi SSVning amaldagi me'yoriy xujjatlari.

A) SanPiN-0342-17.

B) SanPiN-0239-07/4, SSVning 36,148 buyruqlari.*

V) SSVning 320 buyrug'i.

G) SSVning 96 buyrug'i.

2. Milliy emlash kalendari bî'yicha 26 yoshlilar boshqariladigan yuqumli kasallikka qarshi qaysi vaksina bilan emlanadi.

A) BSJ vaksinasi bilan.

B) ADS-M vaksinasi bilan.

V) KPK vaksinasi bilan.

G) Milliy emlash kalendarida 26 yoshlilarga emlatki qilish belgilanmagan.*

3. Respublika Milliy emlash kalendari bî'yicha bola 2 oylikka tî'lganda qaysi vaksinalar bilan emlanadi.

A) OPV-1, Rota-1, Penta-1 (AKDS-1, VGV-2, XIB-1) Pnevmonokok-1.*

B) BSJ-1, VGV-1

V) VPCh

G) ADS-M

4. KPK vaksinasi bilan emlash qaysi kasalliklarni oldini olishga qaratilgan.

A) Qizamiq.

B) Epidemik tepki.

V) Qizilcha.

G) Xamma yuqoridagi javoblar tî'g'ri.*

5. Bola 1 yoshlikka tî'lganda ya'ni 12 oylikda Milliy emlash kalendari bî'yicha qaysi vaksinalar bilan emlanishi belgilangan.

A) KPK-1.

B) OPV-5, ADS-M-5.

V) KPK-1, Pnevmo-3*

G) OPV-3, Penta-3, IPV-1.

6. Axolini koronavirusga qarshi ZF-UZ-VAC-2001 vaksinasi bilan emlash tartibi qanday.

A) Dastlab birinchi emlatki qilinadi, birinchi emlatki olgan kundan sî'ng 1 oy î'tib 2 chi emlatki qilinadi, 2 chi emlatkidan sî'ng 1 oy î'tib 3 chi emlatki qilinadi (Jami 3 marta emlanadi, xar bir emlatkini oraliq intervali 1 oy).*

B) Dastlab birinchi emlatki qilinadi, birinchi emlatki olgan kundan sî'ng 1 oy î'tib 2 chi emlatki qilinadi (Jami 2 marta emlanadi, xar bir emlatkini oraliq intervali 1 oy).

V) Dastlab birinchi emlatki qilinadi, birinchi emlatki olgan kundan sî'ng 2 oy î'tib 2 chi emlatki qilinadi (Jami 2 marta emlanadi, xar bir emlatkini oraliq intervali 2 oy).

G) Dastlab birinchi emlatki qilinadi, birinchi emlatki olgan kundan sî'ng 4-6 oy o'tib 2 chi emlatki qilinadi (Jami 2 marta emlanadi, xar bir emlatkini oraliq intervali 4-6 oy)\

7.Axolini koronavirusga qarshi emlash uchun xozirda Respublikamizda qaysi vaksina turlaridan foydalanilmoqda.

A) ZF-UZ-VAC-2001 vaksinasi

B) Astra Zeneka vatsinasi, Sinovak.

V) Moderna vaksinasi, Sputnik, Sputnik layt, Pfizer vaksinasi.

G) Yuqoridagi barcha vaksinalardan foydalanilmoqda.*

8.SanQ vaM 0239-07/4 talabi bî'yicha qaysi vaksinalarga 15%gacha tî'kilishga ruxsat berilgan.

A)OPV, VGV, AKDS, ADS, ADS-M, Rotavirus, Pnevmaokk infeksiyasiga qarshi qî'llaniladigan vaksinalar va KPK vaksinalariga.*

B) BSJ vaksinasiga.

V) OPV, VGV, AKDS, ADS, ADS-M vaksinalariga.

G) VGV, AKDS, ADS, ADS-M, Rotavirus, Pnevmaokk infeksiyasiga qarshi qî'llaniladigan vaksinalar va KPK vaksinalariga.

9.DPMLar emlash xonasidagi sovutkichda vaksinalarni saqla-nish tartibi.

A) Birinchi polkada KPK vaksinasi, 2 chi polkada qolgan vaksinalar.

B) Birinchi polkada BSJ, KPK, OPV vaksinalar.Ikkinchi (î'rta) polkada qolgan vaksinalar(AKDS, Penta, Rota, IPV, pnevmaokk, ADS-M) 3chi polkada vaksinalar erituvchilari.*

V) Birinchi polkada KPK, BSJ, OPV, Rota. Ikkinchi polkada qolgan vaksinalar (AKDS, Penta, IPV, pnevmakokk, ADS-M) 3chi polkada vaksinalar erituvchilari.

G) Birinchi polkada BSJ, KPK, OPV vaksinalar. Ikkinchi polkada qolgan vaksinalar (AKDS, Penta, Rota, IPV, pnevmakokk, ADS-M) 3chi polkada vaksinalar erituvchilari va kerak bîlsa boshqa turdagi birinchi yordam dori-darmonlarini (insulin, fizrastvorlarni) saqlash mumkin.

10. Tugʻruq kompleksida chaqaloqlar dastlab qaysi infeksiyalarga qarshi emlanadi.

A) VGV-1, OPV-0, BSJ-1.

B) VGV-1.

V) OPV-1, Rota-1, Penta-1, Pnevmonok-1.

G) 1chi sutkada Virusli gepatit Vga qarshi, 3-5 sutkada silga qarshi BSJ vaksinasini bilan emlanadi (VGV-1, BSJ-1).*

11. SanQvaM 0239-07/4da kîrsatib îtilgan Milliy emlash kalendari bîyicha VPCh vaksinasini bilan qaysi yoshda va kimlar emlanadi.

A) 9 yoshga îlgan qiz bolalar.*

B) 9-14 yoshli qizlar.

V) 9 yoshli qizlar va îgʻil bolalar.

G) Barcha qizlar va ayollar.

12. Epidemiologik kîrsatma asosida qîllaniladigan vaksinalarni sanab oʻting.

A) Kuydirgi, Qutirish, Ich terlama, Gripp, Meningokokk infeksiyasi, Koronavirus infeksiyasi, VGA, Sariq isitmaga qarshi qîllaniladigan vaksinalar.*

B) Kuydirgi, Qutirish, Ich terlamaga qarshi qîllaniladigan vaksinalar.

V) Kuydirgi, Qutirish, Ich terlama, Gripp, VGVga qarshi qîllaniladigan vaksinalar.

G) VGV-1, OPV-0, BSJ-1.

13. San QvaM talabi bîyicha xar yili axolini yoshma-yosh tarkibi necha marta va qachon olinishi kerak.

A) Xar yili yil boshida.

B) Xar chorakda.

V) Bir yilda 2 marta (baxorda va kuzda)*

G) Xar yili yil oxirida.

14.Vaksinalar eritilgandan sî'ng qancha soat davomida ishlatilishi lozim. Yoki eritilib ishlatilmay qolgan vaksinalarni yo'q qilinishi.

A) 12 soat davomida.

B) 5 kun davomida.

V) Xar qanday vaksinalar eritilgandan sî'ng 6 soat davomida ishlatilishi lozim, ushbu vaqt davomida ishlatilmay qolgan vaksina yî'q qilinadi.*

G) 15 minut.

15.Muzlatish mumkin bo'lmagan vaksinalarni ko'rsating.

A) VGV, AKDS, ADS, ADS-M, AD-M, VPCh, Pnevmaokok va Rotavirus vaksinasi.*

B) VGV, AKDS, ADS, ADS-M, AD-M, VPCh, Pnevmaokok, KPK va Rotavirus vaksinasi.

V) BSJ, OPV, Rotavirus vaksinasi.

G) VGV, AKDS, ADS, ADS-M, AD-M, VPCh, Pnevmaokok, OPV, KPK, va Rotavirus vaksinasi.

16.Muzlatish mumkin bî'lgan vatsinalarni ko'rsating.

A) VGV, OPV, KPK, BSJ.

B) IPV, OPV, KPK, BSJ.

V) OPV, KPK, BSJ.*

G) Rotavirus, OPV, KPK, BSJ.

17.SanQvaM 0239—07/4 talabi bî'yicha DPM emlash xonalariga vaksinalar nechchi oyga yetadigan miqdorda olinishi lozim va ularni saqlash muddati.

A) 3 oy.

B) 2 oy.

V) Amal qilish muddati tugaguncha.

G) 1 oy.*

18.Emlatki olgan bolani emlatki olganligi xaqidagi ma'lumotlar qaysi tibbiy shakl yoki xujjatilarga qayd etilgandan sî'ng bola tî'liq emlangan deb xisoblanadi.

A) 112, 063 shaklga

B) 112, 063, 064 shaklga.

V) 112, 063, 026, 025 xamda 064 shakl emlashlarni rî'yxatga olish jurnaliga yuborilgan vaksina nomi, vaksina yuborilgan kuni, dozasi, seriyasi tî'liq qayd qilinadi.*

G) Emlashlarni qayd qilish jurnali 064 ga.

19.Qaysi vaksinani eritilgandan sî'ng belgilangan sovuqlik zanjiriga amal qilinib tî'g'ri saqlansa 5 kun davomida ishlatishga ruxsat berilgan.

A) KPK, BSJ.

B) VGA.

V) Gripp vaksinasi.

G) VGV vaksinasi.*

20.Teri ichiga qilinadigan vaksinani ko'rsating.

A) KPK.

B) AKDS, BSJ.

V) BSJ.*

G) Gripp vaksinasi.

21.Sovuqlik zanjiri deganda nimani tushunasiz.

A) Vaksina ishlab chiqarilgan zavoddan boshlab to emlanuvchiga yetib kelgunga qadar tashish, saqlash va ishlatish davomida (ya'ni SEX omborlarida va DPM emlash xonalarida) ishlab chiqaruvchi tomonidan belgilanib kî'rsatilgan xaroratda tî'g'ri saqlanib foydalanilishi tushuniladi.*

B) Vaksina ishlab chiqarilgan zavoddan boshlab SEX omborlarida va DPM emlash xonalarida tî'g'ri saqlanishi tushuniladi.

V) Emlash xonasida +2+8 gradusda saqlanishi tushuniladi.

G) Vaksinani olib kelishda belgilangan sovuqlik zanjiriga amal qilinishi tushuniladi.

22. Og‘iz orqali yuboriladigan(ichiriladigan) vaksinalar.

A) OPV, Rota, Pnevmonokokk.

B) OPV,

V) OPV, Rotavirus vaksinasini.*

G) Rotavirus vaksinasini.

23. Farzandim 2 oylikka to‘ldi, sog‘lom lekin vazni xali xam 1.700 grammdan oshgani yo‘q. Bolamni silga qarshi emlatsam bô‘ladimi yo‘qmi.

A) Emlatsa bo‘ladi.

B) 1 oydan sô‘ng emlatki olsa bô‘ladi.

V) SanQvaM 0239-07/4 talabi bô‘yicha vazni 1800gr dan kam bô‘lganlarga BSJ vaksinasini qilish mumkin emas.*

G) Tuberkulin sinamasi qo‘yib so‘ng manfiy chiqsa emlatsa bo‘ladi.

24.3 oylikdagi emlatkilarini olishga kelgan bolada tana xarorati yuqori ekanligi aniqlandi. Sizning taktikangiz.

A) Bolaga emlatki qilinadi.

B) Bolada tana xarorati yuqori ekanligi tufayli shu kuni emlanmaydi ya’ni vaqtincha tibbiy cheklov beriladi. Tibbiy cheklovdan sô‘ng bola sog‘lom bô‘lgan kuni xech qanaqangi shikoyatlari bô‘lmasa, tana xarorati normada bô‘lsa emlatkiga chaqirilib emlash mumkin. *

V) Turli dori-darmonlar, in‘eksiyalar orqali tana xaroratini vaqtincha tushirib emlatki qilsa bô‘ladi.

G) 3 oydan sô‘ng emlatki qilsa bô‘ladi.

25. Sholga qarshi OPV vaksinasiga qarshi ko‘rsatmalar

A) tana vazni 1800 grammdan kam bô‘lsa.

B) Immunodefitsit xolatlar, yomon sifatli i‘smalar.*

V) Achitqi zamburug‘iga allergiyasi bor bô‘lsa.

26. Vaksinalar bilan emlash o‘tkazish oralig‘idagi muddat (Bir vaksina bilan emlangan bolaga 2 kun o‘tkazib boshqa vaksinani qilish mumkinmi).

A) Qilish mumkin.

B) Bir vaksina bilan emlatki olgan bolaga navbatdagi emlatki qilish muddati kamida 1 oy bî'lishi kerak, emlatki olgan bolaga navbatdagi vaksina kamida 1 oy o'tkazib qilinadi.*

V) 10 kundan sî'ng emlasa bo'ladi.

G) 1 hafta o'tkazib emlasa bo'ladi.

27. Muzlashga gumon qilingan AKDSvaksinasi aniqlansa nima qilinadi.

A) FTI o'tkaziladi.

B) Silkitish testi î'tkaziladi (Sheyk test).*

V) Tashlab yuboriladi.

G) KBUga tashlanadi.

28. Î'BSHga gumon qilinganlardan laboratoriya tekshiruvi uchun olinadigan namuna.

A) Qon.

B) Qon, siydik, axlat.

V) Axlat.*

G) Balg'am

29. Axolini koronavirusga qarshi emlashni tashkil etish SSVning qaysi buyrug'i asosida amalga oshirilmoqda.

A) Î'zb Resp SSVning 2021 yil 15 fevraldagi "Koronavirus infeksiyasiga qarshi ommaviy emlash jarayonlariga tayyorgarlik kî'rish va o'tkazishtî'g'risida"gi 31-sonli va 2021 yil 17 avgustdagi "COVID-19 ga qarshi emlash jarayonlarini o'tkazishtartibini tasdiqlash tî'g'risida"gi 204-sonli buyrug'i.*

B) SSVning 36 sonli buyrug'i.

V) SanQvaM 0239-07/4 asosida.

G) Î'zb Resp SSVning 2021 yil 15 fevraldagi "Koronavirus infeksiyasiga qarshi ommaviy emlash jarayonlariga tayyorgarlik kî'rish va o'tkazishtî'g'risida"gi 31-sonli buyrug'i.

30. 12-18 yoshli bolalar xozirda koronavirus infeksiyasiga qarshi qaysi turdagi vaksina bilan emlanmoqda.

A) Moderna.

B) Astra Zeneka.

V) Moderna, Sputnik V.

G) Pfizer vaksinasi.*

30.18 yoshdan katta axoli koronavirus infeksiyaga qarshi Astra Zeneka vaksinasi bilan necha marta emlanadi.

A) 1 oylik oraliq interval bilan 2 marta.*

B) 1 oylik oraliq interval bilan 3 marta.

V) faqat 1 marta.

31. Emlash xonasida bî'lishi lozim bî'lgan shokga qarshi dori-darmonlar.

A). 2 ta jgut, 10 dona bir martalik steril shpitslar, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalın gidrokslorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).*

B). 2 ta jgut, 10 dona bir martalik steril shpitslar, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).

V) 2 ta jgut, 10 dona penitsillin, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalın gidrokslorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).

G) 10 dona bir martalik steril shpitslar, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalın gidrokslorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(strofantin).

32.10 dozalik AKDS vaksinasi bilan nechta bola emlanishi kerak.

A) 10 nafar bola.*

B) 7 nafar bola.

V) 11 nafar bola.

G) 5 nafar bola.

33. Respublika Milliy emlash kalendarida ADS-M vaksinasi bilan qaysi yoshdagilar emlanishi belgilangan (SanQvaM 0239-07/4 talabi bî'yicha).

- A) 2-3-4-oylik bolalar.
- B) 7 yosh, 16 yoshlikka tî'lgan bolalar.*
- V) 26,46 yoshlilar.
- G) 7,16,26,46 yoshlilar.

34. Emlashdan keyingi reaksiya va asoratlarni oldini olish maqsadida emlangan bola emlangandan sî'ng necha kun davomida aktiv kuzatuv qilinishi lozim.

- A) 1 kun davomida.
- B) 1 xafta davomida.
- V) 10 kun davomida.
- G) 3 kun davomida.*

35. DPM emlash xonasi sovutkichini xarorati qachon va necha marta nazorat qilinadi.

- A) 1 kunda 2 marta ertalab va kechki tomon.*
- B) 1 kunda bir marta ish boshlashdan oldin.
- V) 1 xaftada 2 marta ertalab va kechki tomon.
- G) 1 kunda 3 marta ertala, tushlikda va ish vaqti tugashidan oldin.

36. SanQvaM 0239-07/4 talabi bî'yicha bugungi kunda 1 yoshgacha bî'lgan bolalar nechta tur boshqariladigan yuqumli kasalliklarga qarshi emlanadi.

- A) 12 tur infeksiyaga qarshi.*
- B) 11 tur infeksiyaga qarshi.
- V) 9 tur infeksiyaga qarshi.
- G) 5 tur infeksiyaga qarshi.

37. Termosumka nima va undan nima maqsadda foydalaniladi.

- A) Vaksinalarni tashib kelish uchun xamda uy sharoitida yurishni imkoni bî'lmagan axolini emlash uchun vaksinalarni olib borib emlashda va emlash xonasida emlashga ochilgan eritilgan vaksinalarni vaqtincha saqlash uchun foydalaniladi.*
- B) Vaksinalarni tashib kelish uchun foydalaniladi.
- V) Emlashga ishlatilgan shpritslarni yig'ish uchun foydalaniladi.

G) Emlash xonasida emlashga ochilgan eritilgan vaksinalarni vaqtincha saqlash uchun foydalaniladi.

38.Flakon termoindikatori 3 stadiyaga kelib qolgan vaksinani ishlatish mumkinmi.

A) yê‘q, aslo mumkin emas.*

V) zudlik bilan ishlatish kerak.

B) ishlatish mumkin.

G) Muddatiga qaraladi

39.Bola 13 oylikka tî‘lgan lekin shu kungacha biror marta emlatki olmagan. Emlash xonasiga emlatki olish uchun bolani onasi olib kelgan, sog‘ligi yaxshi, xech qanday shikoyatlari yê‘q. Bunday bolaga 1chi navbatda qaysi emlatkini qilish kerak.

A) KPK.*

B) Penta-1, OPV-1, Rota-1, pnevmo-1.

V) AKDS, Penta.

G) VGV.

40.Qizamiqqa immunitet tarangligini î‘rganish maqsadida kimlardan qanaqa namuna olinadi va qaerda tekshiriladi.

A) Qizamiqqa qarshi emlangan shaxslardan, qon namunasi olinib, qon zardobi virusologiya laboratoriyasiga jî‘natilib tekshirtiri-ladi.*

B) Qizamiqqa qarshi emlangan shaxslardan, qon namunasi olinib, qon zardobi bakteriologiya laboratoriyasiga jî‘natilib tekshirtiriladi.

V) Tî‘g‘ri kelgan odamlardan qon namunasi olinib, qon zardobi bakteriologiya laboratoriyasiga jî‘natilib tekshirtiriladi.

G) Chetga ketayotgan shaxslar tekshiriladi.

41.FTI to‘g‘risida tushunchangiz.

A) Flakon termoindikatori-bu xar bir vaksinaga ishlab chiqaruvchi tomonidan qî‘yiladigan aloxida nazorat belgisi xisoblanib, vaksinani yuqori xaroratda saqlanganda o‘zini rangini o‘zgartiradi. FTI 1-2 stadiyada bî‘lsa vaksinani ishlatish mumkin. 3-4 (kritik nuqtadan past bî‘lganda) vaksinani ishlatib bî‘lmaydi.*

B) Flakon termoindikatori-bu xar bir vaksinaga ishlab chiqaruvchi tomonidan qat'iyatdigan aloxida nazorat belgisi xisoblanib, vaksinani past xaroratda saqlanganda o'ziningini o'zgartiradi. FTI 1-2 stadiyada b'lsa vaksinani ishlatish mumkin. 3-4 (kritik nuqtadan past bo'lganda) vaksinani ishlatib b'lmaydi.

V)Flakon termoindikatori-bu vaksinani +2+8 gradusda saqlanishini belgilaydi.

42.F-6 Shakl nima.

A)F-6 shakl SSVgi tomonidan tasdiqlangan profilaktik emlashlar t'g'risidagi oylik xisobot shakli.*

B) SSVgi tomonidan tasdiqlangan chorak xisobot shakli.

V) Bolani rivojlanish tarixi.

G) Bak preparatlarni kirim chiqimi.

43.Axolini emlanganlik foizi qanday chiqariladi.

A) Jami emlangan axoli sonini emlashga, rejalashtirilgan kontingentga nisbatan b'lib chiqariladi. Masalan reja 100 ta b'lsa, shundan emlandi 90 ta ($90 \times 100 : 100 = 90\%$) demak 90 foiz axoli emlangan.*

B) Jami emlangan axoli sonini umumiy axoli soniga nisbatan b'lib chiqariladi.

44.Qaysi vaksinalar yorug'likka va UF nurlarga i'ta sezuvchan xisoblanadi.

A) OPV, KPK, AKDS.

B) KPK, BSJ.*

V) VGV, VPCh, KPK.

G) ADS-M

45.Emlash xonasidagi b'lishi lozim b'lgan xujjatlar

A)Prof emlashni i'tkazishda foydalaniladigan barcha bak preparatlar(vaksinalar)ni y'i'riqnomasi, O'quv uslubiy qo'llanmalar, Vaksina va shpritslarni kirim-chiqimini qayd qilish jurnali, Xaroratni qayd qilish jurnali(varag'i), F-6 oylik va F-5 yillik xisobot shakli va xisobot tuzish yo'riqnomalari, 063 shakl-profilaktik emlash kartasi, Axolini yoshma-yosh ro'yxati yoki tarkibi, Tibbiy cheklovlarni ro'yxatga olish jurnali va immunologik komissiya qarori, Emlashdan keyingi reaksiya va asorat (EKR va EKA)larni ro'yxatga olish jurnali, DPM raxbari tomonidan

tasdiqlangan favqulodda xolatlarda shoshilinch chora-tadbirlar o'tkazishrejasi (elektr energiyasi o'chirilganda va boshqa).*

B) Prof emlashni o'tkazishda foydalaniladigan barcha vak preparatlar(vaksinalar)ni yo'riqnomasi, O'quv uslubiy qo'llanmalar, Vaksina va shpritslarni kirim-chiqimini qayd qilish jurnali, Xaroratni qayd qilish jurnali(varag'i), F-6 oylik va F-5 yillik xisobot shakli va xisobot tuzish yo'riqnomalari, 063 shakl-profilaktik emlash kartasi.

V) Vaksina va shpritslarni kirim-chiqimini qayd qilish jurnali, Xaroratni qayd qilish jurnali(varag'i), F-6 oylik va F-5 yillik xisobot shakli va xisobot tuzish yo'riqnomalari, 063 shakl-profilaktik emlash kartasi, Axolini yoshma-yosh ro'yxati yoki tarkibi, Tibbiy cheklovlarni ro'yxatga olish jurnali va immunologik komissiya qarori, Emlashdan keyingi reaksiya va asorat (EKR va EKA)larni ro'yxatga olish jurnali.

G) Vaksina va shpritslarni kirim-chiqimini qayd qilish jurnali, Xaroratni qayd qilish jurnali(varag'i), F-6 oylik va F-5 yillik xisobot shakli va xisobot tuzish yo'riqnomalari, Tibbiy cheklovlarni ro'yxatga olish jurnali va immunologik komissiya qarori, Emlashdan keyingi reaksiya va asorat (EKR va EKA)larni ro'yxatga olish jurnali.

46.2 oylik bolalarga pentovalent vaksinasi tanasini qaysi soxasiga qilinadi.

A) Qo'lga mushak orasiga.

B) Yonbosh soxasiga mushak orasiga

V) Sonni tashqi soxasiga mushak orasiga.*

G) Og'ziga tomiziladi.

47.SanQvaM 0239-07/4 talabi bo'yicha xomilador ayolda HBs Aq aniqlanganda undan tug'ilgan chaqaloq VGVga qachon emlanishi ko'rsatib o'tilgan.

A) 1 chi sutkada.

B) Emlatki qilinmaydi.

V) 2 oy ichida.

G) tug'ilgandan so'ng dastlabki 3-12 soat ichida VGVga qarshi emlanishi belgilangan.*

48.1 yoshgacha bo'lgan bolalar gemofil infeksiyasiga qarshi emlanadimi yo'qmi.

A) Vaksina yo'q emlanmaydi.

B)Pentovalent vaksinasi(AKDS-VGV-XIB) bilan 2,3,4 oylikka to'lganda emlanadi.*

V) 12 oylikda emlanadi.

G) Epidemiologik ko'rsatma asosida emlanadi.

49.Emlashdan keyingi reaksiyalar.

A) Umumiy reaksiya.

B) Maxalliy reaksiyalar.

V) Maxalliy va umumiy reaksiyalar.*

G) Prof emlash kartasi.

50.Emlash o'tkazishdan oldin emlash xamshirasi bajarishi lozim;

A)Dastlab emlashga kelgan bolani kartasini olib vrach xulosasi majudligini tekshirish, Qo'lini yuvish, vrach ko'rsatmasidagi vaksinani olish va preparat nomini solishtirish, vaksinani muddati o'tmaganligiga FTIsiga rangiga va flakonni dars ketmaganiga qarab preparatni yo'riqnomaga muvofiq ishlatishga tayyorlash(yaxshilab siltib aralashtirish, ochish yoki belgilangan erituvchisi bilan eritish).*

B) Ota onasidan so'rab qaysi vaksina olishga kelganini bilib, ushbu vaksinani olib preparat nomini solishtirish, vaksinani muddati o'tmaganligiga FTIsiga rangiga va flakonni dars ketmaganiga qarab preparatni yo'riqnomaga muvofiq ishlatishga tayyorlash(yaxshilab siltib aralashtirish, ochish yoki belgilangan erituvchisi bilan eritish).

V) Qo'lini yuvish, vrach ko'rsatmasidagi vaksinani olish va preparat nomini solishtirish, vaksinani muddati o'tmaganligiga FTIsiga rangiga va flakonni dars ketmaganiga qarab preparatni yo'riqnomaga muvofiq ishlatishga tayyorlash(yaxshilab siltib aralashtirish, ochish yoki belgilangan erituvchisi bilan eritish).

G)Emlashga kelayotgan bolalar soniga qarab vaksinani ochib tayyorlaydi.

1.Barcha turdagi vaksinalarga emlashga bo'lgan qarshi ko'rsatma;

A) Ich ketish.

B) avvalda emlash o'tkazilganda kuzatilgan kuchli reaksiyalar va asoratlar.*

V) tana xaroratini yuqoriligi.

G) Anemiya.

2.O'rtacha og'irlikdagi va og'ir xolatdagi somatik va yuqumli kasalliklar bilan kasallanganlarni emlash;

A) Emlasa bo'ladi.

B) Bemor sog'aygandan so'ng 3-14 kun o'tkazib umumiy xolati qoniqarli bo'lsa emlasa bo'ladi, shuningdek surunkali yurak jigar, buyrak va boshqa turdagi endokrin kasalliklari bilan kasallanganlar kasallikni qaytalanmay turgan remissiya davrida emlanishlari lozim.*

V) Umuman emlab bo'lmaydi.

G) Barcha javoblar to'g'ri.

3.12 oylikka to'lgan bola Milliy emlash kalendari bo'yicha 7 oyligida Kor monovaksina bilan emlangan. Shuni inobatga olib ushbu bolani onasi emlash xona xamshirasiga oldin 7 oyligida qizamiqqa qarshi emlanganligini aytib, bugungi 12 oylikdagi KPK-1 emlatkisini olmasligini takidladi. Sizning fikringiz qanday?

A) Bola 7 oyligida korga qarshi emlanganligi tufayli unga ikkinchi marta 12 oylikdagi qizamiq-tepki-qizilchaga qarshi emlatki qilinmaydi.

B) Bola 7 oyligida qizamiqqa qarshi emlangan lekin epidemik tepki va qizilchaga qarshi emlanmaganligini ota-onasiga tushuntirib, unga 12 oylikdagi KPK vaksinasini olish tavsiya etiladi.*

V) 6 oy o'tkazib, ya'ni bolani 18 oylikka to'lganda emlash kerak.

G) Bolani 12 oylikdagi Pnevmonokk-3 vaksinasi bilan emlab, ushbu vaksinani olganligini inobatga olib 1 oydan so'ng KPK vaksina bilan emlash kerak.

4.bOPV va IPV vaksinani farqi nima.

A)Ikkala vaksina xam sholga qarshi profilaktik maqsadda emlash uchun qo'llaniladi. Lekin bOPV og'iz orqali yuborilsa, IPV in'eksiya usulida qilinadi.

B) Ikkala vaksina xam sholga qarshi profilaktik maqsadda emlash uchun qo'llaniladi. Lekin bOPV og'iz orqali yuborilsa, IPV in'eksiya usulida qilinadi. bOPV poliomieliit qo'zg'atuvchi 1-3 (tipi) shtammidan ximoyalasa, bOPVda 2chi tipga ximoya yo'qligi uchun IPV vaksinasi bilan emlatki qilinishi tavsiya qilingan. IPV 3 ta (tipi) shtammidan ximoyalash va qon orqali immunitetni mustaxkamlash uchun qilinadi.

5.Yaqin kunlarda (2022 yil sentabr-oktabr oylarida) qaysi yoshdagi axoli qatлами koronavirus infeksiyasiga qarshi emlashga rejalashtirilmoqda.

A) 1 yoshli bolalar.

B) 5-11 yoshlilar.*

V) 18 yoshdan kattalar.

G) 65 yoshdan kattalar.

6.Respublikamizda 5-11 yoshli bolalar koronavirusga qarshi qaysi vaksina turi bilan emlash rejalashtirilmoqda.

A)Moderna.

B) Astra Zeneka.

V) Moderna, Sputnik V.

G) Pfizer vaksinasi (dets. dozada 0,2 ml).*

6.Bolalarga bir kunda yoki bir vaqtda 4 ta emlatkini qilish mumkinmi.

A) Birdaniga 4 ta emlatkini qilish mumkin emas.

B) Birinchi kuni 2 tasini 2 chi kuni 2 tasini qilish mumkin. Sababi bola birdaniga 4 ta emlatki olishga qiynaladi.

V) 4 kun davomida 1 tadan emlatki qilinadi.

G) Xa Respublika SSVning 0239-07/4 sonli SanQvaM bo'yicha emlatki olishga kelgan bolaga bir kunda, bir vaqtda tanasini turli joylariga emlatki qilish mumkin.*

7.Xomiladorlarga Koronavirusga qarshi emlatki qilish mumkinmi.

A) Mumkin.

B) Xomiladorlar koronavirusga qarshi emlanmaydi.*

V) Xomiladorlikni 1chi trimestrida emlash mumkin.

G) Xomiladorlikni 3 chi trimestrida emlash mumkin.

8.Koronavirus infeksiyasini oldini olishni yagona usuli bu

A) Ijtimoiy masofani saqlash.

B) Kasallikka qarshi o`z vaqtida emlatki olish.*

V) Faqat maska taqib yurish.

9.SA anatoksini kimlarga qilinadi.

A) Rejali emlatki olganlarga.

B) Ochiq turdagi turli xar qanday jaroxat olganlarga qilinadi.*

V) Koronavirusga qarshi emlanganlarga.

G) 7, 16 yoshi axoliga qilinadi.

10.2 oylik bolani Pentovalent vaksinasi bilan emlash mumkinmi.

A) Respublika Milliy emlash kalendariga muvofiq 2 oylikka to`lgan bola agar emlanadigan kuni sog`lom bo`lsa, xech qanaqangi shikoyatlari bo`lmasa, tana xarorati normada bo`lsa albatta emlashga kelgan kuni emlanadi.*

B) Respublika Milliy emlash kalendarida 2 oylikka to`lgan bolani pentovalent vaksinasi bilan emlanishi belgilanmagan.

V) Bola pentovalent vaksinasi bilan birinchi marta 3 oyga to`lganda emlanishi kerak.

11.SanQvaM 0239-07/4 da ko`rsatilgan Milliy emlash kalendarida qaysi yoshdagi bolalarni VGAg qarshi emlanishi belgilangan.

A) Respublika Milliy emlash kalendariga axolini VGAg qarshi emlanishi kiritilmagan. Lekin epidemiologik noxush kasallik o`choqlarida bo`lgan shaxslarni 2 yoshdan boshlab epidemiologik ko`rsatma bo`yicha emlanishi ko`rsatilgan, qayta emlash 1 yildan so`ng.*

B) Respublika Milliy emlash kalendarida VGAg qarshi emlash dastlab 1chi sutkada tug`ruqxonada amalga oshirilishi belgilangan.

V) Respublika Milliy emlash kalendarida chaqaloqlarni va 2-3-4 oylikka to`lgan bolalarni emlanishi belgilangan.

12.Vaksinatsiya tufayli organizmda qanaqa immunitet xosil bo`ladi.

A) Tabiiy immunitet.

B) Sun'iy immunitet.*

V) Orttirilgan immunitet.

13.8 yoshli bolaga AKDS vaksinasi qilish mumkinmi.

A) Aslo mumkin emas.*

B) Agar bola yoshligida 2-3-4-oylikka to'lganda pentovalent, 16 oylikka to'lganda AKDS, 7 yoshligida ADS-M vaktsinalari bilan emlangan bo'lsa emlatki qilinmaydi.

V) AKDS vaksinasi bilan emlasa bo'ladi.

14. Shifoxonaga quloq orqa suprasi, yuz va bo'yin soxasiga toshma toshgan, kon'yuktivit belgilari mavjud bo'lgan, tana xarorati yuqori bo'lgan bemor murojaat etdi. Bemor qaysi kasallikka gumon qilinishi mumkin.

A) Bo'g'maga

B) Ko'kyo'talga

V) Tepkiga

G) Qizamiqqa*

15. Bolalar Respublika Milliy emlash kalendari bo'yicha tepkiga qarshi emlanadimi.

A) Emlanmaydi, vaktsina yo'q.

B) 2-3-4 oylikka to'lganda emlanadi.

V) Epidemiologik ko'rsatma bo'lganda emlanadi.

G) Respublika Milliy emlash kalendari asosida bola 12 oylikka va 6 yoshlikka to'lganda emlanadi.*

16. KPK vaktsinasini FTI 2 stadiyada turibdi. Ushbu vaktsina yordamida rejadagi belgilangan axoli qatlamini emlash mumkinmi.

A) Ushbu vaktsinadan foydalanish mumkin emas.

B) FTI 2 stadiyada bo'lgan vaktsinadan belgilangan axoli qatlamini emlash uchun zudlik bilan foydalanish mumkin.*

V) 3 chi stadiyaga o'tgandan keyin foydalansa bo'ladi.

17. Vaktsina flakonida yoriq mavjud (flakon darz ketgan), FTI 2 stadiyada turibdi. Ushbu vaktsinani ishlatsa bo'ladimi yo'qmi.

A) Flakon darz ketgan (yorilgan) vaksinani umuman ishlat-maslik kerak, sababi yoriq orqali vaksina ifloslangan bo`lishi mumkin.*

B) ishlat-sa bo`ladi, sababi FTI 2 stadiyada turibdi.

V) Zudlik bilan ishlatish mumkin.

G) Bemalol 1 oy ichida ishlat-sa bo`ladi.

18.SanQvaM 0239-07/4da axolini boshqariladigan yuqumli kasalliklarga qarshi emlash qamrovi kamida necha foizga bajarilishi belgilangan.

A) kamida 50 %

B) kamida 75-80%

V) kamida 95%.*

G) 100%.

19.Liofillangan vaksinalarni belgilang.

A) AKDS, KOR, KPK.

B) KOR, KPK, BSJ.*

V) Penta, KPK.

G) Pnevmonokokk, ADS-m.

20.Qon komponentlari quyilgan(eritrotsitar va leykotsitar massalar olgan)larga qizamiq-tepki-qizilchaga qarshi emlash qachon qilinadi.

A) 1 oydan so`ng.

B) 6 oydan so`ng.*

V) 3 oydan so`ng.

G) Bularga emlatki qilinmaydi.

21.1 yoshga to`lgan bola kecha rejali emlash olgan. Bugun uni it tishlab oldi. Ushbu bolani qutirishga qarshi emlash mumkinmi.

A). Xayotiy ko`rsatmaga muvofiq bola kecha emlangan bo`lsa xam it tishlaganini inobatga olib bolaga albatta зудlik bilan qutirishga qarshi emlatki qilish kerak.*

B) Bolani kecha emlanganligini xisobga olib xar qanday vaksina bilan emlash oraliq intervali 1 oy bo`lishini inobatga olib unga qutirishga qarshi emlatki 1 oydan so`ng qilinadi.

V). Bolani emlamasa xam bo`ladi.

22.Axolini koronavirusga qarshi emlashni tashkil etish SSVning qaysi buyrug‘i asosida amalga oshirilmoqda.

A) O‘zb Resp SSVning 2021 yil 15 fevraldagi “Koronavirus infeksiyasiga qarshi ommaviy emlash jarayonlariga tayyorgarlik ko‘rish va o‘tkazishto‘g‘risida”gi 31-sonli va 2021 yil 17 avgustdagi“COVID-19 ga qarshi emlash jarayonlarini o‘tkazishtartibini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 204-sonli buyrug‘i.*

B) SSVning 36 sonli buyrug‘i.

V) SanQvaM 0239-07/4 asosida.

G) O‘zb Resp SSVning 2021 yil 15 fevraldagi “Koronavirus infeksiyasiga qarshi ommaviy emlash jarayonlariga tayyorgarlik ko‘rish va o‘tkazishto‘g‘risida”gi 31-sonli buyrug‘i.

23.12-18 yoshli bolalar xozirda koronavirus infeksiyasiga qarshi qaysi turdagi vaksina bilan emlanmoqda.

A) Moderna.

B) Astra Zeneka.

V) Moderna, Sputnik V.

G) Pfizer vaksinasi.*

24.18 yoshdan katta axoli koronavirus infeksiyaga qarshi Astra Zeneka vaksinasi bilan necha marta emlanadi.

A)1 oylik oraliq interval bilan 2 marta.*

B) 1 oylik oraliq interval bilan 3 marta.

V) faqat 1 marta.

25.Emlash xonasida bo‘lishi lozim bo‘lgan shokga qarshi dori-darmonlar.

A). 2 ta jgut, 10 dona bir martalik steril shpitslar, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalin gidroklorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).*

B). 2 ta jgut, 10 dona bir martalik steril shpitslar, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula

antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).

V) 2 ta jgut, 10 dona penitsillin, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalin gidroxlorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).

G) 10 dona bir martalik steril shpritslar, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalin gidroxlorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(strofantin).

26.10 dozalik AKDS vaksinasi bilan nechta bola emlanishi kerak.

A) 10 nafar bola.*

B) 7 nafar bola.

V) 11 nafar bola.

G) 5 nafar bola.

27.Respublika Milliy emlash kalendarida ADS-M vaksinasi bilan qaysi yoshdagilar emlanishi belgilangan (SanQvaM 0239-07/4 talabi bo'yicha).

A) 2-3-4-oylik bolalar.

B) 7 yosh, 16 yoshlikka to'lgan bolalar.*

V) 26,46 yoshlilar.

G) 7,16,26,46 yoshlilar.

28.Emlashdan keyingi reaksiya va asoratlarni oldini olish maqsadida emlangan bola emlangandan so'ng necha kun davomida aktiv kuzatuv qilinishi lozim.

A) 1 kun davomida.

B) 1 xafta davomida.

V) 10 kun davomida.

G) 3 kun davomida.*

29.Muzlatish mumkin bo'lgan vatsinalarni ko'rsating.

A) VGV, OPV, KPK, BSJ.

B) IPV, OPV, KPK, BSJ.

V) OPV, KPK, BSJ.*

G) Rotavirus, OPV, KPK, BSJ.

30.SanQvaM 0239—07/4 talabi bo'yicha DPM emlash xonalariga vaksinalar nechchi oyga yetadigan miqdorda olinishi lozim va ularni saqlash muddati.

A) 3 oy.

B) 2 oy.

V) Amal qilish muddati tugaguncha.

G) 1 oy.*

31.Emlatki olgan bolani emlatki olganligi xaqidagi ma'lumotlar qaysi tibbiy shakl yoki xujjatilarga qayd etilgandan so'ng bola to'liq emlangan deb xisoblanadi.

A) 112, 063 shaklga

B) 112, 063, 064 shaklga.

V) 112, 063, 026, 025 xamda 064 shakl emlashlarni ro'yxatga olish jurnaliga yuborilgan vaksina nomi, vaksina yuborilgan kuni, dozasi, seriyasi to'liq qayd qilinadi.*

G) Emlashlarni qayd qilish jurnali 064 ga.

32.Bo'g'ma kasalligini oldini olish uchun qo'llaniladigan zardobni ko'rsating.

A) Difteriyaga qarshi zardob.*

B) Botulizmga qarshi zardob.

V) stolbnyak anatoksini.

G) PSS.

33.Uqituvchilarni koronavirusga qarshi fayzer vaksinasi bilan emlash mumkinmi.

A) Emlash mumkin.*

B) yo'q faqat 12-18 yoshlilarni emlash kerak.

V) Umuman ushbu vaksina bilan emlab bo'lmaydi, ularni boshqa vaksina bilan emlash kerak.

34.KBU (Xavfsiz quti) va FTI ni farqi nima yoki ikkalasi bir narsami.

A) KBU (Xavfsiz quti) va FTI ikkalasi bir xil narsa.

B) KBU (Xavfsiz quti)ga ishlatilgan shpritslar solib yo'q qilish uchun to'planadi.

FTI bu flakon termoinikator ya'ni vaksinani issiqda qolib ketgan-ketmaganligini

yoki yaroqli, yaroqsiz ekanligini ko`rsatadigan- vaksinaga ishlab chiqaruvchi tomonidan qo`yiladigan aloxida nazorat belgisi.*

V) Ikkalasidan xam vaksinalarni olib kelishda va emlash xonasida emlash jarayonida vaksinalarni ma'lum vaqt davomida sovuqlik zanjiriga amal qilgan xolda saqlash uchun foydalaniladi.

V) Ikkalasi bir xil narsa ya'ni vaksinani yaroqliligini belgilaydi agar FTI 3-4 stadiyada bo`lsa bu vaksinadan foydalanilmaydi, yo`q qilinadi.

35.17 yoshli bola 16 yoshga to`lganda ADS-M vaksinasini olmagan. Bu bolaga ADS-m qilish mumkinmi.

A) Bola milliy emlash kalendariga asosan 16 yoshda navbatdagi emlatkisini olmagan bo`lsa 17 yoshlikka to`lganda emlanishi lozim.*

B) Emlanmaydi, sababi bola 16 yoshdan o`tib ketgan.

V) AKDS bilan emlash kerak.

G) KPK qilish kerak.

36.DPM sovutkichida AKDS, Pnevmonokokk vaksinalari muzlab qolganligi aniqlandi.

Qaysi vaksinani ishlatsa bo`ladi.

A) Ikkalasini xam ishlatib bo`lmaydi.*

B) AKDSni ishlatsa bo`ladi.

V) Pnevmonokokk vaksinasini ishlatsa bo`ladi.

G) Ikkalasini xam erigandan so`ng ishlatsa bo`ladi.

37.6 dozalik fayzer vaksinasi ochilganiga 6 soatdan oshdi. Shu davr mobaynida 4 nafar 12-18 yoshli bolalar emlandi. Qolgan 2 doza vaksinani ertangi kunga saqlab ishlatsa bo`ladimi.

A) Vaksina isrof bo`lmasligi uchun qolgan dozasini ertasi kuni ishlatsa bo`ladi.

B) Vaksina isrof bo`lmasligi uchun qolgan dozasini agar begilangan sovuqlik zanjiriga amal qilib saqlangan bo`lsa ertasi kuni yoki indiniga xam ishlatsa bo`ladi.

V) 5 kungacha ishlatishga ruxsat berilgan.

G) xar qanday ochilgan vaksina ochilgandan so`ng 6 soat ichida ishlatib yuborilishi kerak. Ochilganiga 6 soatdan oshgan yoki ushbu muddatda ishlatilmay qolgan doza yo`q qilinadi.*

38. Respublika Milliy emlash kalendariga muvofiq axoli bo'g'maga qarshi profilaktik maqsadda qaysi vaktsinalar bilan emlanadi.

A) Pentovalent vaktsinasi bilan.

B) Pentovalent, AKDS vaktsinasi bilan.

V) Pentovalent, AKDS, ADS-M vaktsinalari bilan.*

G) AKDS, ADS-M vaktsinalari bilan.

39. Respublika Milliy emlash kalendariga muvofiq axoli sholga qarshi profilaktik maqsadda hozirgi kunda qaysi vaktsinalar yordamida emlanmoqda.

A) Pentovalent, bOPV, OPV.

B) bOPV, IPV.*

V) bOPV, OPV, XIB.

G) IPV, OPV.

40. Respublika Milliy emlash kalendarida qaysi vaktsinalarni mushak orasiga qilinishi belgilangan.

A) AKDS, ADS-M, Pentovalent vaktsina, Virusli gepatit V, Pnevmonokokk, VPCh(gardasil) vaktsinalari.*

B) AKDS, ADS-M, Pentovalent vaktsina, Virusli gepatit V, Pnevmonokokk, VPCh(gardasil), BSJ vaktsinalari.

V) AKDS, ADS-M, Pentovalent vaktsina, Virusli gepatit V vaktsinalari.

G) AKDS, ADS-M, KPK, Pentovalent vaktsina, Virusli gepatit V, Pnevmonokokk, VPCh(gardasil) vaktsinalari.

41. Respublikada yuqumli kasalliklarni immunoprofilaktikasi hozirgi kunda qaysi SanQvaM asosida amalga oshiriladi.

A) SanQvaM-0342.

B) SanQvaM-0239-07/3.

V) SanQvaM-0239-07/4.*

G) SanQvaM-0342-07/4.

42. Yorug'likka o'ta sezuvchan vaktsinalar;

A) BSJ, OPV, KPK.

B) BSJ, KPK, KOR.*

V) BSJ, IPV, ROTA.

G) KPK, IPV.

43. Barcha turdagi vaksinalarga qarshi ko'rsatmalar;

A) Avvalda vaksina dozasi yuborilganda kuchli allergik reaksiyalar yoki asoratlarni kuzatilgan bo'lsa, shuningdek Yuqumli va somatik kasalliklarni o'tkir davrida, xarorat 37,5 daraja va undan yuqori bo'lsa emlash sog'ayganidan so'ng 3-14 kundan keyin o'tkaziladi.*

B) Oila a'zolari orasida epilepsiya bilan kasalanganlar bo'lsa.

V) Anemiya.

G) Tovuq tuxumi oqiga allergiyasi bo'lsa.

44. Emlanish darajasini (EDni) xisoblash;

A) Emlanganlar sonini x100: rejalashtirilgan kontingent.* B) Emlanganlar sonini x10000: rejalashtirilgan kontingent.

V) Emlanganlar sonini x100: rejalashtirilgan kontingent, undan chiqqan sonni 100 dan ayiramiz.

45. Fresh-tag nima.

A) Sovutkich yoki sovutkich kamerasini ichki qismidagi xaroratni doimiy nazorat qilib boruvchi moslama.*

B) Sovutkich yoki sovutkich kamerasini va muzlatkichni ichki qismidagi xaroratni doimiy nazorat qilib boruvchi moslama.

V) Ishlatilgan shpritslarni tashlash uchun emlash xonasiga qo'yilgan KBU.

G) Vaksinani yaroqli yoki yaroqsiz ekanligini ko'rsatuvchi belgi.

46. Boshqariladigan yuqumli kasalliklarni epidemiologik nazorati qaysi buyruqda ko'rsatilgan.

A) SSVning 363-sonli buyrug'ida.

B) SSVning 36-sonli buyrug'ida.*

V) SSVning 630-sonli buyrug'ida.

47. Sholga qarshi emlangan axolini immunitet tarangligini aniqlash maqsadida virusologiya laboratoriyaga qanaqa namuna olinadi.

A) Axlat analizi.

B) Axlat va siydik analizi.

V) Qon analizi.*

G) Sholga emlanganlarni immunitet tarangligi o`rganilmaydi.

48.Respublika Maxsus komissiyasining 98-sonli yig`ilish bayonida (2-punktida) SEO va JSXga nimalarni nazorat qilish yuklatilgan.

A) Xodim koronavirusga qarshi buster doza bilan emlashdan o`tishni rad etganda (sog`ligini xolatiga ko`ra qarshi ko`rsatma mavjud bo`lmaganda), ish beruvchi uni ishdan chetlashtirganligi bo`yicha qat'iy nazorat olib borish. Koronavirus infeksiyasiga qarshi emlanmagan ishchi xodimlarning ish beruvchilariga nisbatan qat'iy ogoxlantirishsiz ma'muriy choralar qo'llash vazifalari yuklatilgan.*

B) Axolini 2chi buster doza bilan to`liq emlashni nazorat qilish.

V) Jamoat joylarida niqob taqishni olib tashlash.

G) Chetga chiqqanlarni 100% koronavirusga emlashni nazoratga olish.

49.Bo`g`ma kasalligining epidemiologik nazorati;

A)Bo`g`maga gumon qilingan shaxslar(rinit, laringotroxeit, laringit, nafas bo`g`ilishi) barcha og`ir angenez bemorlarni laboratoriya tekshiruvdan o`tkazish, axoli qatlamini bo`g`maga qarshi immunitetini nazorat qilish, kasallik o`chog`idagi muloqatdagilarni tekshirish, profilaktik maqsadda bolalar uylari, maktab internatlari, sil sanatoriyalarga, psixonevrologik dispanserlarga yangi ishga qabul qilinganlar tekshiriladi.*

B)Barcha shifoxonaga yotqizilgan bemorlar tekshirilishi shart.

V) Yuqumli kasalliklar shifoxonasi xodimlari tekshiriladi.

G) Bemorni ota-onalari tekshiriladi.

50.DPMLarda rejali emlashga ishlatilgan vaksinalarni oyma-oy to`kilish xisoboti qaysi shakl asosida tayyorlab, topshirib borilishi belgilangan.

A) 112 shakl.

B) 063 shakl.

V) F-6 oylik profilaktik emlash shakli.*

G) F-5 shakl.

3-variant

1. Tamaki mozaikasi qo'zg'atuvchisida qanday organik birikmalar bo'ladi?

- 1) *timin*; 2) *adenin*; 3) *tiamin*;
4) *guanin*; 5) *sitozin*; 6) *lizin*;
7) *uratsil*; 8) *dezoksiriboza*; 9) *riboza*;
10) *ATF*; 11) *aminokislotalar*; 12) *glukoza*

- a) 2, 3, 5, 7, 8
b) 2, 5, 7, 9, 11
c) 2, 4, 5, 7, 9, 10, 12
d) 1, 4, 6, 10

2. Bakteriyali filtrdan o'ta olish qobiliyatiga ega bo'lgan tuzilmani aniqlang.

- a) prokariotlar
b) zamburug'
c) viruslar
d) mikroblar

3. Gepatit B xastaligini davolash uchun vaksina yaratishda qaysi rekombinant virusdan foydalaniladi?

- a) BCB
b) NCB
c) poliedr
d) NBB

4. Oddiy viruslar qanday molekulalardan tashkil topgan?

- a) nuklein kislotalar, oqsil
b) uglevod, lipidlar
c) aminokislota, uglevod
d) oqsil, fosfat kislota

5. Qaysi kasallikni qo'zg'atuvchi viruslar faqat jigar hujayralarida ko'paya oladi?

- a) ensefalit
b) ichburug'
c) qizamiq
d) gepatit

6. Tamaki mozaikasi kasalligi qo'zg'atuvchisining xususiyatlarini aniqlang.

- 1) *oqsil kapsulaga ega*;
2) *RNKga ega*;
3) *DNK yoki RNKga ega*;

4) sog'lom tamaki o'simligini bakterial filtrdan o'tgan suyuqlik bilan zararlash mumkin emas;

5) bakterial filtrdan o'tib ketadi;

6) hujayradan tashqarida ko'paya olmaydi va hayot shakli hisoblanmaydi;

7) avtonom genetik tuzilma.

a)

3, 5, 73,5,7

b)

2, 5, 72,5,7

c)

1, 3, 41,3,4

d)

2, 4, 6, 72,4,6,7

7. Tamaki tarkibidagi qanday moddalar yurak-qontomir sistemasiga zaharli ta'sir ko'rsatadi?

1) nikotin; 2) karbonat anhidrid;

3) radioaktiv poloniy; 4) kadmiy;

5) kobalt; 6) qo'rg'oshin;

7) margimush.

a) 4, 5, 7

b) 3, 5, 6

c) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

d) 1, 2, 4

8. Viruslarning kelib chiqishi to'g'risida asosan necha xil faraz bor?

a) 6

b) 5

c) 2

d) 3

9. Virusning hujayraga kirishi qanday amalga oshadi?

a) virus genomining reduplikatsiyalanishi hisobiga

b) hujayradagi sitoplazmatik ipchalar orqali

c) hujayraning maxsus retseptori bilan bog'lanishi natijasida

d) hujayra membranasidagi kanalchalar orqali

10. Qaysi qushning uyasiga to'shaydigan momiq pati yengil sanoatda foydalanish uchun yig'ib olinadi?

a) gaaga

b) oqqush

c) qur

d)g'oz

11.Epidemiologiya fani necchiga bo'lib o'rganiladi?

A)*2ga

B)4ga

C)3ga

D)6ga

12.Qaysi olim "yuqumli kasalliklarni o'rganish epidemiologiya uslublarini qo'llash"kitobini aniqlashtiruvchi fan deb ta'rif bergan ?

A)Piter

B)*Ipsen

C)Maykl

D)Frider

13.Qaysi olim kuydirgi mikrobini kashf qildi ?

A)Devid

B)Aleksandr

C)*Braueller

D)Sheynleyn

14.Nomenklatura so'zining ma'nosi nima ?

A)mikroorganizmlar to'g'risida ma'lumot

B)bakteriyalar to'g'risida ma'lumot

C)*Taksometrik guruhlarining xalqaro qoidalariga mos keladigan nomlari

15.prokariodlar qanday organizmlar?

A)diploid

B)*gaploid

C)triploid

D)tetraploid

16.Meningokoklar qanday shaklda bo'ladi?

- A) sharsimon
- B) uzunchoq
- C)*loviyasimon
- D) yumaloq

17.Meningokoklar qanday toksin hosil qiladi?

- A)zaharli toksin
- B)*endo va ekzo toksin
- C) bakteremiya
- D)shigella

18.tashqi muhitda meningokoklar nimaga chidamli ?

- A) odamlarga
- b)dez moddaga
- C)Spirtga
- D)hayvonlarga

19.meningokokk infeksiysi necha yilda qaytalanadi?

- A)*20-30 yil
- B)10-20 yil
- C)8-10 yil
- D) 3-5 yil

20.kasallik yshirin davri qancha ?

- A)3-4 kun
- B) 7-10 kun
- C)*2-3 kun
- D)1-2 kun

21.1885-yilda nemis olimi Teodor esherix qaysi kasallikni topgan ?

- A) *Ichak tayoqchasini

B) brutsellozni

C)qizamiq

D) sil

22.qorin tifi qaysi guruhga kiradi?

A) salmonelloz

B) brutselloz

C)eshakemi

D)*qorin tifi

23.Qorin tifi nima hosil qilib parchalanadi?

A)ishqor

B) kislota*

C) Magniy

D) kalsiy

24.qorin tifi toksini qancha haroratga chidamli ?

A)20-30 gradus

B)120 gradus*

C)40 gradus

D)50 gradus

25.dizenteriyada qaysi organ zararlanadi?

A)yo'g'on ichak*

B) ingichka ichak

C)to'g'ri ichak

D) 12 barmoqli ichak

26.dizenteriya bakteriyasi najasda necha soat yashaydi?

A) 1 soat

B) 3soat

C)2 soat*

d) 1 soat

27.parazitar sistemada qanday o'zgarishlar kasallik tarqalishidan ancha oldin boslanadi?

A)doimiy

B) maxsus

C)kunlik

D)davriy*

28.Kasallik chaqiruvchilarining populatsiyasi son jihatdan eng kam bolgan davr qaysi?

A)rezervatsiya*

B)regeneratsiya

C) tiklanish

D)qaytalanish

29.epidemi jarayonlarning intensivligi necha turi ma'lum?

A)3 turi*

B)5 turi

C) 4 turi

D)2 turi

30.pandemiya so'zi manosi nima?

A)bir vaqning o'zida shaharlarda kasallik tarqalishi

B)bir vaqtning ozida bir necha mamlakatlarda kasallik tarqalishi*

C)yakka holda uchraydigan yuqumli kasallik

D)bir mintaqa ichida yuqumli kasallikni tarqalishi

31.immunologiya qanday fan?

A) immunitet haqidagi fan*

B) soglomlashtirish haqida

C) kasalliklar haqida

D) hujayralar haqida

32. Noorganik moddalarga nimalar kiradi?

A) ishqorlar

B) kalsiy

C) magniy

D) tuzlar kislotalar*

33. Fagotsitar reaksiya nechta bosqichlarni o'z ichiga oladi?

A) 2 ta

B) 3 ta*

C) 9 ta

D) 4 ta

34. Immun jarayonida ishtirok etadigan hujayralar nima deb ataladi?

A) immunokompetent*

B) immunomodulyator

C) defibrillator

D) helper

35. Virus faolligi ingibitori –.....?

A) Interferon virus bilan zararlangan hujayra

B) zararlangan hujayrada viruslar

C) Reaksiya qoyish

D) normal zardob va shilliq qavat sekretlarida

bo'ladigan oqsil moddalar*

36. immunitet jarayonida nimalar ishtirok etadi?

- A) ishqorlar
- B) kislotalar
- C) eozinofil va bazofil leykotsitlar*
- D) tuzlar

37. Eozinofil leykotsitlar organizmga ko'p miqdorda nimalar tushgandan ko'payadi?

- A) antitelolar
- B) antigenlar*
- C) kalsiylar
- D) tuzlar

38. Antigenlar-..... nuqtalar o'rnini to'ldiring?

- A) Immun javob samarasi yuzaga chiqishi
- B) makrofaglariga aylanishi
- C) immun tizimining periferik a'zosi
- D) murakkab organik moddalar bo'lib ular organizmga o'ziga

xos qarshi ixtisoslashgan javob reaksiyasining keltirib chiqaradi*

39. Limfatsit tugunlar oqib o'tayotgan suyuqligini yoki..... barcha yot antigenlardan tozalaydi, nuqtalar o'rnini to'ldiring

- A) leykositni
- B) plazmani
- C) qonni
- D) limfani*

40. Tugunlar to'qima suyuqligi uchun o'ziga xos nima hisoblanadi?

- A) Depo*
- B) O'lik hujayra

C)manba

D)limfa

42. Odam periferik qonida taxminan 65%ida nimalar bo'ladi?

A)supressorlar

B)T- killerlar

C)t- helperlar

D) T-limfotsitlar va 25% V-limfotsitlar bo'ladi.*

43. Suyak ko'migida hosil bo'lgan o'zak xujayra timusga borganda gormon va mediatorlar ta'sirida nima bo'ladi?

A)fagotsitoz bo'ladi

B)garmon hosil bo'ladi

C) T-limfotsitlarga differentsiallashadi*

D)eruvchanligi yo'qoladi

44. Qon yaratuvchi va himoya vazifasi qaysi organda bo'ladi?

A)Taloqda*

B)jigarda

C)yurakda

D)buyrakda

45. Taloqda ma'lum miqdorda nima saqlanib turadi?

A)trombosit

B)leykosit

C)limfa suyuqligi

D)qon zapasi*

46. Organizmning virusga qarshi himoyasi qanday himoya omillariga bo'linadi?

A)giper va gipo

B)yuqori va past

C) nospetsifik va spetsifik*

D)termostabil

47. antegenlarning faol ravishda nima qiladi?

- A)kritik
- B)fagotsitoz*
- C)lizosoma
- D)lisis

48. V-limfotsitlarning yashash muddati qancha?

- A)7 kundan 1 oygacha*
- B)10 kundan 15 kungacha
- C)9 kundan 2 oygacha
- D)2kundan 5 kungacha

49. embrionning rivojlanishi davrida antigenning ma`lum bir

vaqt ichida saqlanib turishi tufayli o`ziga xos nima kelib chiqadi?

- A)irsiyat
- B)tabiiy immunitet
- C)passiv immunitet
- D)areaktivlik *

50. Qizil suyak ko`migidan kelgan o`zak hujayralar timusda maxsus mikromuhit ta`sirida yetuk nimaga aylanadi?

- A)trombositlarga
- B) T-limfotsitlarga*
- C)leykositlarga
- D)eritrositlarga

4-variant

1. Viruslarga qarshi nospetsifik himoya omillariga nimalar kiradi?

- A) immunokimyoviy indikator
- B) antitana
- C) Virus faolligi ingibitori , Interferenlar*
- D) flyuoristsent

2. Odamdagi NLA deb nom olgan tizim qaysi oilani o`z ichiga oladi?

A)garmonlar

B)leykositlar

C)fibrinlar

D) multigenlar*

3. Eritrotsit antigenlari – hozirgi kunda ortiq?

A)250*

B)120

C)350

D)100

4. Kokklar so'zining ma'nosi?

A)loviyasimon

B)uzunchoq

C) yumaloq, sharsimon*

D)silindirsimon

5.Mikrokokklar qanday joylashadi?

A)harakatchan

B)tartibsiz

C) yakka-yakka*

D)juft

6. Prokariodlar qanday organizmlar?

A) gaploid *

B)monoploid

C)diploid

D)tetraploid

7. Bakteriya hujayrasining tuzilishi nima yordamida aniqlanadi?

A)petri chashkasi

B)buyum oynasi

C)electron mikroskop*

D)probirka

8. Nukleoid prokariodlarda nima vazifani bajaradi?

A)ATF

B)mitoxondriya

C)lizosoma

D)yadro*

9. Nukleoidda nima bo'lmaydi?

A) yadro membranasi va xromosoma*

B)lizosoma

C) mitoxondriya

D) ATF

10. Sitoplazmada diametri 100 - 200 E ga teng bo'lgan nimalar bor?

A) lizosoma

B) ATF

C) tetraploid

D) ribonukleoproteid*

11. Bakteriya ribosomalari, bakteriya hujayrasida DNK dan tashqari ikkinchi nuklein kislota ya'ni nima saqlanadi?

A) tetraploid

B) mitoxondriya

C) ribonuklein kislota*

D) ribonukleoproteid

12. Ribosomalar nimadan iborat?

A) RNK va oqsildan*

B) xromosomadan

C) DNK dan

D) zamburugdan

13. Lipoproteid tanachalar qanday ko'rinishda uchraydi?

A) yumaloq

B) spiral

C) yog' tomchilari *

D) uzunchoq

14. Hujayra ichidagi kiritmalarga nima deyiladi?

A) glikogen va granulyozalar*

B) Vakuollar

C) streptokokk

D) Hujayra devoir

15. Sitoplazmatik membrane nima?

A) Bakteriyaning kapsula

B) Penitsillin ta'sirida

C) membrana bakteriya hujayrasining osmotik bosimini ta'minlaydi,

D) bakteriya hujayrasi devorining tagida joylashgan tuzilma*

16. Spora hosil bo'lish jarayoni qancha davom etadi?

A)7-10

B)12-15

C)15-20

D)16-20*

17. Harakatlanuvchi bakteriyalar nechchiga bo'linadi?

A)2*

B)3

C)5

D)7

18. S irg 'anib harakatlanuvchi bakteriyalar tanasining bukilishi natijasida qanday harakat qiladi.

A) sirg 'a n ib

B) to'liqinsimon*

C) erkin harakat

D)tekis

19. Xivchinlar nima deb ataladigan, qisqaruvchan oqsildan tuzilgan?

A) miozin,

B) glutarain

C) keratin

D) flagellin*

20. X ivchinlar bakteriya hujayrasida joylashishiga k o 'ra necha guruxga bo;linadi?

A)7

B)4*

C)3

D)4

21. Amtitrixlar nima?

A) bakteriya hujayrasining ikkala qutbida bittadan yoki birtutam dan xivchini bo'ladi*

B) hujayraning bir qutbida bir dasta xivchinlar bo'ladi

C) Bakteriyaning harakati xivchinlar soni)

D) Harakatchan bakteriyalar

22. Fimbriyalar necha tipga bolinadi?

A)6

B)4

C)2*

D)3

23. Streptokokklarda qanday ipchalar boladu?

A) Qobiq makroorganizm

B) protozoalar, z

C) -Aktinomitsetla

D). protein ipchalar*

24.qaysi modda Uglevodlar monosaxarid va polisaxaridlar ko'rinishida bo'lib, boshqa moddalar bilan ham birikkan holda uchraydi.

A) glikolipid, glikoproteid)*

B) Grammusbat

C) Teyxoye

D) Lipidlar

25 Mikroskopik usul qanday usullarga kiradi?

A)serologik

B)past

C)sekin

D) ekspress*

26.. Organizmni infeksiyon agentlar va boshqa yot moddalardan himoya qilish omillari o'z tabiatiga ko'ra nechchiga bo'linadi?

A)2ga

B)3ga*

C)4ga

D)7ga

27. Mikroblar asosan organizmga nima orqali kiradi.?

A)teri va shilliq qavatlar*

B)qon

C)limfa

D)og'iz

28. Agar mikroblar ovqat orqali me'daga tushadigan bo'lsa, unga me'da shirasi tarkibidagi qaysi kislota bakteritsit ta'sir etadi?

A)chumoli kislota

B)karbon kislota

C)ftorid kislota

D)xlorid kislota*

29. Organizm suyuqliklarida lizotsimdan tashqari,yana qaysi modda bor?

A)atsetilmuramil

B)glukoza

C) immunoglobulin A va interferonlar*

D)natriy xlor

30. Patogen mikroorganizmlar limfa tugunlariga tushgach, u yerda qanday jarayon yuzaga keladi.?

- A) almashuv
- B) yallig'lanish*
- C) soxta
- D) atsidoz

31. Fagositlar necha xil vazifani bajaradi?

- A) 4 xil
- B) 5 xil
- C) 3 xil*
- D) 7 xil

32. Endositoz ma'nosi nima?

- A) fagositlarning yot agentlarni qamrab olishi.*
- B) Yot agentning hujayra ichida parchalan
- C) 'Yallig'lanish natijasida gavda harorati ko'tariladi
- D) endositoz va pinositoz ko'rinishida kechadi.

33. Adgeziya so'zining ma'nosi?

- A) 'Yallig'lanish natijasida gavda harorati ko'tariladi
- B) yot agentning hujayra ichida parchalanishi
- C) retseptorlar yoki nomaxsus fizik-kimyoviy ta'sirlar natijasida fagositlarning yot agentlarga yopishishi.*
- D) fagositlarning yot agentlarni qamrab olishi

34. Yuqumli kasalliklarda, arteriolalar tonusining buzilishi natijasida nimalar sodir bo'ladi?

- A) qon aylanishi izdan chiqib, qon bosimi tushib ketadi*
- B) Nomaxsus reaksiyalarga stress
- C) buyrak usti bezi faoliyatini oshirib, ko'p miqdorda yallig'lanishga qarshi kortizon gormoni
- D) hujayralarda areaktivlik holati ham mavjud

35. Interferon virus nimani to'xtatadi?

- A) yallig'lanishni
- B) replikatsiyasini*
- C) almashuv
- D) atsidoz

36. Odam eritrotsitlaridan nima deb ataluvchi modda ajratib olingan,?

- A) eritritin*
- B) eritrop
- C) ferrum
- D) laktoza

37. Ingliz shifokori E. Jenner ham sigirda uchraydigan qaysi kasallikni kuzatgan?

- A)salmonelloz
- B)brutselloz
- C)suvchechak
- D)chinchechak*

38. Antigen so'zining ma'nosi nima?

- A)murakkab
- B)sodda
- C)jism
- D)begona*

39. Bakteriyalar kapsulasi nimadan tashkil topgan?

- A)glikoproteid*
- B)lipaza
- C)oqsil
- D)kalsiy

40. Streptokokk infeksiyalari qanday jarayonlarni yuzaga keltiradi?

- A)yiringli va yiringsiz*
- B)aerob
- C)anaerob
- D)fakultativ

41. Streptokokklar qaysi kasalliklarni keltirib chiqaradi?

- A)sil
- B)gepatit
- C)bo'g'ma*
- D)oits

43. Bemorlarni davolashda mikrobiologik ta'sirchanligiga qarab, antibiotiklardan qanday preparatlar qo'llaniladi?

- A)biseptol
- B)analgin
- C)flukanazol
- D)penitsillin*

44. Skarlatina bolalarda uchraydigan o'tkir yuqumli kasallik bo'lib, qanday alomatlar bilan namoyon bo'ladi?

- A)ko'ngil aynish qayt qilish
- B)harorat, zaharlanish alomatlari, terida qizil toshmalar paydo bo'lishi*
- C)ich ketishi gematomalar
- D)ishtaxasizlik

45. skarlatinadan keyin qanday immunitet hosil bo'ladi?

A)orttirilgan immunitet

B)turgun immunitet*

C)sun'iy immunitet

D)passiv immunitet

46.revmatizmni qaysi qo'zg'atuvchi qo'zg'atadi?

A)meningokokk

B)gonokokk

C)stafilokokk

D)beta gemolitik streptokokk*

47.pnevmoniya qo'zg'atuvchisini qaysi olim aniqlagan?

A)R.Kox*

B)nobel

C)Piter

D)Maksim

48. P n e v m o k o k k l a r d a necha xil antigen mavjud?

A)2 xil

B)3 xil*

C)4 xil

D)5xil

49. pnevmokokklar 2 -3% fenol va boshqa dezinfeksiyalovchi moddalarda qancha muddatdan keyin o'ladi?

A)7-8 daqiqa

B)5-10 daqiqa

C)10-15 daqiqa

D)1-2 daqiqa*

50. Gonokokklar qaysi kasallik qo'zg'atuvchisi hisoblanadi?

A)tuberkuloz

B)papiloma

C)gonoreya*

D)meningit

5-Variant

1.Immunizatsiya tizimidagi SSVning amaldagi me'yoriy xujjatlari.

A) SanPiN-0342-17.

B) SanPiN-0239-07/4, SSVning 36,148 buyruqlari.*

V) SSVning 320 buyrug'i.

G) SSVning 96 buyrug'i.

2. Milliy emlash kalendari bo'yicha 26 yoshlilar boshqariladigan yuqumli kasallikka qarshi qaysi vaksina bilan emlanadi.

A) BSJ vaksinasi bilan.

B) ADS-M vaksinasi bilan.

V) KPK vaksinasi bilan.

G) Milliy emlash kalendarida 26 yoshlilarga emlatki qilish belgilanmagan.*

3. Respublika Milliy emlash kalendari bo'yicha bola 2 oylikka to'lganda qaysi vaksinalar bilan emlanadi.

A) OPV-1, Rota-1, Penta-1 (AKDS-1, VGV-2, XIB-1) Pnevmonokok-1.*

B) BSJ-1, VGV-1

V) VPCh

G) ADS-M

4. KPK vaksinasi bilan emlash qaysi kasalliklarni oldini olishga qaratilgan.

A) Qizamiq.

B) Epidemik tepki.

V) Qizilcha.

G) Xamma yuqoridagi javoblar to'g'ri.*

5. Bola 1 yoshlikka to'lganda ya'ni 12 oylikda Milliy emlash kalendari bo'yicha qaysi vaksinalar bilan emlanishi belgilangan.

A) KPK-1.

B) OPV-5, ADS-M-5.

V) KPK-1, Pnevmo-3*

G) OPV-3, Penta-3, IPV-1.

6. Axolini koronavirusga qarshi ZF-UZ-VAC-2001 vaksinasi bilan emlash tartibi qanday.

A) Dastlab birinchi emlatki qilinadi, birinchi emlatki olgan kundan so`ng 1 oy o`tib 2 chi emlatki qilinadi, 2 chi emlatkidandan so`ng 1 oy o`tib 3 chi emlatki qilinadi (Jami 3 marta emlanadi, xar bir emlatkini oraliq intervali 1 oy).*

B) Dastlab birinchi emlatki qilinadi, birinchi emlatki olgan kundan so`ng 1 oy o`tib 2 chi emlatki qilinadi (Jami 2 marta emlanadi, xar bir emlatkini oraliq intervali 1 oy).

V) Dastlab birinchi emlatki qilinadi, birinchi emlatki olgan kundan so`ng 2 oy o`tib 2 chi emlatki qilinadi (Jami 2 marta emlanadi, xar bir emlatkini oraliq intervali 2 oy).

G) Dastlab birinchi emlatki qilinadi, birinchi emlatki olgan kundan so`ng 4-6 oy o`tib 2 chi emlatki qilinadi (Jami 2 marta emlanadi, xar bir emlatkini oraliq intervali 4-6 oy)\

7Axolini koronavirusga qarshi emlash uchun xozirda Respublikamizda qaysi vaksina turlaridan foydalanilmoqda.

A) ZF-UZ-VAC-2001 vaksinasi

B) Astra Zeneka vatsinasi, Sinovak.

V) Moderna vaksinasi, Sputnik, Sputnik layt, Pfizer vaksinasi.

G) Yuqoridagi barcha vaksinalardan foydalanilmoqda.*

8.SanQ vaM 0239-07/4 talabi bo`yicha qaysi vaksinalarga 15%gacha to`kilishga ruxsat berilgan.

A)OPV, VGV, AKDS, ADS, ADS-M, Rotavirus, Pnevmaokk infeksiyasiga qarshi qo`llaniladigan vaksinalar va KPK vaksinalariga.*

B) BSJ vaksinasiga.

V) OPV, VGV, AKDS, ADS, ADS-M vaksinalariga.

G) VGV, AKDS, ADS, ADS-M, Rotavirus, Pnevmaokk infeksiyasiga qarshi qo`llaniladigan vaksinalar va KPK vaksinalariga.

9.DPMLar emlash xonasidagi sovutkichda vaksinalarni saqla-nish tartibi.

A) Birinchi polkada KPK vaksinasi, 2 chi polkada qolgan vaksinalar.

B) Birinchi polkada BSJ, KPK, OPV vaksinalar. Ikkinchi (o`rta) polkada qolgan vaksinalar (AKDS, Penta, Rota, IPV, pnevmakokk, ADS-M) 3chi polkada vaksinalar erituvchilari.*

V) Birinchi polkada KPK, BSJ, OPV, Rota. Ikkinchi polkada qolgan vaksinalar (AKDS, Penta, IPV, pnevmakokk, ADS-M) 3chi polkada vaksinalar erituvchilari.

G) Birinchi polkada BSJ, KPK, OPV vaksinalar. Ikkinchi polkada qolgan vaksinalar (AKDS, Penta, Rota, IPV, pnevmakokk, ADS-M) 3chi polkada vaksinalar erituvchilari va kerak bo`lsa boshqa turdagi birinchi yordam dori-darmonlarini (insulin, fizrastvorlarni) saqlash mumkin.

10. Tug`ruq kompleksida chaqaloqlar dastlab qaysi infeksiyalarga qarshi emlanadi.

A) VGV-1, OPV-0, BSJ-1.

B) VGV-1.

V) OPV-1, Rota-1, Penta-1, Pnevmonokk-1.

G) 1chi sutkada Virusli gepatit Vga qarshi, 3-5 sutkada silga qarshi BSJ vaktsinasi bilan emlanadi (VGV-1, BSJ-1).*

11. SanQvaM 0239-07/4da ko`rsatib o`tilgan Milliy emlash kalendari bo`yicha VPCh vaktsinasi bilan qaysi yoshda va kimlar emlanadi.

A) 9 yoshga to`lgan qiz bolalar.*

B) 9-14 yoshli qizlar.

V) 9 yoshli qizlar va o`g`il bolalar.

G) Barcha qizlar va ayollar.

12. Epidemiologik ko`rsatma asosida qo`llaniladigan vaktsinalarni sanab o`ting.

A) Kuydirgi, Qutirish, Ich terlama, Gripp, Meningokokk infeksiyasi, Koronavirus infeksiyasi, VGA, Sariq isitmaga qarshi qo`llaniladigan vaktsinalar.*

B) Kuydirgi, Qutirish, Ich terlamaga qarshi qo`llaniladigan vaktsinalar.

V) Kuydirgi, Qutirish, Ich terlama, Gripp, VGVga qarshi qo`llaniladigan vaktsinalar.

G) VGV-1, OPV-0, BSJ-1.

13. San QvaM talabi bo`yicha xar yili axolini yoshma-yosh tarkibi necha marta va qachon olinishi kerak.

A) Xar yili yil boshida.

B) Xar chorakda.

V) Bir yilda 2 marta (baxorda va kuzda)*

G) Xar yili yil oxirida.

14.Vaksinalar eritilgandan so`ng qancha soat davomida ishlatilishi lozim. Yoki eritilib ishlatilmay qolgan vaksinalarni yo`q qilinishi.

A) 12 soat davomida.

B) 5 kun davomida.

V) Xar qanday vaksinalar eritilgandan so`ng 6 soat davomida ishlatilishi lozim, ushbu vaqt davomida ishlatilmay qolgan vaksina yo`q qilinadi.*

G) 15 minut.

15.Muzlatish mumkin bo`lmagan vaksinalarni ko`rsating.

A) VGV, AKDS, ADS, ADS-M, AD-M, VPCh, Pnevmaokok va Rotavirus vaksinasi.*

B) VGV, AKDS, ADS, ADS-M, AD-M, VPCh, Pnevmaokok, KPK va Rotavirus vaksinasi.

V) BSJ, OPV, Rotavirus vaksinasi.

G) VGV, AKDS, ADS, ADS-M, AD-M, VPCh, Pnevmaokok, OPV, KPK, va Rotavirus vaksinasi.

16.Muzlatish mumkin bo`lgan vatsinalarni ko`rsating.

A) VGV, OPV, KPK, BSJ.

B) IPV, OPV, KPK, BSJ.

V) OPV, KPK, BSJ.*

G) Rotavirus, OPV, KPK, BSJ.

17.SanQvaM 0239—07/4 talabi bo`yicha DPM emlash xonalariga vaksinalar nechchi oyga yetadigan miqdorda olinishi lozim va ularni saqlash muddati.

A) 3 oy.

B) 2 oy.

V) Amal qilish muddati tugaguncha.

G) 1 oy.*

18. Emlatki olgan bolani emlatki olganligi xaqidagi ma'lumotlar qaysi tibbiy shakl yoki xujjatilarga qayd etilgandan so'ng bola to'liq emlangan deb xisoblanadi.

A) 112, 063 shaklga

B) 112, 063, 064 shaklga.

V) 112, 063, 026, 025 xamda 064 shakl emlashlarni ro'yxatga olish jurnaliga yuborilgan vaksina nomi, vaksina yuborilgan kuni, dozasi, seriyasi to'liq qayd qilinadi.*

G) Emlashlarni qayd qilish jurnali 064 ga.

19. Qaysi vaksinani eritilgandan so'ng belgilangan sovuqlik zanjiriga amal qilinib to'g'ri saqlansa 5 kun davomida ishlatishga ruxsat berilgan.

A) KPK, BSJ.

B) VGA.

V) Gripp vaksinasi.

G) VGV vaksinasi.*

20. Teri ichiga qilinadigan vaksinani ko'rsating.

A) KPK.

B) AKDS, BSJ.

V) BSJ.*

G) Gripp vaksinasi.

21. Sovuqlik zanjiri deganda nimani tushunasiz.

A) Vaksina ishlab chiqarilgan zavoddan boshlab to emlanuvchiga yetib kelgunga qadar tashish, saqlash va ishlatish davomida (ya'ni SEX omborlarida va DPM emlash xonalarida) ishlab chiqaruvchi tomonidan belgilanib ko'rsatilgan xaroratda to'g'ri saqlanib foydalanilishi tushuniladi.*

B) Vaksina ishlab chiqarilgan zavoddan boshlab SEX omborlarida va DPM emlash xonalarida to'g'ri saqlanishi tushuniladi.

V) Emlash xonasida +2+8 gradusda saqlanishi tushuniladi.

G) Vaksinani olib kelishda belgilangan sovuqlik zanjiriga amal qilinishi tushuniladi.

22. Og'iz orqali yuboriladigan(ichiriladigan) vaksinalar.

A) OPV, Rota, Pnevmonokokk.

B) OPV,

V) OPV, Rotavirus vaksinasi.*

G) Rotavirus vaksinasi.

23. Farzandim 2 oylikka to'ldi, sog'lom lekin vazni xali xam 1.700 grammdan oshgani yo'q. Bolamni silga qarshi emlatsam bo'ladimi yo'qmi.

A) Emlatsa bo'ladi.

B) 1 oydan so'ng emlatki olsa bo'ladi.

V) SanQvaM 0239-07/4 talabi bo'yicha vazni 1800gr dan kam bo'lganlarga BSJ vaksinasi qilish mumkin emas.*

G) Tuberkulin sinamasi qo'yib so'ng manfiy chiqsa emlatsa bo'ladi.

24. 3 oylikdagi emlatkilarini olishga kelgan bolada tana xarorati yuqori ekanligi aniqlandi. Sizning taktikangiz.

A) Bolaga emlatki qilinadi.

B) Bolada tana xarorati yuqori ekanligi tufayli shu kuni emlanmaydi ya'ni vaqtincha tibbiy cheklov beriladi. Tibbiy cheklovdan so'ng bola sog'lom bo'lgan kuni xech qanaqangi shikoyatlari bo'lmasa, tana xarorati normada bo'lsa emlatkiga chaqirilib emlash mumkin. *

V) Turli dori-darmonlar, in'eksiyalar orqali tana xaroratini vaqtincha tushirib emlatki qilsa bo'ladi.

G) 3 oydan so'ng emlatki qilsa bo'ladi.

25. Sholga qarshi OPV vaksinasiga qarshi ko'rsatmalar

A) tana vazni 1800 grammdan kam bo'lsa.

B) Immunodefitsit xolatlar, yomon sifatli o'smalar.*

V) Achitqi zamburug'iga allergiyasi bor bo'lsa.

26. Vaktsinalar bilan emlash o'tkazishoralig'idagi muddat (Bir vaktsina bilan emlangan bolaga 2 kun o'tkazib boshqa vaktsinani qilish mumkinmi).

A) Qilish mumkin.

B) Bir vaksina bilan emlatki olgan bolaga navbatdagi emlatki qilish muddati kamida 1 oy bo'lishi kerak, emlatki olgan bolaga navbatdagi vaksina kamida 1 oy o'tkazib qilinadi.*

V) 10 kundan so'ng emlasa bo'ladi.

G) 1 hafta o'tkazib emlasa bo'ladi.

27. Muzlashga gumon qilingan AKDSvaksinasi aniqlansa nima qilinadi.

A) FTI o'tkaziladi.

B) Silkitish testi o'tkaziladi (Sheyk test).*

V) Tashlab yuboriladi.

G) KBUga tashlanadi.

28. O'BSHga gumon qilinganlardan laboratoriya tekshiruvi uchun olinadigan namuna.

A) Qon.

B) Qon, siydik, axlat.

V) Axlat.*

G) Balg'am

29. Axolini koronavirusga qarshi emlashni tashkil etish SSVning qaysi buyrug'i asosida amalga oshirilmoqda.

A) O'zb Resp SSVning 2021 yil 15 fevraldagi "Koronavirus infeksiyasiga qarshi ommaviy emlash jarayonlariga tayyorgarlik ko'rish va o'tkazishto'g'risida"gi 31-sonli va 2021 yil 17 avgustdagi "COVID-19 ga qarshi emlash jarayonlarini o'tkazishtartibini tasdiqlash to'g'risida"gi 204-sonli buyrug'i.*

B) SSVning 36 sonli buyrug'i.

V) SanQvaM 0239-07/4 asosida.

G) O'zb Resp SSVning 2021 yil 15 fevraldagi "Koronavirus infeksiyasiga qarshi ommaviy emlash jarayonlariga tayyorgarlik ko'rish va o'tkazishto'g'risida"gi 31-sonli buyrug'i.

30. 12-18 yoshli bolalar xozirda koronavirus infeksiyasiga qarshi qaysi turdagi vaksina bilan emlanmoqda.

A) Moderna.

B) Astra Zeneka.

V) Moderna, Sputnik V.

G) Pfizer vaksinasi.*

30.18 yoshdan katta axoli koronavirus infeksiyaga qarshi Astra Zeneka vaksinasi bilan necha marta emlanadi.

A)1 oylik oraliq interval bilan 2 marta.*

B) 1 oylik oraliq interval bilan 3 marta.

V) faqat 1 marta.

31.Emlash xonasida bo`lishi lozim bo`lgan shokga qarshi dori-darmonlar.

A). 2 ta jgut, 10 dona bir martalik steril shpitslar, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalid gidrokslorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).*

B). 2 ta jgut, 10 dona bir martalik steril shpitslar, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).

V) 2 ta jgut, 10 dona penitsillin, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalid gidrokslorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).

G) 10 dona bir martalik steril shpitslar, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalid gidrokslorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(strofantin).

32.10 dozalik AKDS vaksinasi bilan nechta bola emlanishi kerak.

A) 10 nafar bola.*

B) 7 nafar bola.

V) 11 nafar bola.

G) 5 nafar bola.

33. Respublika Milliy emlash kalendarida ADS-M vaksinasi bilan qaysi yoshdagilar emlanishi belgilangan (SanQvaM 0239-07/4 talabi bo'yicha).

A) 2-3-4-oylik bolalar.

B) 7 yosh, 16 yoshlikka to'lgan bolalar.*

V) 26,46 yoshlilar.

G) 7,16,26,46 yoshlilar.

34. Emlashdan keyingi reaksiya va asoratlarni oldini olish maqsadida emlangan bola emlangandan so'ng necha kun davomida aktiv kuzatuv qilinishi lozim.

A) 1 kun davomida.

B) 1 hafta davomida.

V) 10 kun davomida.

G) 3 kun davomida.*

35. DPM emlash xonasi sovutkichini xarorati qachon va necha marta nazorat qilinadi.

A) 1 kunda 2 marta ertalab va kechki tomon.*

B) 1 kunda bir marta ish boshlashdan oldin.

V) 1 haftada 2 marta ertalab va kechki tomon.

G) 1 kunda 3 marta ertala, tushlikda va ish vaqti tugashidan oldin.

36. SanQvaM 0239-07/4 talabi bo'yicha bugungi kunda 1 yoshgacha bo'lgan bolalar nechta tur boshqariladigan yuqumli kasalliklarga qarshi emlanadi.

A) 12 tur infeksiyaga qarshi.*

B) 11 tur infeksiyaga qarshi.

V) 9 tur infeksiyaga qarshi.

G) 5 tur infeksiyaga qarshi.

37. Termosumka nima va undan nima maqsadda foydalaniladi.

A) Vaksinalarni tashib kelish uchun xamda uy sharoitida yurishni imkoni bo'lmagan axolini emlash uchun vaksinalarni olib borib emlashda va emlash xonasida emlashga ochilgan eritilgan vaksinalarni vaqtincha saqlash uchun foydalaniladi.*

B) Vaksinalarni tashib kelish uchun foydalaniladi.

V) Emlashga ishlatilgan shpritslarni yig'ish uchun foydalaniladi.

G) Emlash xonasida emlashga ochilgan eritilgan vaksinalarni vaqtincha saqlash uchun foydalaniladi.

38.Flakon termoindikatori 3 stadiyaga kelib qolgan vaksinani ishlatish mumkinmi.

A) yo`q, aslo mumkin emas.* V) zudlik bilan ishlatish kerak.

B) ishlatish mumkin. G) Muddatiga qaraladi

39.Bola 13 oylikka to`lgan lekin shu kungacha biror marta emlatki olmagan. Emlash xonasiga emlatki olish uchun bolani onasi olib kelgan, sog`ligi yaxshi, xech qanday shikoyatlari yo`q. Bunday bolaga 1chi navbatda qaysi emlatkini qilish kerak.

A) KPK.*

B) Penta-1, OPV-1, Rota-1, pnevmo-1.

V) AKDS, Penta.

G) VGV.

40.Qizamiqqa immunitet tarangligini o`rganish maqsadida kimlardan qanaqa namuna olinadi va qaerda tekshiriladi.

A) Qizamiqqa qarshi emlangan shaxslardan, qon namunasi olinib, qon zardobi virusologiya laboratoriyasiga jo`natilib tekshirtiriladi.*

B) Qizamiqqa qarshi emlangan shaxslardan, qon namunasi olinib, qon zardobi bakteriologiya laboratoriyasiga jo`natilib tekshirtiriladi.

V) To`g`ri kelgan odamlardan qon namunasi olinib, qon zardobi bakteriologiya laboratoriyasiga jo`natilib tekshirtiriladi.

G) Chetga ketayotgan shaxslar tekshiriladi.

41.FTI to`g`risidatushunchangiz.

A) Flakon termoindikatori-bu xar bir vaksinaga ishlab chiqaruvchi tomonidan qo`yiladigan aloxida nazorat belgisi xisoblanib, vaksinani yuqori xaroratda saqlanganda o`zinirangini o`zgartiradi. FTI 1-2 stadiyada bo`lsa vaksinani ishlatish mumkin. 3-4 (kritik nuqtadan past bo`lganda) vaksinani ishlatib bo`lmaydi.*

B) Flakon termoindikatori-bu xar bir vaksinaga ishlab chiqaruvchi tomonidan qo`yiladigan aloxida nazorat belgisi xisoblanib, vaksinani past xaroratda

saqlanganda o`zinirangini o`zgartiradi. FTI 1-2 stadiyada bo`lsa vaksinani ishlatish mumkin. 3-4 (kritik nuqtadan past bo`lganda) vaksinani ishlatib bo`lmaydi.

V) Flakon termoinikator-i-bu vaksinani +2+8 gradusda saqlanishini belgilaydi.

42.F-6 Shakl nima.

A) F-6 shakl SSVgi tomonidan tasdiqlangan profilaktik emlashlar to`g`risidagi oylik xisobot shakli.*

B) SSVgi tomonidan tasdiqlangan chorak xisobot shakli.

V) Bolani rivojlanish tarixi.

G) Bak preparatlarni kirim chiqimi.

43.Axolini emlanganlik foizi qanday chiqariladi.

A) Jami emlangan axoli sonini emlashga, rejalashtirilgan kontingentga nisbatan bo`lib chiqariladi. Masalan reja 100 ta bo`lsa, shundan emlandi 90 ta ($90 \times 100 : 100 = 90\%$) demak 90 foiz axoli emlangan.*

B) Jami emlangan axoli sonini umumiy axoli soniga nisbatan bo`lib chiqariladi.

44.Qaysi vaksinalar yorug`likka va UF nurlarga o`ta sezuvchan xisoblanadi.

A) OPV, KPK, AKDS.

B) KPK, BSJ.*

V) VGV, VPCh, KPK.

G) ADS-M

45.Emlash xonasidagi bo`lishi lozim bo`lgan xujjatlar

A) Prof emlashni o`tkazishda foydalaniladigan barcha bak preparatlar(vaksinalar)ni yo`riqnomasi, O`quv uslubiy qo`llanmalar, Vaksina va shpritslarni kirim-chiqimini qayd qilish jurnali, Xaroratni qayd qilish jurnali(varag`i), F-6 oylik va F-5 yillik xisobot shakli va xisobot tuzish yo`riqnomalari, 063 shakl-profilaktik emlash kartasi, Axolini yoshma-yosh ro`yxati yoki tarkibi, Tibbiy cheklovlarni ro`yxatga olish jurnali va immunologik komissiya qarori, Emlashdan keyingi reaksiya va asorat (EKR va EKA)larni ro`yxatga olish jurnali, DPM raxbari tomonidan tasdiqlangan favqulodda xolatlarda shoshilinch chora-tadbirlar o`tkazishrejasi (elektr energiyasi o`chirilganda va boshqa).*

B) Prof emlashni o'tkazishda foydalaniladigan barcha vak preparatlar(vaksinalar)ni yo'riqnomasi, O'quv uslubiy qo'llanmalar, Vaksina va shpritslarni kirim-chiqimini qayd qilish jurnali, Xaroratni qayd qilish jurnali(varag'i), F-6 oylik va F-5 yillik xisobot shakli va xisobot tuzish yo'riqnomalari, 063 shakl-profilaktik emlash kartasi.

V) Vaksina va shpritslarni kirim-chiqimini qayd qilish jurnali, Xaroratni qayd qilish jurnali(varag'i), F-6 oylik va F-5 yillik xisobot shakli va xisobot tuzish yo'riqnomalari, 063 shakl-profilaktik emlash kartasi, Axolini yoshma-yosh ro'yxati yoki tarkibi, Tibbiy cheklovlarni ro'yxatga olish jurnali va immunologik komissiya qarori, Emlashdan keyingi reaksiya va asorat (EKR va EKA)larni ro'yxatga olish jurnali.

G) Vaksina va shpritslarni kirim-chiqimini qayd qilish jurnali, Xaroratni qayd qilish jurnali(varag'i), F-6 oylik va F-5 yillik xisobot shakli va xisobot tuzish yo'riqnomalari, Tibbiy cheklovlarni ro'yxatga olish jurnali va immunologik komissiya qarori, Emlashdan keyingi reaksiya va asorat (EKR va EKA)larni ro'yxatga olish jurnali.

46.2 oylik bolalarga pentovalent vaksinasi tanasini qaysi soxasiga qilinadi.

A) Qo'lga mushak orasiga.

B) Yonbosh soxasiga mushak orasiga

V) Sonni tashqi soxasiga mushak orasiga.*

G) Og'ziga tomiziladi.

47.SanQvaM 0239-07/4 talabi bo'yicha xomilador ayolda HBs Aq aniqlanganda undan tug'ilgan chaqaloq VGVga qachon emlanishi ko'rsatib o'tilgan.

A) 1 chi sutkada.

B) Emlatki qilinmaydi.

V) 2 oy ichida.

G) tug'ilgandan so'ng dastlabki 3-12 soat ichida VGVga qarshi emlanishi belgilangan.*

48.1 yoshgacha bo'lgan bolalar gemofil infeksiyasiga qarshi emlanadimi yo'qmi.

A) Vaksina yo'q emlanmaydi.

B)Pentavalent vaksinasi(AKDS-VGV-XIB) bilan 2,3,4 oylikka to`lganda emlanadi.*

V) 12 oylikda emlanadi.

G) Epidemiologik ko`rsatma asosida emlanadi.

49.Emlashdan keyingi reaksiyalar.

A) Umumiy reaksiya.

B) Maxalliy reaksiyalar.

V) Maxalliy va umumiy reaksiyalar.*

G) Prof emlash kartasi.

50.Emlash o`tkazishdan oldin emlash xamshirasi bajarishi lozim;

A)Dastlab emlashga kelgan bolani kartasini olib vrach xulosasi majudligini tekshirish, Qo`lini yuvish, vrach ko`rsatmasidagi vaksinani olish va preparat nomini solishtirish, vaksinani muddati o`tmaganligiga FTIsiga rangiga va flakonni dars ketmaganiga qarab preparatni yo`riqnomaga muvofiq ishlatishga tayyorlash(yaxshilab siltib aralashtirish, ochish yoki belgilangan erituvchisi bilan eritish).*

B) Ota onasidan so`rab qaysi vaksina olishga kelganini bilib, ushbu vaksinani olib preparat nomini solishtirish, vaksinani muddati o`tmaganligiga FTIsiga rangiga va flakonni dars ketmaganiga qarab preparatni yo`riqnomaga muvofiq ishlatishga tayyorlash(yaxshilab siltib aralashtirish, ochish yoki belgilangan erituvchisi bilan eritish).

V) Qo`lini yuvish, vrach ko`rsatmasidagi vaksinani olish va preparat nomini solishtirish, vaksinani muddati o`tmaganligiga FTIsiga rangiga va flakonni dars ketmaganiga qarab preparatni yo`riqnomaga muvofiq ishlatishga tayyorlash(yaxshilab siltib aralashtirish, ochish yoki belgilangan erituvchisi bilan eritish).

G)Emlashga kelayotgan bolalar soniga qarab vaksinani ochib tayyorlaydi.

6-variant

1.Barcha turdagi vaksinalarga emlashga bo`lgan qarshi ko`rsatma;

A) Ich ketish.

B) avvalda emlash o'tkazilganda kuzatilgan kuchli reaksiyalar va asoratlar.*

V) tana xaroratini yuqoriligi.

G) Anemiya.

2.O'rtacha og'irlikdagi va og'ir xolatdagi somatik va yuqumli kasalliklar bilan kasallanganlarni emlash;

A) Emlasa bo'ladi.

B) Bemor sog'aygandan so'ng 3-14 kun o'tkazib umumiy xolati qoniqarli bo'lsa emlasa bo'ladi, shuningdek surunkali yurak jigar, buyrak va boshqa turdagi endokrin kasalliklari bilan kasallanganlar kasallikni qaytalanmay turgan remissiya davrida emlanishlari lozim.*

V) Umuman emlab bo'lmaydi.

G) Barcha javoblar to'g'ri.

3.12 oylikka to'lgan bola Milliy emlash kalendari bo'yicha 7 oyligida Kor monovaksina bilan emlangan. Shuni inobatga olib ushbu bolani onasi emlash xona xamshirasiga oldin 7 oyligida qizamiqqa qarshi emlanganligini aytib, bugungi 12 oylikdagi KPK-1 emlatkisini olmasligini takidladi. Sizning fikringiz qanday?

A) Bola 7 oyligida korga qarshi emlanganligi tufayli unga ikkinchi marta 12 oylikdagi qizamiq-tepki-qizilchaga qarshi emlatki qilinmaydi.

B) Bola 7 oyligida qizamiqqa qarshi emlangan lekin epidemik tepki va qizilchaga qarshi emlanmaganligini ota-onasiga tushuntirib, unga 12 oylikdagi KPK vaksinasini olish tavsiya etiladi.*

V) 6 oy o'tkazib, ya'ni bolani 18 oylikka to'lganda emlash kerak.

G) Bolani 12 oylikdagi Pnevmonokokk-3 vaksinasi bilan emlab, ushbu vaksinani olganligini inobatga olib 1 oydan so'ng KPK vaksinasi bilan emlash kerak.

4.bOPV va IPV vaksinani farqi nima.

A)Ikkala vaksinasi xam sholga qarshi profilaktik maqsadda emlash uchun qo'llaniladi. Lekin bOPV og'iz orqali yuborilsa, IPV in'eksiya usulida qilinadi.

B) Ikkala vaksinasi xam sholga qarshi profilaktik maqsadda emlash uchun qo'llaniladi. Lekin bOPV og'iz orqali yuborilsa, IPV in'eksiya usulida

qilinadi. bOPV poliomielit qoʻzgʻatuvchi 1-3 (tipi) shtammidan ximoyalasa, bOPVda 2chi tipga ximoya yoʻqligi uchun IPV vaksinasi bilan emlatki qilinishi tavsiya qilingan. IPV 3 ta (tipi) shtammidan ximoyalash va qon orqali immunitetni mustaxkamlash uchun qilinadi.

5. Yaqin kunlarda (2022 yil sentabr-oktabr oylarida) qaysi yoshdagi axoli qatlami koronavirus infeksiyasiga qarshi emlashga rejalashtirilmoqda.

A) 1 yoshli bolalar.

B) 5-11 yoshlilar.*

V) 18 yoshdan kattalar.

G) 65 yoshdan kattalar.

6. Respublikamizda 5-11 yoshli bolalar koronavirusga qarshi qaysi vaksina turi bilan emlash rejalashtirilmoqda.

A) Moderna.

B) Astra Zeneka.

V) Moderna, Sputnik V.

G) Pfizer vaksinasi (dets. dozada 0,2 ml).*

6. Bolalarga bir kunda yoki bir vaqtda 4 ta emlatkini qilish mumkinmi.

A) Birdaniga 4 ta emlatkini qilish mumkin emas.

B) Birinchi kuni 2 tasini 2 chi kuni 2 tasini qilish mumkin. Sababi bola birdaniga 4 ta emlatki olishga qiynaladi.

V) 4 kun davomida 1 tadan emlatki qilinadi.

G) Xa Respublika SSVning 0239-07/4 sonli SanQvaM boʻyicha emlatki olishga kelgan bolaga bir kunda, bir vaqtda tanasini turli joylariga emlatki qilish mumkin.*

7. Xomiladorlarga Koronavirusga qarshi emlatki qilish mumkinmi.

A) Mumkin.

B) Xomiladorlar koronavirusga qarshi emlanmaydi.*

V) Xomiladorlikni 1chi trimestrida emlash mumkin.

G) Xomiladorlikni 3 chi trimestrida emlash mumkin.

8.Koronavirus infeksiyasini oldini olishni yagona usuli bu

A) Ijtimoiy masofani saqlash.

B) Kasallikka qarshi o`z vaqtida emlatki olish.*

V) Faqat maska taqib yurish.

9.SA anatoksini kimlarga qilinadi.

A) Rejali emlatki olganlarga.

B) Ochiq turdagi turli xar qanday jaroxat olganlarga qilinadi.*

V) Koronavirusga qarshi emlanganlarga.

G) 7, 16 yoshi axoliga qilinadi.

10.2 oylik bolani Pentovalent vaksinasi bilan emlash mumkinmi.

A) Respublika Milliy emlash kalendariga muvofiq 2 oylikka to`lgan bola agar emlanadigan kuni sog`lom bo`lsa, xech qanaqangi shikoyatlari bo`lmasa, tana xarorati normada bo`lsa albatta emlashga kelgan kuni emlanadi.*

B) Respublika Milliy emlash kalendarida 2 oylikka to`lgan bolani pentovalent vaksinasi bilan emlanishi belgilanmagan.

V) Bola pentovalent vaksinasi bilan birinchi marta 3 oyga to`lganda emlanishi kerak.

11.SanQvaM 0239-07/4 da ko`rsatilgan Milliy emlash kalendarida qaysi yoshdagi bolalarni VGAg qarshi emlanishi belgilangan.

A) Respublika Milliy emlash kalendariga axolini VGAg qarshi emlanishi kiritilmagan. Lekin epidemiologik noxush kasallik o`choqlarida bo`lgan shaxslarni 2 yoshdan boshlab epidemiologik ko`rsatma bo`yicha emlanishi ko`rsatilgan, qayta emlash 1 yildan so`ng.*

B) Respublika Milliy emlash kalendarida VGAg qarshi emlash dastlab 1chi sutkada tug`ruqxonada amalga oshirilishi belgilangan.

V) Respublika Milliy emlash kalendarida chaqaloqlarni va 2-3-4 oylikka to`lgan bolalarni emlanishi belgilangan.

12.Vaksinatsiya tufayli organizmda qanaqa immunitet xosil bo`ladi.

A)Tabiiy immunitet.

B) Sun`iy immunitet.*

V) Orttirilgan immunitet.

13.8 yoshli bolaga AKDS vaksinasi qilish mumkinmi.

A) Aslo mumkin emas.*

B) Agar bola yoshligida 2-3-4-oylikka to'lganda pentovalent, 16 oylikka to'lganda AKDS, 7 yoshligida ADS-M vaktsinalari bilan emlangan bo'lsa emlatki qilinmaydi.

V) AKDS vaksinasi bilan emlasa bo'ladi.

14.Shifoxonaga quloq orqa suprasi, yuz va bo'yin soxasiga toshma toshgan, kon'yuktivit belgilari mavjud bo'lgan, tana xarorati yuqori bo'lgan bemor murojaat etdi. Bemor qaysi kasallikka gumon qilinishi mumkin.

A) Bo'g'maga

B) Ko'kyo'talga

V) Tepkiga

G) Qizamiqqa*

15.Bolalar Respublika Milliy emlash kalendari bo'yicha tepkiga qarshi emlanadimi.

A) Emlanmaydi, vaktsina yo'q.

B) 2-3-4 oylikka to'lganda emlanadi.

V) Epidemiologik ko'rsatma bo'lganda emlanadi.

G) Respublika Milliy emlash kalendari asosida bola 12 oylikka va 6 yoshlikka to'lganda emlanadi.*

16.KPK vaktsinasini FTI 2 stadiyada turibdi. Ushbu vaktsina yordamida rejadagi belgilangan axoli qatlamini emlash mumkinmi.

A) Ushbu vaktsinadan foydalanish mumkin emas.

B) FTI 2 stadiyada bo'lgan vaktsinadan belgilangan axoli qatlamini emlash uchun zudlik bilan foydalanish mumkin.*

V) 3 chi stadiyaga o'tgandan keyin foydalansa bo'ladi.

17.Vaktsina flakonida yoriq mavjud(flakon darz ketgan), FTI 2 stadiyada turibdi. Ushbu vaktsinani ishlatsa bo'ladimi yo'qmi.

A) Flakon darz ketgan (yorilgan) vaktsinani umuman ishlat-maslik kerak, sababi yoriq orqali vaktsina ifloslangan bo'lishi mumkin.*

B) ishlatsa bo'ladi, sababi FTI 2 stadiyada turibdi.

V) Zudlik bilan ishlatish mumkin.

G) Bemalol 1 oy ichida ishlatsa bo`ladi.

18.SanQvaM 0239-07/4da axolini boshqariladigan yuqumli kasalliklarga qarshi emlash qamrovi kamida necha foizga bajarilishi belgilangan.

A) kamida 50 %

B) kamida 75-80%

V) kamida 95%.*

G) 100%.

19.Liofillangan vaksinalarni belgilang.

A) AKDS, KOR, KPK.

B) KOR, KPK, BSJ.*

V) Penta, KPK.

G) Pnevmonokokk, ADS-m.

20.Qon komponentlari quyilgan(eritrotsitar va leykotsitar massalar olgan)larga qizamiq-tepki-qizilchaga qarshi emlash qachon qilinadi.

A) 1 oydan so`ng.

B) 6 oydan so`ng.*

V) 3 oydan so`ng.

G) Bularga emlatki qilinmaydi.

21.1 yoshga to`lgan bola kecha rejali emlash olgan. Bugun uni it tishlab oldi. Ushbu bolani qutirishga qarshi emlash mumkinmi.

A). Xayotiy ko`rsatmaga muvofiq bola kecha emlangan bo`lsa xam it tishlaganini inobatga olib bolaga albatta zudlik bilan qutirishga qarshi emlatki qilish kerak.*

B) Bolani kecha emlanganligini xisobga olib xar qanday vaksina bilan emlash oraliq intervali 1 oy bo`lishini inobatga olib unga qutirishga qarshi emlatki 1 oydan so`ng qilinadi.

V). Bolani emlamasa xam bo`ladi.

22.Axolini koronavirusga qarshi emlashni tashkil etish SSVning qaysi buyrug`i asosida amalga oshirilmoqda.

A) O`zb Resp SSVning 2021 yil 15 fevraldagi “Koronavirus infeksiyasiga qarshi ommaviy emlash jarayonlariga tayyorgarlik ko`rish va o`tkazishto`g`risida”gi 31-sonli va 2021 yil 17 avgustdagi “COVID-19 ga qarshi emlash jarayonlarini o`tkazishtartibini tasdiqlash to`g`risida”gi 204-sonli buyrug`i.*

B) SSVning 36 sonli buyrug`i.

V) SanQvaM 0239-07/4 asosida.

G) O`zb Resp SSVning 2021 yil 15 fevraldagi “Koronavirus infeksiyasiga qarshi ommaviy emlash jarayonlariga tayyorgarlik ko`rish va o`tkazishto`g`risida”gi 31-sonli buyrug`i.

23.12-18 yoshli bolalar xozirda koronavirus infeksiyasiga qarshi qaysi turdagi vaksina bilan emlanmoqda.

A) Moderna.

B) Astra Zeneka.

V) Moderna, Sputnik V.

G) Pfizer vaksinasi.*

24.18 yoshdan katta axoli koronavirus infeksiyaga qarshi Astra Zeneka vaksinasi bilan necha marta emlanadi.

A) 1 oylik oraliq interval bilan 2 marta.*

B) 1 oylik oraliq interval bilan 3 marta.

V) faqat 1 marta.

25. Emlash xonasida bo`lishi lozim bo`lgan shokga qarshi dori-darmonlar.

A). 2 ta jgut, 10 dona bir martalik steril shpitslar, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalin gidroklorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillin 2,4% eritmasi, yurak preparatlari (kordiamin, korglyukon, strofantin).*

B). 2 ta jgut, 10 dona bir martalik steril shpitslar, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillin 2,4% eritmasi, yurak preparatlari (kordiamin, korglyukon, strofantin).

V) 2 ta jgut, 10 dona penitsillin, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalin gidrokslorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(kordiamin, korglyukon, strofantin).

G) 10 dona bir martalik steril shpitslar, 1,0 ml, 10 ampula 0,1% adrenalin gidrokslorid eritmasi, 5 ampula prednizalon va gidrokortizon eritmalari, 5%li 200 ml glyukoza eritmasi, sistema, 5 ampula antigistamin preparatlari, kalsiy va eufillinni 2,4% eritmasi, yurak preparatlari(strofantin).

26.10 dozalik AKDS vaktsinasi bilan nechta bola emlanishi kerak.

A) 10 nafar bola.*

B) 7 nafar bola.

V) 11 nafar bola.

G) 5 nafar bola.

27.Respublika Milliy emlash kalendarida ADS-M vaktsinasi bilan qaysi yoshdagilar emlanishi belgilangan (SanQvaM 0239-07/4 talabi bo'yicha).

A) 2-3-4-oylik bolalar.

B) 7 yosh, 16 yoshlikka to'lgan bolalar.*

V) 26,46 yoshlilar.

G) 7,16,26,46 yoshlilar.

28.Emlashdan keyingi reaksiya va asoratlarni oldini olish maqsadida emlangan bola emlangandan so'ng necha kun davomida aktiv kuzatuv qilinishi lozim.

A) 1 kun davomida.

B) 1 hafta davomida.

V) 10 kun davomida.

G) 3 kun davomida.*

29.Muzlatish mumkin bo'lgan vatsinalarni ko'rsating.

A) VGV, OPV, KPK, BSJ.

B) IPV, OPV, KPK, BSJ.

V) OPV, KPK, BSJ.*

G) Rotavirus, OPV, KPK, BSJ.

30.SanQvaM 0239—07/4 talabi bo'yicha DPM emlash xonalariga vaktsinalar nechchi oyga yetadigan miqdorda olinishi lozim va ularni saqlash muddati.

A) 3 oy.

B) 2 oy.

V) Amal qilish muddati tugaguncha.

G) 1 oy.*

31.Emlatki olgan bolani emlatki olganligi xaqidagi ma'lumotlar qaysi tibbiy shakl yoki xujjatilarga qayd etilgandan so'ng bola to'liq emlangan deb xisoblanadi.

A) 112, 063 shaklga

B) 112, 063, 064 shaklga.

V) 112, 063, 026, 025 xamda 064 shakl emlashlarni ro'yxatga olish jurnaliga yuborilgan vaktsina nomi, vaktsina yuborilgan kuni, dozasi, seriyasi to'liq qayd qilinadi.*

G) Emlashlarni qayd qilish jurnali 064 ga.

32.Bo'g'ma kasalligini oldini olish uchun qo'llaniladigan zardobni ko'rsating.

A) Difteriyaga qarshi zardob.*

B) Botulizmga qarshi zardob.

V) stolbnyak anatoksini.

G) PSS.

33.Uqituvchilarni koronavirusga qarshi fayzer vaktsinasi bilan emlash mumkinmi.

A) Emlash mumkin.*

B) yo'q faqat 12-18 yoshlilarni emlash kerak.

V) Umuman ushbu vaktsina bilan emlab bo'lmaydi, ularni boshqa vaktsina bilan emlash kerak.

34.KBU (Xavfsiz quti) va FTI ni farqi nima yoki ikkalasi bir narsami.

A) KBU (Xavfsiz quti) va FTI ikkalasi bir xil narsa.

B) KBU (Xavfsiz quti)ga ishlatilgan shpritslar solib yo'q qilish uchun to'planadi.

FTI bu flakon termoinikator ya'ni vaktsinani issiqda qolib ketgan-ketmaganligini yoki yaroqli, yaroqsiz ekanligini ko'rsatadigan- vaktsinaga ishlab chiqaruvchi tomonidan qo'yiladigan aloxida nazorat belgisi.*

V) Ikkalasidan xam vaksinalarni olib kelishda va emlash xonasida emlash jarayonida vaksinalarni ma'lum vaqt davomida sovuqlik zanjiriga amal qilgan xolda saqlash uchun foydalaniladi.

V) Ikkalasi bir xil narsa ya'ni vaksinani yaroqliligini belgilaydi agar FTI 3-4 stadiyada bo'lsa bu vaksinadan foydalanilmaydi, yo`q qilinadi.

35.17 yoshli bola 16 yoshga to'lganda ADS-M vaksinasini olmagan. Bu bolaga ADS-m qilish mumkinmi.

A) Bola milliy emlash kalendariga asosan 16 yoshda navbatdagi emlatkisini olmagan bo'lsa 17 yoshlikka to'lganda emlanishi lozim.*

B) Emlanmaydi, sababi bola 16 yoshdan o'tib ketgan.

V) AKDS bilan emlash kerak.

G) KPK qilish kerak.

36.DPM sovutkichida AKDS, Pnevmonokokk vaksinalari muzlab qolganligi aniqlandi. Qaysi vaksinani ishlatib bo'ladi.

A) Ikkalasini xam ishlatib bo'lmaydi.*

B) AKDSni ishlatib bo'ladi.

V) Pnevmonokokk vaksinasini ishlatib bo'ladi.

G) Ikkalasini xam erigandan so'ng ishlatib bo'ladi.

37.6 dozalik fayzer vaksinasi ochilganiga 6 soatdan oshdi. Shu davr mobaynida 4 nafar 12-18 yoshli bolalar emlandi. Qolgan 2 doza vaksinani ertangi kunga saqlab ishlatib bo'ladimi.

A) Vaksina isrof bo'lmasligi uchun qolgan dozasini ertasi kuni ishlatib bo'ladi.

B) Vaksina isrof bo'lmasligi uchun qolgan dozasini agar begilangan sovuqlik zanjiriga amal qilib saqlangan bo'lsa ertasi kuni yoki indiniga xam ishlatib bo'ladi.

V) 5 kungacha ishlatishga ruxsat berilgan.

G) xar qanday ochilgan vaksina ochilgandan so'ng 6 soat ichida ishlatib yuborilishi kerak. Ochilganiga 6 soatdan oshgan yoki ushbu muddatda ishlatilmay qolgan doza yo`q qilinadi.*

38.Respublika Milliy emlash kalendariga muvofiq axoli bo'g'maga qarshi profilaktik maqsadda qaysi vaksinalar bilan emlanadi.

A) Pentovalent vaktsinasi bilan.

B) Pentovalent, AKDS vaktsinasi bilan.

V) Pentovalent, AKDS, ADS-M vaktsinalari bilan.*

G) AKDS, ADS-M vaktsinalari bilan.

39. Respublika Milliy emlash kalendariga muvofiq axoli sholga qarshi profilaktik maqsadda hozirgi kunda qaysi vaktsinalar yordamida emlanmoqda.

A) Pentovalent, bOPV, OPV.

B) bOPV, IPV.*

V) bOPV, OPV, XIB.

G) IPV, OPV.

40. Respublika Milliy emlash kalendarida qaysi vaktsinalarni mushak orasiga qilinishi belgilangan.

A) AKDS, ADS-M, Pentovalent vaktsina, Virusli gepatit V, Pnevmonokokk, VPCh(gardasil) vaktsinalari.*

B) AKDS, ADS-M, Pentovalent vaktsina, Virusli gepatit V, Pnevmonokokk, VPCh(gardasil), BSJ vaktsinalari.

V) AKDS, ADS-M, Pentovalent vaktsina, Virusli gepatit V vaktsinalari.

G) AKDS, ADS-M, KPK, Pentovalent vaktsina, Virusli gepatit V, Pnevmonokokk, VPCh(gardasil) vaktsinalari.

41. Respublikada yuqumli kasalliklarni immunoprofilaktikasi hozirgi kunda qaysi SanQvaM asosida amalga oshiriladi.

A) SanQvaM-0342.

B) SanQvaM-0239-07/3.

V) SanQvaM-0239-07/4.*

G) SanQvaM-0342-07/4.

42. Yorug'likka o'ta sezuvchan vaktsinalar;

A) BSJ, OPV, KPK.

B) BSJ, KPK, KOR.*

V) BSJ, IPV, ROTA.

G) KPK, IPV.

43. Barcha turdagi vaksinalarga qarshi ko`rsatmalar;

A) Avvalda vaksina dozasi yuborilganda kuchli allergik reaksiyalar yoki asoratlarni kuzatilgan bo`lsa, shuningdek Yuqumli va somatik kasalliklarni o`tkir davrida, xarorat 37,5 daraja va undan yuqori bo`lsa emlash sog`ayganidan so`ng 3-14 kundan keyin o`tkaziladi.*

B) Oila a`zolari orasida epilepsiya bilan kasalanganlar bo`lsa.

V) Anemiya.

G) Tovuq tuxumi oqiga allergiyasi bo`lsa.

44. Emlanish darajasini (EDni) xisoblash;

A) Emlanganlar sonini x100: rejalashtirilgan kontingent.* B) Emlanganlar sonini x10000: rejalashtirilgan kontingent.

V) Emlanganlar sonini x100: rejalashtirilgan kontingent, undan chiqqan sonni 100 dan ayiramiz.

45. Fresh-tag nima.

A) Sovutkich yoki sovutkich kamerasini ichki qismidagi xaroratni doimiy nazorat qilib boruvchi moslama.*

B) Sovutkich yoki sovutkich kamerasini va muzlatkichni ichki qismidagi xaroratni doimiy nazorat qilib boruvchi moslama.

V) Ishlatilgan shpritslarni tashlash uchun emlash xonasiga qo`yilgan KBU.

G) Vaksinani yaroqli yoki yaroqsiz ekanligini ko`rsatuvchi belgi.

46. Boshqariladigan yuqumli kasalliklarni epidemiologik nazorati qaysi buyruqda ko`rsatilgan.

A) SSVning 363-sonli buyrug`ida.

B) SSVning 36-sonli buyrug`ida.*

V) SSVning 630-sonli buyrug`ida.

47. Sholga qarshi emlangan axolini immunitet tarangligini aniqlash maqsadida virusologiya laboratoriyaga qanaqa namuna olinadi.

A) Axlat analizi.

B) Axlat va siydik analizi.

V) Qon analizi.*

G) Sholga emlanganlarni immunitet tarangligi o`rganilmaydi.

48. Respublika Maxsus komissiyasining 98-sonli yig`ilish bayonida (2-punktida) SEO va JSXga nimalarni nazorat qilish yuklatilgan.

A) Xodim koronavirusga qarshi buster doza bilan emlashdan o`tishni rad etganda (sog`ligini xolatiga ko`ra qarshi ko`rsatma mavjud bo`lmaganda), ish beruvchi uni ishdan chetlashtirganligi bo`yicha qat'iy nazorat olib borish. Koronavirus infeksiyasiga qarshi emlanmagan ishchi xodimlarning ish beruvchilariga nisbatan qat'iy ogoxlantirishsiz ma'muriy choralar qo'llash vazifalari yuklatilgan.*

B) Axolini 2chi buster doza bilan to`liq emlashni nazorat qilish.

V) Jamoat joylarida niqob taqishni olib tashlash.

G) Chetga chiqqanlarni 100% koronavirusga emlashni nazoratga olish.

49. Bo`g`ma kasalligining epidemiologik nazorati;

A) Bo`g`maga gumon qilingan shaxslar (rinit, laringotroxeit, laringit, nafas bo`g`ilishi) barcha og`ir angenez bemorlarni laboratoriya tekshiruvidan o`tkazish, axoli qatlamini bo`g`maga qarshi immunitetini nazorat qilish, kasallik o`chog`idagi muloqatdagilarni tekshirish, profilaktik maqsadda bolalar uylari, maktab internatlari, sil sanatoriyalarga, psixonevrologik dispanserlarga yangi ishga qabul qilinganlar tekshiriladi.*

B) Barcha shifoxonaga yotqizilgan bemorlar tekshirilishi shart.

V) Yuqumli kasalliklar shifoxonasi xodimlari tekshiriladi.

G) Bemorni ota-onalari tekshiriladi.

50. DPMLarda rejali emlashga ishlatilgan vaksinalarni oyma-oy to`kilish xisoboti qaysi shakl asosida tayyorlab, topshirib borilishi belgilangan.

A) 112 shakl.

B) 063 shakl.

V) F-6 oylik profilaktik emlash shakli.*

G) F-5 shakl.

1. Tamaki mozaikasi qo'zg'atuvchisida qanday organik birikmalar bo'ladi?

1) *timin*; 2) *adenin*; 3) *tiamin*;

4) *guanin*; 5) *sitozin*; 6) *lizin*;

7) *uratsil*; 8) *dezoksiriboza*; 9) *riboza*;

10) *ATF*; 11) *aminokislotalar*; 12) *glukoza*

a) 2, 3, 5, 7, 8

b) 2, 5, 7, 9, 11

c) 2, 4, 5, 7, 9, 10, 12

d) 1, 4, 6, 10

2. Bakteriyali filtrdan o'ta olish qobiliyatiga ega bo'lgan tuzilmani aniqlang.

a) prokariotlar

b) zamburug'

c) viruslar

d) mikroblar

3. Gepatit B xastaligini davolash uchun vaksina yaratishda qaysi rekombinant virusdan foydalaniladi?

a) BCB

b) NCB

c) poliedr

d) NBB

4. Oddiy viruslar qanday molekulalardan tashkil topgan?

a) nuklein kislotalar, oqsil

b) uglevod, lipidlar

c) aminokislota, uglevod

d) oqsil, fosfat kislota

5. Qaysi kasallikni qo'zg'atuvchi viruslar faqat jigar hujayralarida ko'paya oladi?

a) ensefalit

b) ichburug'

c) qizamiq

d) gepatit

6. Tamaki mozaikasi kasalligi qo'zg'atuvchisining xususiyatlarini aniqlang.

1) oqsil kapsulaga ega;

2) RNKga ega;

3) DNK yoki RNKga ega;

4) sog'lom tamaki o'simligini bakterial filtrdan o'tgan suyuqlik bilan zararlash mumkin emas;

5) *bakterial filtrdan o'tib ketadi;*

6) *hujayradan tashqarida ko'paya olmaydi va hayot shakli hisoblanmaydi;*

7) *avtonom genetik tuzilma.*

a)

3, 5, 73,5,7

b)

2, 5, 72,5,7

c)

1, 3, 41,3,4

d)

2, 4, 6, 72,4,6,7

7. Tamaki tarkibidagi qanday moddalar yurak-qontomir sistemasiga zaharli ta'sir ko'rsatadi?

1) *nikotin;* 2) *karbonat angidrid;*

3) *radioaktiv poloniy;* 4) *kadmiy;*

5) *kobalt;* 6) *qo'rg'oshin;*

7) *margimush.*

a) 4, 5, 7

b) 3, 5, 6

c) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

d) 1, 2, 4

8. Viruslarning kelib chiqishi to'g'risida asosan necha xil faraz bor?

a) 6

b) 5

c) 2

d) 3

9. Virusning hujayraga kirishi qanday amalga oshadi?

a) *virus genomining reduplikatsiyalanishi hisobiga*

b) *hujayradagi sitoplazmatik ipchalar orqali*

c) *hujayraning maxsus retseptori bilan bog'lanishi natijasida*

d) *hujayra membranasidagi kanalchalar orqali*

10. Qaysi qushning uyasiga to'shaydigan momiq pati yengil sanoatda foydalanish uchun yig'ib olinadi?

a) *gaaga*

b) *oqqush*

c) *qur*

d) *g'oz*

11. Epidemiologiya fani necchiga bo'lib o'rganiladi?

A)*2ga

B)4ga

C)3ga

D)6ga

12.Qaysi olim “yuqumli kasalliklarni o’rganish epidemiologiya uslublarini qo’llash”kitobini aniqlashtiruvchi fan deb ta’rif bergan ?

A)Piter

B)*Ipsen

C)Maykl

D)Frider

13.Qaysi olim kuydirgi mikrobini kashf qildi ?

A)Devid

B)Aleksandr

C)*Braueller

D)Sheynleyn

14.Nomenklatura so’zining ma’nosi nima ?

A)mikroorganizmlar to’g’risida ma’lumot

B)bakteriyalar to’g’risida ma’lumot

C)*Taksometrik guruhlarining xalqaro qoidalariga mos keladigan nomlari

15.prokariodlar qanday organizmlar?

A)diploid

B)*gaploid

C)triploid

D)tetraploid

16.Meningokoklar qanday shaklda bo’ladi?

A) sharsimon

- B) uzunchoq
- C)*loviyasimon
- D) yumaloq

17.Meningokoklar qanday toksin hosil qiladi?

- A)zaxarli toksin
- B)*endo va ekzo toksin
- C) bakteremiya
- D)shigella

18.tashqi muhitda meningokoklar nimaga chidamli ?

- A) odamlarga
- b)dez moddaga
- C)Spirtga
- D)hayvonlarga

19.meningokokk infeksiysi necha yilda qaytalanadi?

- A)*20-30 yil
- B)10-20 yil
- C)8-10 yil
- D) 3-5 yil

20.kasallik yshirin davri qancha ?

- A)3-4 kun
- B) 7-10 kun
- C)*2-3 kun
- D)1-2 kun

21.1885-yilda nemis olimi Teodor esherix qaysi kasallikni topgan ?

- A) *Ichak tayoqchasini
- B) brutsellozni
- C)qizamiq

D) sil

22.qorin tifi qaysi guruhga kiradi?

A) salmonelloz

B) brutselloz

C)eshakemi

D)*qorin tifi

23.Qorin tifi nima hosil qilib parchalanadi?

A)ishqor

B) kislota*

C) Magniy

D) kalsiy

24.qorin tifi toksini qancha haroratga chidamli ?

A)20-30 gradus

B)120 gradus*

C)40 gradus

D)50 gradus

25.dizenteriyada qaysi organ zararlanadi?

A)yo'g'on ichak*

B) ingichka ichak

C)to'g'ri ichak

D) 12 barmoqli ichak

26.dizenteriya bakteriyasi najasda necha soat yashaydi?

A) 1 soat

B) 3soat

C)2 soat*

d) 1 soat

27.parazitar sistemada qanday o'zgarishlar kasallik tarqalishidan ancha oldin boslanadi?

A)doimiy

B) maxsus

C)kunlik

D)davriy*

28.Kasallik chaqiruvchilarining populatsiyasi son jihatdan eng kam bolgan davr qaysi?

A)rezervatsiya*

B)regeneratsiya

C) tiklanish

D)qaytalanish

29.epidemic jarayonlarning intensivligi necha turi ma'lum?

A)3 turi*

B)5 turi

C) 4 turi

D)2 turi

30.pandemiya so'zi manosi nima?

A)bir vaqning o'zida shaharlarda kasallik tarqalishi

B)bir vaqtning ozida bir necha mamlakatlarda kasallik tarqalishi*

C)yakka holda uchraydigan yuqumli kasallik

D)bir mintaqa ichida yuqumli kasallikni tarqalishi

31.immunologiya qanday fan?

A) immunitet haqidagi fan*

B)sog'lomlashtirish haqida

C)kasalliklar haqida

D) hujayralar haqida

32. Noorganik moddalarga nimalar kiradi?

A)ishqorlar

B) kalsiy

C)magniy

D)tuzlar kislotalar*

33. Fagotsitar reaksiya nechta bosqichlarni o'z ichiga oladi?

A)2 ta

B) 3ta*

C)9 ta

D) 4ta

34. Immun jarayonida ishtirok etadigan hujayralar nima deb ataladi?

A) immunokompetent*

B)immunomodulyator

C)defibrillator

D) helper

35. Virus faolligi ingibitori –.....?

A) Interferon virus bilan zararlangan hujayra

B) zararlangan shujayrada viruslar

C) Reaksiya qoyish

D) normal zardob va shilliq qavat sekretlarida

bo'ladigan oqsil moddalar*

36.immunitet jarayonida nimalar ishtirok etadi?

A)ishqorlar

B)kislotalar

C) eozinofil va bazofil leykotsitlar*

D)tuzlar

37. Eozinofil leykotsitlar organizmga ko'p miqdorda nimalar tushgandan ko'payadi?

A)antitelolar

B) antigenlar*

C) kalsiylar

D) tuzlar

38. Antigenlar-..... nuqtalar o'rnini to'ldiring?

A) Immun javob samarasi yuzaga chiqishi

B) makrofaglariga aylanishi

C) immun tizimining periferik a`zosi

D) murakkab organik moddalar bo'lib ular organizmga o'ziga

xos qarshi ixtisoslashgan javob reaksiyasining keltirib chiqaradi*

39. .Limfatsit tugunlar oqib o'tayotgan suyuqligini yoki.....barcha yot antigenlardan tozalaydi, nuqtalar o'rnini to'ldiring

A)leykositni

B)plazmani

C)qonni

D)limfani*

40. Tugunlar to'qima suyuqligi uchun o'ziga xos nima hisoblanadi?

A)Depo*

B)O'lik hujayra

C)manba

D)limfa

42. Odam periferik qonida taxminan 65%ida nimalar bo'ladi?

A)supressorlar

B)T- killerlar

C)t- helperlar

D) T-limfotsitlar va 25% V-limfotsitlar bo'ladi.*

43. Suyak ko'migida hosil bo'lgan o'zak xujayra timusga borganda gormon va mediatorlar ta'sirida nima bo'ladi?

A)fagotsitoz bo'ladi

B)garmon hosil bo'ladi

C) T-limfotsitlarga differentsiiallashadi*

D)eruvchanligi yo'qoladi

44. Qon yaratuvchi va himoya vazifasi qaysi organda bo'ladi?

A)Taloqda*

B)jigarda

C)yurakda

D)buyrakda

45. Taloqda ma'lum miqdorda nima saqlanib turadi?

A)trombosit

B)leykosit

C)limfa suyuqligi

D)qon zapasi*

46. Organizmning virusga qarshi himoyasi qanday himoya omillariga bo'linadi?

A)giper va gipo

B)yuqori va past

C) nospetsifik va spetsifik*

D)termostabil

47. antegenlarning faol ravishda nima qiladi?

- A)kritik
- B)fagotsitoz*
- C)lizosoma
- D)lisis

48. V-limfotsitlarning yashash muddati qancha?

- A)7 kundan 1 oygacha*
- B)10 kundan 15 kungacha
- C)9 kundan 2 oygacha
- D)2kundan 5 kungacha

49. embrionning rivojlanishi davrida antigenning ma`lum bir

vaqt ichida saqlanib turishi tufayli o`ziga xos nima kelib chiqadi?

- A)irsiyat
- B)tabiiy immunitet
- C)passiv immunitet
- D)areaktivlik *

50. Qizil suyak ko`migidan kelgan o`zak hujayralar timusda maxsus mikromuhit ta`sirida yetuk nimaga aylanadi?

- A)trombositlarga
- B) T-limfotsitlarga*
- C)leykositlarga
- D)eritrositlarga

8-variant

1. Viruslarga qarshi nospetsifik himoya omillariga nimalar kiradi?

- A) immunokimyoviy indikator

B) antitana

C) Virus faolligi ingibitori , Interferenlar*

D) flyuoristsent

2. Odamdagi NLA deb nom olgan tizim qaysi oilani o'z ichiga oladi?

A)garmonlar

B)leykositlar

C)fibrinlar

D) multigenlar*

3. Eritrotsit antigenlari – hozirgi kunda ortiq?

A)250*

B)120

C)350

D)100

4. Kokklar so'zining ma'nosi?

A)loviyasimon

B)uzunchoq

C) yumaloq, sharsimon*

D)silindirsimon

5.Mikrokokklar qanday joylashadi?

A)harakatchan

B)tartibsiz

C) yakka-yakka*

D)juft

6. Prokariodlar qanday organizmlar?

A) gaploid *

B)monoploid

C)diploid

D)tetraploid

7. Bakteriya hujayrasining tuzilishi nima yordamida aniqlanadi?

A)petri chashkasi

B)buyum oynasi

C)electron mikroskop*

D)probirka

8. Nukleoid prokariodlarda nima vazifani bajaradi?

A)ATF

B)mitoxondriya

C)lizosoma

D)yadro*

9. Nukleoidda nima bo'lmaydi?

- A) yadro membranasi va xromosoma*
- B) lizosoma
- C) mitoxondriya
- D) ATF

10. Sitoplazmada diametri 100 - 200 E ga teng bo'lgan nimalar bor?

- A) lizosoma
- B) ATF
- C) tetraploid
- D) ribonukleoproteid*

11. Bakteriya ribosomalari, bakteriya hujayrasida DNK dan tashqari ikkinchi nuklein kislota ya'ni nima saqlanadi?

- A) tetraploid
- B) mitoxondriya
- C) ribonuklein kislota*
- D) ribonukleoproteid

12. Ribosomalar nimadan iborat?

- A) RNK va oqsildan*
- B) xromosomadan
- C) DNK dan
- D) zamburugdan

13. Lipoproteid tanachalar qanday ko'rinishda uchraydi?

- A) yumaloq
- B) spiral
- C) yog'tomchilari *
- D) uzunchoq

14. Hujayra ichidagi kiritmalarga nima deyiladi?

- A) glikogen va granulyozalar*
- B) Vakuollar
- C) streptokokk
- D) Hujayra devoir

15. Sitoplazmatik membrane nima?

- A) Bakteriyaning kapsula
- B) Penitsillin ta'sirida
- C) membrana bakteriya hujayrasining osmotik bosimini ta'minlaydi,
- D) bakteriya hujayrasi devorining tagida

joylashgan tuzilma*

16. Spora hosil bo'lish jarayoni qancha davom etadi?

A)7-10

B)12-15

C)15-20

D)16-20*

17. Harakatlanuvchi bakteriyalar nechchiga bo'linadi?

A)2*

B)3

C)5

D)7

18. Sirg'aniq harakatlanuvchi bakteriyalar tanasining bukilishi natijasida qanday harakat qiladi.

A) sirg'aniq

B) to'liqsimon*

C) erkin harakat

D) tekis

19. Xivchinlar nima deb ataladigan, qisqaruvchan oqsildan tuzilgan?

A) miozin,

B) glutarain

C) keratin

D) flagellin*

20. Xivchinlar bakteriya hujayrasida joylashishiga ko'ra necha guruxga bo'linadi?

A)7

B)4*

C)3

D)4

21. Amfitrikslar nima?

A) bakteriya hujayrasining ikkala qutbida bittadan yoki birtutamdan xivchini bo'ladi*

B) hujayraning bir qutbida bir dasta xivchinlar bo'ladi

C) Bakteriyaning harakati xivchinlar soni)

D) Harakatchan bakteriyalar

22. Fimbriyalar necha tipga bolinadi?

A)6

B)4

C)2*

D)3

23. Streptokokklarda qanday ipchalar boladu?

A) Qobiq makroorganizm

B) protozoalar, z

C) -Aktinomitsetla

D). protein ipchalar*

24.qaysi modda Uglevodlar monosaxarid va polisaxaridlar ko'rinishida bo'lib, boshqa moddalar bilan ham birikkan holda uchraydi.

A) glikolipid, glikoproteid)*

B) Grammusbat

C) Teyxoye

D) Lipidlar

25 Mikroskopik usul qanday usullarga kiradi?

A)serologik

B)past

C)sekin

D) ekspress*

26.. Organizmni infeksiyon agentlar va boshqa yot moddalardan himoya qilish omillari o'z tabiatiga ko'ra nechchiga bo'linadi?

A)2ga

B)3ga*

C)4ga

D)7ga

27. Mikroblar asosan organizmga nima orqali kiradi.?

A)teri va shilliq qavatlar*

B)qon

C)limfa

D)og'iz

28. Agar mikroblar ovqat orqali me'daga tushadigan bo'lsa, unga me'da shirasi tarkibidagi qaysi kislota bakteritsit ta'sir etadi?

A)chumoli kislota

B)karbon kislota

C)ftorid kislota

D)xlorid kislota*

29. Organizm suyuqliklarida lizotsimdan tashqari,yana qaysi modda bor?

A)atsetilmuramil

B)glukoza

C) immunoglobulin A va interferonlar*

D)natriy xlor

30. Patogen mikroorganizmlar limfa tugunlariga tushgach, u yerda

qanday jarayon yuzaga keladi.?

- A) almashuv
- B) yallig'lanish*
- C) soxta
- D) atsidoz

31. Pagositlar necha xil vazifani bajaradi?

- A) 4 xil
- B) 5 xil
- C) 3 xil*
- D) 7 xil

32. Endositoz ma'nosi nima?

- A) fagositlarning yot agentlarni qamrab olishi.*
- B) Yot agentning hujayra ichida parchalan
- C) 'Yallig'lanish natijasida gavda harorati ko'tariladi
- D) endositoz va pinositoz ko'rinishida kechadi.

33. Adgeziya so'zining ma'nosi?

- A) 'Yallig'lanish natijasida gavda harorati ko'tariladi
- B) yot agentning hujayra ichida parchalanishi
- C) retseptorlar yoki nomaxsus fizik-kimyoviy ta'sirlar natijasida fagositlarning yot agentlarga yopishishi.*
- D) fagositlarning yot agentlarni qamrab olishi

34. Yuqumli kasalliklarda, arteriolalar tonusining buzilishi natijasida nimalar sodir bo'ladi?

- A) qon aylanishi izdan chiqib, qon bosimi tushib ketadi*
- B) Nomaxsus reaksiyalarga stress
- C) buyrak usti bezi faoliyatini oshirib, ko'p miqdorda yallig'lanishga qarshi kortizon gormoni
- D) hujayralarda areaktivlik holati ham mavjud

35. Interferon virus nimani to'xtatadi?

- A) yallig'lanishni
- B) replikatsiyasini*
- C) almashuv
- D) atsidoz

36. Odam eritrotsitlaridan nima deb ataluvchi modda ajratib olingan,?

- A) eritritin*
- B) eritrop
- C) ferrum
- D) laktoza

37. Ingliz shifokori E .Jenner ham sigirda uchraydigan qaysi kasallikni kuzatgan?

- A)salmonelloz
- B)brutselloz
- C)suvchechak
- D)chinchechak*

38. Antigen so'zining ma'nosi nima?

- A)murakkab
- B)sodda
- C)jism
- D)begona*

39. Bakteriyalar kapsulasi nimadan tashkil topgan?

- A)glikoproteid*
- B)lipaza
- C)oqsil
- D)kalsiy

40. Streptokokk infeksiyalari qanday jarayonlarni yuzaga keltiradi?

- A)yiringli va yiringsiz*
- B)aerob
- C)anaerob
- D)fakultativ

41. Streptokokklar qaysi kasalliklarni keltirib chiqaradi?

- A)sil
- B)gepatit
- C)bo'g'ma*
- D)oits

43. Bemorlarni davolashda mikrobiologik ta'sirchanligiga qarab, antibiotiklardan qanday preparatlar qo'llaniladi?

- A)biseptol
- B)analgin
- C)flukanazol
- D)penitsillin*

44. Skarlatina bolalarda uchraydigan o'tkir yuqumli kasallik bo'lib, qanday alomatlar bilan namoyon bo'ladi?

- A)ko'ngil aynish qayt qilish
- B)harorat, zaharlanish alomatlari, terida qizil toshmalar paydo bo'lishi*
- C)ich ketishi gematomalar
- D)ishtaxasizlik

45. skarlatinadan keyin qanday immunitet hosil bo'ladi?

A)orttirilgan immunitet

B)turgun immunitet*

C)sun'iy immunitet

D)passiv immunitet

46.revmatizmni qaysi qo'zg'atuvchi qo'zg'atadi?

A)meningokokk

B)gonokokk

C)stafilokokk

D)beta gemolitik streptokokk*

47.pnevmoniya qo'zg'atuvchisini qaysi olim aniqlagan?

A)R.Kox*

B)nobel

C)Piter

D)Maksim

48. P n e v m o k o k k l a r d a necha xil antigen mavjud?

A)2 xil

B)3 xil*

C)4 xil

D)5xil

49. pnevmokokklar 2 -3% fenol va boshqa dezinfeksiyalovchi moddalarda qancha muddatdan keyin o'ladi?

A)7-8 daqiqa

B)5-10 daqiqa

C)10-15 daqiqa

D)1-2 daqiqa*

50. Gonokokklar qaysi kasallik qo'zg'atuvchisi hisoblanadi?

A)tuberkuloz

B)papiloma

C)gonoreya*

D)meningit

6.4 AMALIY KO'NIKMALAR

1. EMLASH ISHLARINI AKS ETTIRADIGAN DIREKTIV VA ME'YORIY XUJJATLAR BILAN ISHLASH.

– Respublikamizda immunoprofilaktika ishlari «O'zbekiston Respublikasida yuqumli kasalliklarning immunoprofilaktikasini tashkil etish va o'tkazish to'g'risida»gi **0239-07 - sonli SanMvaQ** ga binoan olib boriladi. Ushbu Sanitariya qoida va me'yoriga 2015 yil 6 aprelda O'zbekiston Respublikasi Bosh Davlat sanitariya vrachining tomonidan yangi pnevmokokk vaksinasi amaliyotga tadbqiqilinishi tufayli uzgartirish kiritib tasdiklandi.

– O'zb.Res.SSVning **2006 yil 11 apreldagi** “O'zbekiston Respublikasida vaksinalarni saqlovchi omborxonalarda JSST va YuNISEFning standart ishchi muolajalarini tadbqiq etish va vaksinalarni samarali boshqaruvi haqida ” **148-sonli buyrug'i**

– O'zb.Res SSVning 1996 yil 29 sentabrdagi “O'tkir sust sholni epidemiologik nazorat qilish va shol kasalligini butunlay yo'qotish bo'yicha chora tadbirlar haqida” **672-sonli buyrug'i**

– Uz.R.SSVning 2015 yil 27 yanvardagi **36 sonli** “Respublikada yukumli kasalliklarning immunoprofilaktikasini tashkil kilib utkazish tugrisidagi buyrug'i”

Bolaning (emlash (revaksinatsiya)ga reaksiya) tekshiruv kartasi	055/h	A-5	blank	10 yil
Profilaktik emlashlar kartasi	063/h	A-5	blank	5 yil
Profilaktik emlashlarning qayd etish jurnali	064/h	A-4	jurnal	3 yil

2. PROFILAKTIK EMLASH JARAYONINI OLIB BORISH.

1. emlash hamshirasi kerakli darajada tayyorlangan bo'lishi va emlash texnikasini to'liq bilishi;

2. emlash vositalarini tashish, ularni to'g'ri saqlash va ishlatish tartiblarini;

3. emlashda uchraydigan noxush reaksiyalarni nazoratga olishni;

4. emlashdan keyin yuz bergan noxush reaksiyalarga birinchi tez tibbiy yordam berishni;

5. emlash bilan bolalarni to'la qamrab olishni nazorat etish va oilaga keyingi emlashlar to'g'risida axborot berib turishni;

6. har oy emlanganlar natijasini (063-H) shakl emlash kartasi bilan solishtirib tahlil qilishni,

7. emlanmagan bolalar sababini, 2 yoshgacha bo'lganlarning to'liq emlanganlar foizini aniqlash (BSJ 1 marta,

8. pentavalent vaksinasi 3 marta, OVP 5 marta, KPK 2 marta, AKDS 1 marta) ;

3. EMLASH BO'YICHA XUJJATLARNI TO'LDIRISH TARTIBINI BILISH.

1. Bolalarning (063-H) shakl emlash kartalaridan kartoteka hujjatlarini tashkil etadi.
2. Yiliga ikki marta mahalla hamshiralari bilan birga bolalar aholisining ro'yxati va (063-H) shakl emlash kartalarining to'la mosligini solishtiradi.
3. O'z vaqtida (063-H) shakl emlash kartasiga va (112-H) shakl rivojlanish tarixi tibbiy anketasiga emlanganlik to'g'risida ma'lumot kiritadi.
4. Shifokor nazorati ostida yillik va oylik emlash rejasini tuzish va o'tkazilgan emlashlarni (064-H, 026-H, 063-H) shakl asosida emlash tahlilini o'tkazadi.
5. Mahalla, maktabgacha tarbiya muassasasi va maktab tibbiyot xodimlaridan o'tgan oy uchun hisobot qabul qilishda qatnashadi.

Kartoteka olib borish tartibi va emlashni hisobga olish.

1. 063-H shakl eng asosiy va yagona emlashni hisobga olish shakli (emlash kartasi) dir
2. har bir emlangan shaxsga, yoshidan qat'iy nazar, emlash kartasi to'ldiriladi, bola 14 yoshga to'lgandan so'ng o'tkazish xotimasi bilan (026-H) o'smirlar shifokoriga o'tkaziladi.
3. har bir DPM, maktabgacha tarbiya bolalar muassasasi va maktablarda emlash jarayoni o'tkazilgandan so'ng (063-H) shakldan yagona tartibda kartoteka tuziladi;
4. har oy yakunida keyingi oy emlashga jalb etilgan tibbiyot xodimlari emlanishi lozim bo'lgan bolalarni ajratadilar;
5. barcha emlanganlar poliklinika emlash xonasi daftariga ro'yxatga olinadi. Rivojlanish tarixi tibbiy anketasidagi emlanganlik to'g'risida ma'lumotni 063-H shaklga ko'chiriladi;
6. Kartotekani to'g'ri va to'liq bo'lishi, bolalarni emlash bilan to'liq qamrab olinishiga Bosh shifokor muovini, bo'lim boshlig'i va immunologlar javobgardir. Ular quyidagilarni muntazam ravishda tekshirib turishlari lozim:
 - Bolalarni to'liq ro'yxatga olinishi;
 - Emlashni o'z vaqtida o'tkazilishi;

4. IMMUNIZATSIYA UCHUN KERAKLI MATERIALLARNI OMBORDA SAQLASH VA TAQSIMLASHNI.

1. VAKSINANI SAQLASH SHARTLARI

- OPV- milliy daraja + viloyat daraja+ tuman daraja – 25°C to – 15°C
OPV- boshqa barcha darajalarda qolgan vaksinalar + 2°C to + 8°C
2. Vaksinalar har doim xavfsiz in'eksiya uskunalari bilan birga taqsimlanadi
 3. Xavfsiz in'eksiya asbob uskunalari: erituvchi, eritish uchun shpitslar, SB-shpitslar, havfsiz yo'qotish konteynerlari.
- Kerakli shakl bo'yicha hisobot tuzish va monitoringini olib borish.

5. EMLASH ISHLARINI AKS ETTIRADIGAN DIREKTIV VA ME'YORIY XUJJATLAR BILAN ISHLASH.

- Respublikamizda immunoprofilaktika ishlari «O'zbekiston Respublikasida yuqumli kasalliklarning immunoprofilaktikasini tashkil etish va o'tkazish

to'g'risida»gi **0239-07 - sonli SanMvaQ** ga binoan olib boriladi. Ushbu Sanitariya qoida va me'yoriga 2015 yil 6 aprelda O'zbekiston Respublikasi Bosh Davlat sanitariya vrachining tomonidan yangi pnevmokokk vaksinasi amaliyotga tadbiiq qilinishi tufayli uzgartirish kiritib tasdiklandi.

– O'zb.Res.SSVning **2006 yil 11 apreldagi** “O'zbekiston Respublikasida vaksinalarni saqllovchi omborxonalarda JSST va YuNISEFning standart ishchi muolajalarini tadbiiq etish va vaksinalarni samarali boshqaruvi haqida ” **148-sonli buyrug'i**

– O'zb.Res SSVning 1996 yil 29 sentabrdagi “O'tkir sust sholni epidemiologik nazorat qilish va shol kasalligini butunlay yo'qotish bo'yicha chora tadbirlar haqida” **672-sonli buyrug'i**

– Uz.R.SSVning 2015 yil 27 yanvardagi **36 sonli** “Respublikada yukumli kasalliklarning immunoprofilaktikasini tashkil kilib utkazish tugrisidagi buyrug'i”

Bolaning (emlash (revaksinatsiya)ga reaksiya) tekshiruv kartasi	055/h	A-5	blank	10 yil
Profilaktik emlashlar kartasi	063/h	A-5	blank	5 yil
Profilaktik emlashlarning qayd etish jurnali	064/h	A-4	jurnal	4 yil

6.PROFILAKTIK EMLASH JARAYONINI OLIB BORISH.

1. emlash hamshirasi kerakli darajada tayyorlangan bo'lishi va emlash texnikasini to'liq bilishi;
2. emlash vositalarini tashish,ularni to'g'ri saqlash va ishlatish tartiblarini;
3. emlashda uchraydigan noxush reaksiyalarni nazoratga olishni;
4. emlashdan keyin yuz bergan noxush reaksiyalarga birinchi tez tibbiy yordam berishni;
5. emlash bilan bolalarni to'la qamrab olishni nazorat etish va oilaga keyingi emlashlar to'g'risida axborot berib turishni;
6. har oy emlanganlar natijasini (063-H) shakl emlash kartasi bilan solishtirib tahlil qilishni,
7. emlanmagan bolalar sababini, 2 yoshgacha bo'lganlarning to'liq emlanganlar foizini aniqlash (BSJ 1 marta,
8. pentavalent vaksinasi 3 marta, OVP 5 marta, KPK 2 marta, AKDS 1 marta)

7.EMLASH BO'YICHA XUJJATLARNI TO'LDIRISH TARTIBINI BILISH.

1. Bolalarning (063-H) shakl emlash kartalaridan kartoteka hujjatlarini tashkil etadi.
2. Yiliga ikki marta mahalla hamshiralari bilan birga bolalar aholisining ro'yxati va (063-H) shakl emlash kartalarining to'la mosligini solishtiradi.
3. O'z vaqtida (063-H) shakl emlash kartasiga va (112-H) shakl rivojlanish tarixi tibbiy anketasiga emlanganlik to'g'risida ma'lumot kiritadi.
4. Shifokor nazorati ostida yillik va oylik emlash rejasini tuzish va o'tkazilgan emlashlarni (064 –H, 026-H, 063-H) shakl asosida emlash tahlilini o'tkazadi.

5. Mahalla, maktabgacha tarbiya muassasasi va maktab tibbiyot xodimlaridan o'tgan oy uchun hisobot qabul qilishda qatnashadi.

Kartoteka olib borish tartibi va emlashni hisobga olish.

1. 063-H shakl eng asosiy va yagona emlashni hisobga olish shakli (emlash kartasi) dir
2. har bir emlangan shaxsga, yoshidan qat'iy nazar, emlash kartasi to'ldiriladi, bola 14 yoshga to'lgandan so'ng o'tkazish xotimasi bilan (026- H) o'smirlar shifokoriga o'tkaziladi.
3. har bir DPM, maktabgacha tarbiya bolalar muassasasi va maktablarda emlash jarayoni o'tkazilgandan so'ng (063-H) shakldan yagona tartibda kartoteka tuziladi;
4. har oy yakunida keyingi oy emlashga jalb etilgan tibbiyot xodimlari emlanishi lozim bo'lgan bolalarni ajratadilar;
5. barcha emlanganlar poliklinika emlash xonasi daftariga ro'yxatga olinadi. Rivojlanish tarixi tibbiy anketasidagi emlanganlik to'g'risida ma'lumotni 063-H shaklga ko'chiriladi;
6. Kartotekani to'g'ri va to'liq bo'lishi, bolalarni emlash bilan to'liq qamrab olinishiga Bosh shifokor muovini, bo'lim boshlig'i va immunologlar javobgardir. Ular quyidagilarni muntazam ravishda tekshirib turishlari lozim:
 - Bolalarni to'liq ro'yxatga olinishi;
 - Emlashni o'z vaqtida o'tkazilishi;

8.IMMUNIZATSIYA UCHUN KERAKLI MATERIALLARNI OMBORDA SAQLASH VA TAQSIMLASHNI.

1.VAKSINANI SAQLASH SHARTLARI

- OPV- milliy daraja + viloyat daraja+ tuman daraja – 25⁰C to – 15⁰C
OPV- boshqa barcha darajalarda qolgan vaksinalar + 2⁰C to + 8⁰C
- 2.Vaksinalar har doim xavfsiz in'eksiya uskunolari bilan birga taqsimlanadi
 - 3.Xavfsiz in'eksiya asbob uskunolari: erituvchi, eritish uchun shpritslar, SB-shpritslar, havfsiz yo'qotish konteynerlari.

– Kerakli shakl bo'yicha hisobot tuzish va monitoringini olib borish.

9.IMMUNIZATSIYA GA TEGISHLI ME'YORIY XUJJATLARNI YURITISH;

Bolaning (emlash (revaksinatsiya)ga reaksiya) tekshiruv kartasi	055/h	A-5	blank	10 yil
Profilaktik emlashlar kartasi	063/	A-5	blank	5 yil
Profilaktik emlashlarning qayd etish jurnali	064/	A-4	jurnal	3 y

Profilaktik emlash kartasi (063 raqamli h/sh.)

Karta-bolalarni profilaktik emlash ishlarini olib boradigan barcha davolash profilaktika, maktabgacha bo'lgan muassasalarda va maktabda yuritiladi.

Profilaktik emlash kartasi har bir yangi tug'ilgan chaqaloqqa va poliklinikalar yoki QVP larda yangi nazoratga olinayotgan har bir bola uchun yuritiladi.

Kartalar poliklinikalardagi (QVP) maxsus kartotekada saqlanadi. Emlash kartasi, kartotekada keyingi emlash oyiga qarab, taxlanadi, bu esa bolalarning aktiv emlanishini hisobga olib borish uchun katta yordam beradi.

Maktab va maktabgacha yoshdagi bolalarning emlash kartalari oylik emlash rejasini tuzishda, maktabgacha (maktab) bolalar muassasalarida emlash rejasini tuzishda hisobga olinadi.

Markazlashgan kartotekasi bor bo'lgan xollarda tarbiyaviy-o'qish muassasalarining hamshiralari emlanmagan bolalar ro'yxatini har oyda oladi, oy oxirida esa qilingan ishi xaqida hisob beradi; ma'lumotlar esa profilaktik emlash kartasiga yoziladi. Emlashning markaziy kartotekasi bo'lmagan holda, poliklinika maktab va maktabgacha bo'lgan muassasalardagi tibbiy xodimlar tomonidan. Mustaqil ravishda, rejalashtiriladi.

Shahardan tashqariga ketayotgan bolaning qo'liga o'tkazilgan emlashlar haqidagi ma'lumot beriladi. Profilaktik emlash kartasi davolash-profilaktik muassasalarda yoki QVPlarda 5 yil davomida ularning arxivida saqlanadi.

Kartadagi o'tkazilgan emlanishlarning turi va sanasi haqidagi ma'lumotlaridan profilaktik emlashning (86-dav.shakli) hisobotini tuzishda foydalaniladi.

Προφιλакτικ εμλασηларνι ηισοβγα ολιση φυρναλι (064 παθαμλι η/ση .)

Profilaktik emlashlarni hisobga olish jurnalidan davolash-profilaktika muassasalar tomonidan o'tkazilgan barcha emlashlarni hisobini olib borishda foydalaniladi. Bu forma aholining katta yoshdagi va o'quvchi o'smirlar (kasb texnik bilim yurtlari, texnik o'quv yurtlari, kolledj va institutlar) orasida o'tkazilgan emlashlarni hisobga olishda xizmat qiladi.

“Eslatma” ustunida emlash oldindan sinov o'tkazilganida patologik, nojo'ya taosir reaksiyasi xaqidagi ma'lumotni ko'rsatish kerak.

O'tkaziladigan emlashlar soniga qarab har biriga alohida jurnal tuziladi yoki jurnalda bir necha varoq ajratiladi. Jurnal ma'lumotlaridan profilaktik emlashlar haqidagi hisobotni tuzishda (86 raqamli h/sh.) foydalaniladi.

BSJ bilan emlash va qayta emlashda nojo'ya reaksiyali bolani (o'smir) tekshiruv kartasi (055 raqamli h/sh.)

BSJ bilan emlash va qayta emlashda nojo'ya reaksiyalar deb, – teri tagidagi sovuq absesslar, BSJ vaktsinasini teri ichiga yuborilgan joyida diametri 10 mm va undan kattaroq joyni egallagan yaralar, regionlar limfa tugunlari limfadenitlari, infiltatsiya, absesslangan va kalpsinatsiyaga uchragan (qo'ltiq osti, bo'yin va o'mrov osti) 1,5sm va undan kattaroq tugunlar; diametri 10 mm va undan katta bo'lgan tuzalayotgan joydagi kelloidli chandiqlr; emlash natijasidagi reaksiyali joy yaqinida “volchanka” yoki ekzema; mikrobiologik usul bilan tasdiqlangan osteomielit va x.k. isoblanadi.

Immunodefitsiti bor bo'lgan bolalarda, kamdan-kam 'ollarda, BSJ ning keng tarqalgan mikobakteriozi uchraydi.

Kartaning 1-dan 7- punktlariga qadar emlash va qayta emlashda (BSJ) o'zgacha reaksiyani aniqlangan bolalar poliklinikalarida to'ldiriladi (yoki bolalar muassasalaridagi tibbiy xodimlari tomonidan, aynan shu poliklinika xizmat ko'rsatayotgan yasli, bolalar bochasi, maktab va 'k.)

Kartaning 8-15 punktlari, o'zgacha (asoratli) reaksiyali bolalarni nazorat qilib, kerak bo'lsa, davolovchi silga qarshi kurashish dispanserlar tomonidan to'ldiriladi.

Jismoniy tarbiya va sport bilan shuullanuvchilar kartasi (061 raqamli 'sh.)

Karta jismoniy tarbiya va sport bilan shuullanuvchilarni nazorat qiladigan xonalar bor bo'lgan shifokorlik-jismoniy tarbiya dispanserlarida va davolash profilaktika muassasalarida to'ldiriladi.

Jismoniy tarbiya va sport bilan shuullanishga ruxsat olayotgan tekshiriluvchi shaxsga 'am to'ldiriladi.

Karta to'rt marta tekshiruv natijalarini yozish uchun ko'zda tutilgan.

Kartalarni kartotekada tekshiruvga yo'llangan tashkilotlar (BYoSM), sport kollektivlari)ga, o'z ichiga oluvchilarning alfavitiga qarab, joylashtirishni tavsiya etiladi.

Undan jismoniy tarbiya va sport bilan shuullanuvchilarni tibbiy kuzatuv xisoboti varoi (8-sonli) to'ldirishda foydalaniladi.

Dispanser nazoratiga olingan sportsmenlar uchun to'ldiriladi (yima komandalarning sportchilari, razryadlik sportsmenlar, sport ustalari va unga nomzodlar, BYoSM o'quvchilari) 8-sonli "Jismoniy tarbiya va sport bilan shuullanuvchilarning tibbiy kuzatuv 'aqida" 'isobot varoini to'ldirishda foydalaniladi.

10.PROFILAKTIK EMLASH JADVALI BILAN ISHLASH.

EMLASH YILNOMASI

2007 yil 6 noyabrda SAMPIN № 0239-07.

Yoshi	Emlashning turi	Vaksina
1 sutkalik	VGV-1	VGV – V gepatitiga qarshi OPV – poliomielitga qarshi KPK- qizamiq, tepki va qizilchaga qarshi AKDS+VGV+XIB–pentavalent vaksina -qoqshol, bo'g'ma, ko'k yo'talga, gepatitV(VGV)ga va XIB–Vko'rinishdagi gemofil infeksiyalarga qarshi
2-5 kunlik	OPV-0, BSJ-1	
2 oylik	Penta-1(AKDS-1,VGV-2,XIB-1)OPV-1, Rota-1, PNEVMO-1	
3 oylik	Penta-2(AKDS-2,VGV-3,XIB-2)OPV-2, Rota-2, PNEVMO-2	
4 oylik	Penta-3(AKDS-3,VGV-4,XIB-3)OPV-3, IPV(inaktivirovannaya poliomielitnaya vaksina)	
12 oylik	KPK-1 PNEVMO-3	

16 oylik	AKDS-4, OPV-4	ADS-M –AKDSning o‘zi, biroq qoqsholga emas. Rota - oral rotavirus vaksina Pnevmo – pnevmokokka karshi vaksina
6 yosh	KPK-2	
1sinf (7 yosh)	ADS-M-5, OPV-5	
9-12 yosh	VPCh(odam papilomavirusiga karshi vaksina)	
16 yosh	ADS-M-6	

11.AHOLI BILAN O‘ZARO HAMKORLIKDA REJALASHTIRISH.

- Bajarish: Aholi yordam ko‘rsatishi mumkin;
- Baholash: Xizmat ko‘rsatishda aholining o‘rni;
- Vaziyat tahlili;
- Aholining asosiy guruhlarini, ular joylashuvini va manfaatdorlik darajasini aniqlash;
- Axborotlar yig‘ilishi zarur;
- Immunizatsiya xodimi masalalarini hal etishda aholini jalb etish turlari:
- Rejalashtirish bo‘yicha aholi bilan yig‘ilish.

12.Anafilaktik shokni davolash

-0.1%li adrenalin eritmasini 0,3-0,5 ml dozada bemorni og‘ir holatdan chiqarib olgunga qadar har 10-15 daqiqa teri ostiga yoki mushak ichiga yuborish;

-vaksina yuboriladigan joyga 0,1%li adrenalin gidroklorid eritmasini 0,3-0,5 mldan teri ostiga (agar vaksina mushak ichiga yuborilmagan bo‘lsa);

-jgutni vaksina yuboriladigan joydan yuqoriroqqa bosish allergin surilib ketishini sekinlashtirish uchun muz qo‘yish;

-istalgan angestamin preparati (suprastin, demidrol, tavigil, pipolfen)dan 0,5-2ml (yoshga qarab) mushak ichiga;

-har bir yoshga 0,1ml xisobidan 0,5-1,0-2,0ml kardiomin (yoshga qarab) teri ostiga;

-bola toza havoda bimalol nafas olishini ta‘minlash, yonboshlab yotqizib qo‘yish (til orqaga tushib qolganda qusuq massasining aspiratsiyasi natijasida asfiksiyadan saqlash uchun), yonboshiga grelkalar qo‘yish, issiq o‘rash, issiq shirin choy yoki kofe berish;

-ko‘rsatmalar bo‘yicha – niqob orqali kislarod ingalyatsiyasi vena ichiga korglyukon yoki strofantin yuboriladi;

-agar 5 daqiqadan so‘ng shok bosilmasa, 60-180mg 2-3mg (yoshga qarab) dozada prednizolon, infuziyasi NaSLning ezotonik eritmasi 100-150ml da vena ichiga yuboriladi. Yutinish harakati paydo bo‘lishi bilan bir kecha kunduzda kamida 2 mg/kg xisobida 3-4 qabulga vena ichiga prednizolon tayyorlanadi;

-bronxospazm xodisasida dozalangan ingalyator orqali salbutamol ingalyatsiyasi o‘tkaziladi yoki vena ichiga 5%li glyukaza eritmasidan (4 mg/kg) 2,4%li eufillin eritmasi yuboriladi;

-tutqanoqda –seduksen, natriy oksibutirat;

-qattiq og‘riqda -50%li analgin eritmasi (0,1ml yosh xisobida; ammo 1 mldan oshmaydi);

-bola jadal davolash palatasiga, reanimatsiya markaziga yotqiziladi.

13.Kollapsda birinchi yordam ko'rsatish

- Zudlik bilan kollapsga olib kelgan sabablarni bartaraf qilamiz.(agar kollaps qon yo'qotish tufayli yuzaga kelgan bo'lsa, qon ketishini to'xtatam).
- Bemorni gorizantal holatga yotqizib, oyoq tamoni 30-40smga ko'tariladi.
- Bemorni issiq ko'rpa bilan o'rab oyoqlariga isitgichlar qo'yiladi.
- Bemorning qon bosimini ko'tarish uchun 2ml 25%li kordiamin va 1ml 1%li mezaton eritmalari teri ostiga yuboriladi.
- Bemorning axvoli og'ir bo'lsa, 1ml 1%li mezaton eritmasini 250ml 5%li glyukoza eritmasiga qo'shib tomir ichiga tomchilab yuboriladi.
- Chuqur kollapsda 60-90mg prednizolon eritmasi tomir ichiga yuboriladi.
- Nafas yetishmovchilik belgilari kuzatilsa bemorga ho'llangan kislorod beriladi.
- Agar kollaps kon yo'qotish tufayli yuzaga kelgan bo'lsa, qon o'rnini bosuvchi suyuqliklar (reopoligyukin, jelatinol, ringer eritmasi), tomir ichiga tomchilab yuboriladi.

14.Kvinke shishi, eshakemini davolash

- Mushak ichiga 0,5-1,0-2,0 ml(yoshga qarab) antigistamin preparati (dimedrol, suprastin, tavegil va boshqalar) va vena ichiga 3-5-10 ml (yoshga qarab) 10%li kalsiy xlorid eritmasi yuboriladi;
- O'tkazilayotgan davo foyda qilmaganda (shishi kattalashib va jarohat yoyilib ketganda) vena ichiga 50-70-125 mgdan (yoshga qarab) gidrokortizon yoki 30-60-90 mgdan prednizolon tayinlanadi.

15.Gipertermiyani davolash

Bolani yaxshi shamollatiladigan, toza havo, bemalol kiradigan xonaga joylashtirish, tez-tez va bo'lib suv ichirish kerak. Gipertermiyada (39S dan yuqori) antipiretiklar: parasetamol (panadol, koalpol, eferalgan va boshqalar) bir martalik 10 mg/kg dozada ichga tayinlash ko'rsatilgan.

Davo naf bermaganda mushak ichiga letik aralashma 50%li analgin eritmasi (0,015 mg/kg hisobidan) va antigistamin preparatlardan biri (1%li demidrol 2% suprastin 2,5% pipolfin) yuboriladi.

Antipiretiklardan foydalanish jarayonida terisi qon bilan ta'minlanishi durust bo'lgan bolalarda (teri qizarishi, periferik tomirlarning kengayishi) sovutishning fizik usullari ham qo'llaniladi: bolaning usti ochiladi, bosh ustiga muz solingan xalta osib qo'yiladi, uyqu va son arteriyalarni sovutish, bemorga ventilyatordan shamol oqimini yo'naltirish va hokazo.

Agar bolada gipertirmiya jarayonida periferik tomirlar spazmi kuzatilsa (teri qoplamlari birdan oqarib ketganda, et uvishganda), teri 50%li spirt, sirka eritmasi bilan ishqalab tashlash yo'li bilan tomirlar spazmi bartaraf etish zarur (bir stakan suvga bir osh qoshig'i), ichish uchun papaverin (0,003-0,03), eufillin (0,008-0,05),

nikotin kislota (0,015-0,025), mushak ichiga noshpa 0,2 mldan(yoshga qarab)tayinlanadi.

Aylanayotgan qon massasini tiklash uchun 80-120 ml/kg sutka mo'ljaldan glyukoza tuz eritmasi (regidron) buyuriladi. Intoksikatsiyani kamaytirish uchun bot bot ovqat beriladi – shirin joy, meva sharbatlari va boshqalar buyuriladi.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TIBBIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI RESPUBLIKA
O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARINI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH
MARKAZI ANDIJON FILIALI.**

**“XAVFSIZ IMMUNIZATSIYA” ISHCHI O'QUV DASTURI” GA
TAQRIZ.**

Ushbu ishchi o'quv dasturi Mamlakatimizda axoliga tibbiy xizmat ko'rsatish darajasini oshirish, sog'likni saqlash tizimini islox qilish jarayonida terminal xolatdagi bemorlarga samarali parvarishni tashkil kilish, ularni xayotga kaytarish va sogligini kayta tiklashga aloxida e'tibor qaratilmokda, shunga asoslanib yaratildi.

“xavfsiz immunizatsiya” yo'nalishidagi yo'nalishidagi malaka oshirish sikli bo'yicha kasbiy o'quv modul ishchi o'quv reja asosida Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevt xodimlar malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi o'qituvchilari va tibbiy ta'limni rivojlantirish markazi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan. Ushbu kasbiy modul dasturi bo'yicha **“xavfsiz immunizatsiya”** guruhlarida mehnat faoliyatida uzilish bo'lmagan va uch yildan ortiq DPMLar emlash hamshirasi lavozimida faoliyat olib borayotgan xamshiralar o'qitiladi. Shuning bilan xamshiralarga immunizatsiya ishlarini to'g'ri va samarali amalga oshirish, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish, immunizatsiyadan so'ng kuzatiladigan nojo'ya ta'sirlar va ularni oldini olish vaqsinalarni sovuqlik zanjiri bo'yicha to'g'ri saqlash transportirovkasini to'g'ri amalga oshirish va terminal xolatlarda birinchi yordamni olib borish amaliyotini amalga oshirish usullari, bemorlarni xayotiy ko'rsatkichlarini aniqlash, ulardagi xavfli belgilarni aniqlash, bolalarda kuzatiladigan yuqumli kasalliklar mavzulari keng yoritilib berilgan.

Ishchi o'quv dastur asosida olib boriladigan mashg'ulotlar davomida tinglovchilar malaka oshirish markazi o'quv auditoriyalarida, Respublika davolash profilaktika muassasalarining KTMPning bolalar bo'limlarida o'qitiladi va tibbiyot soxasidagi yangiliklar, tibbiyotdagi zamonaviy tekshiruv usullari, bemorlarga kechiktirib bo'lmaydigan yordam va parvarishni, hozirgi kunda qo'llanilayotgan yangi tibbiy texnologiyalar to'g'risida ma'lumotlar oladilar. Nazariy mashg'ulotlar ma'ruzalar, suxbatlar va boshqa turli shakllarda markaz yoki o'quv maskani o'quv xonalarida, amaliy mashg'ulotlar esa, asosan SESning immunizatsiya bo'limlarida olib boriladi.

B.B.Inaqova

A.D.T.I. **Neotologiya va pediatriya kafedrası dosenti.**



**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TIBBIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI RESPUBLIKA
O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARINI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH
MARKAZI ANDIJON FILIALI.
“XAVFSIZ IMMUNIZATSIYA” ISHCHI O'QUV DASTURI” GA
TAQRIZ.**

Mazkur o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentyabrdagi O'RQ-637-son bilan tasdiqlangan “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ- 4310-son va 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ 4666-sonli qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 19 may 2021 yildagi “O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari”

PQ-5117 sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risida”gi buyrug'i, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktyabrdagi 333-sonli “O'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlarining malaksini oshirish va qayta tayyorlashga qo'yiladigan Davlat talablarini ijrosini ta'minlash to'g'risida”gi buyrug'i ijrosini ta'minlash doirasida yaratilgan.

Dasturda o'quv modulining mazmuni, uni o'zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e'tiborga olingan. O'quv dasturi “Xavfsiz immunizatsiya” yo'nalishining namunaviy o'quv reja asosida tayyorlangan bo'lib, hamshiralarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo'ljallangan. Dastur modullarga ajratilgan bo'lib: kasbiy rivojlantirish moduli hamda mutaxassislik modullari bo'yicha ta'lim olayotganlarning har tomonlama kasbiy, ma'naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendentsiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to'g'risida ma'lumotlar kiritilib, tibbiy talimda uzluksizligi va uzviyligini, modullar va bo'limlarni ketma-ketligini ta'minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o'quv materiallarini qamrab olgan.

**Sanitariya epidemiologik osoyishlik va
jamoat salomatligi qo'mitasi Andijon viloyat
boshqarmasi Immunoprofilaktika bo'limi mudiri**



 **A. Yulbarsov**

